

Jaarboek
1989

INHOUD

Inhoud	3
Etienne Quintyn	
Activiteitsverslag	4
Zeke in 1989	13
Het bevolkingscijfer	18
Albert Coucke	
De Brabantse Omwenteling (1789-1790)	21
Etienne Quintyn	
De Fifties	51
Jozef De Raedt	
Zeelse dialektnamen voor vogels	101
Karel Van Malderen, Roland De Beule	
Zeels lexicon, oftewel Een Afel Zilse Woord'n	
Deel 2	107
Onze uitgaven	151

ACTIVITEITSVERSLAG 1989

Plaatsgebrek noopt ons een minder uitgebreid verslag te brengen over de voorbije activiteiten van de H.O.K. Stonden vorig jaar de Schelde-boottocht naar Rupelmonde en St. - Amands en de kleurrijke vlaggenexpo centraal, dan werd dit jaar het volle gewicht gelegd op de Wandel- en Fietshappening.

Onder de redactie van Albert Coucke en Etienne Quintyn werd in het jaarboek van 1988 het eerste deel van het Zeels lexicon van Karel Van Malderen en Roland De Beule opgenomen. Samen met meerdere geplande artikels over de molen De Landtsheer, de Armenmolens, kanunnik De Keyzer, vieringen in de wijken Huivelde, Durmen en de Dijk, ging het jaarboek nr. 19 de geschiedenis in als een zeer waardevol en tevens het meest lijvige van de reeks. Het tweede deel van het sappig Zeels lexicon verschijnt in dit nummer, andermaal met cartoons van Steve Michiels.

Tijdens de heemkundige avond van maandag 20 maart - voorafgegaan door het statutair gedeelte - werd door beide auteurs op originele wijze het Zeels dialect uit de doeken gedaan. Het Quattro Saxo o.l.v. Frank De Vuyst zorgde tweemaal voor een muzikaal intermezzo. De avond werd besloten met een diamontage met life-opnamen over de boottocht. Samen met de vlotte presentatie van Bernadette Van der Burght werd aan de volgelopen raadszaal - 192 aanwezigen - een geslaagde en vooral gevarieerde avond aangeboden.

Op vrijdag 28 april genoot de kantafdeling een massale belangstelling bij de opening van de kantexpo "Vlinders". Tevens had de prijsuitreiking plaats van de internationale wedstrijd. Er waren 187 ingezonden werken. De ere-prijs van de H.O.K. ging naar Thérèse Samson uit Brugge terwijl Marie-Louise Vehent de medaille van koningin Fabiola won, overhandigd door senator Cooreman. De tentoonstelling lokte op 29-30 april en 1-2 mei een record aantal bezoekers.

De Wandel- en Fietshappening was een organisatie in uitstekende samenwerking met de VTB-VAB waarbij alle details van de voorbereiding nagenoeg een jaar in beslag namen. Het was echt zomer op die zondag 21 mei, een dag die de Zelenaars en velen daarbuiten, niet licht zullen vergeten. De organisatie was af en verliep in nauwe samenwerking met het gemeentebestuur en met de logistieke steun van de technische dienst en de politie.

Vooraf had een receptie plaats op het gemeentehuis waarop namens de inrichters het woord werd gevoerd door Etienne Quintyn. Onder de zingende tonen van de rijdende beiaard (met sponsoring van de KB), bespeeld door Jos D'Hollander, werd door secretaris-generaal De Meulemeester het VTB-VAB-routebord onthuld. Vervolgens onthulde Luc Boone en Marc Van Uytfanghe

De artistieke rustbank met kunstvolle motieven over het vlas en de kant, vakkundig gesculpteerd door broeder José. Een geschenk van de H.O.K. en de V.T.B. aan de Zeelse gemeenschap.

de artistieke rustbank "Van vlas tot kant", een geschenk van beide verenigingen aan Zele. Aan alle deelnemers werd een routebeschrijving en een bijkomende toeristisch-heemkundige folder aangeboden.

Onder leiding van de politie en de wegkapiteins werden vervolgens de 633 zomerse fietsers de baan opgestuurd. Ze vormden een 2 km-lange sliert langs "De groene boorden van Zele" (36 km), bewegwijzerd door de nodige zeshoekige borden. De circa 150 wandelaars liepen het "Tuymelaerspad" in (9 km) en genoten op hun manier van een menging van natuur en cultuur, overgoten met culinaire verrassingen tijdens de opendeurdagen in brouwerij De Bus en stokerij Rubbens. Onderweg hielden jonge musici er de moed in. De architecten van de routes - Luc Boone en Frans Meirsman - waren in hun nopjes. Onder de stemmige beiaardmuziek genoten de deelnemers van de lekkere barbecue en de Zeelse Houten Kop rond het plantsoen. Een dag om niet te vergeten!

De Kant- en Handwerkmarkt kon op 25 juni van hetzelfde weertje genieten. Voor het eerst werd ons "oud marktkraam" opgesteld met een boekenstand. De zesde editie van de kantmarkt kende weer een enorme belangstelling. Ook dit jaar waren er bezoekers uit verschillende Europese landen gekomen. De markt is zowat de jaarlijkse attractiepool geworden van al wie met dit kunstambacht iets te maken heeft.

Zondag 21 mei 14 u. Fietsers en wandelaars verzamelen rond het plantsoen en zullen weldra kennismaken met de "Groene boorden van Zele" en het "Tuymelaerspad".
(foto Gazet van Zele)

Boven. Aan "Den Anker" te Zele-Dijk zorgen de fietsers voor een drukte van jewelste.
Uit alle middens was er belangstelling...

(foto P. De Malsche, Sint-Niklaas)

Onder. Rond 18u liep "het pleintje" vol voor de barbecue.
(foto Gazet van Zele)

Ons "oud marktkraam" voor de eerste keer gemonteerd tijdens de Kant- en Handwerkmart van zondag 25 juni.

De herfstwandeling en het bezoek aan Sint-Onolfsdijk op 24 september was van het goede teveel. Het geleid bezoek aan de kapel met dom Robert, het Raku-pottenbakken bij Gerard Beirens en het museumbezoek bij Armand de Becker legden beslag op de hele namiddag, zodat voor de 35 deelnemers de herfstwandeling door de polders en op de dijken in 't water viel.

Onder de organisatie van Annemie D'Hooge trokken op zaterdag 25 november 21 geïnteresseerde bezoekers naar Europalia-Japan in Brussel (groepsreis per trein). Een viertal merkwaardige expo's werden bezocht waarbij de Zelenaars een ruime kijk kregen op de Japanse cultuur van vroeger en nu.

De werking van het bestuur beperkte zich niet alleen tot de hierboven genoemde manifestaties. De bestuursploeg hield 8 vergaderingen, aangevuld met 5 comitézittingen. Voorts werd medewerking verleend aan de Culturele Centrale i.v.m. de succesrijke expo "Ode aan de Zeelse 80-plussers", advies voor de restauratie van het Sint-Ludgerusvaandel en advies over oude en nieuwe straatnamen en -borden. Ook het verstrekken van inlichtingen en het uitlenen van heem- en geschiedkundige boeken, brochures en documenten aan Zeelse studenten die een verhandeling of een eindwerk voorbereiden, zijn de jaarlijkse terugkerende activiteiten die met genoegenvul worden.

Nieuwe bestuursleden kwamen het kringbestuur aanvullen. Welkom aan Paula Goossens en Jozef Coppieters terwijl het ontslag werd genoteerd van de bestuursleden Paul Limpens en Luc Verbeeck. Op 29 januari bereikte ons het droevig nieuws dat Bernard Matthys overleden was. Bernard was een gewezen bestuurslid uit de beginperiode en tevens een vrije medewerker aan het jaarboek.

Annemie D'Hooge werd verkozen als afgevaardigde in de culturele raad. Zij werd inmiddels opgenomen in het dagelijks bestuur van de raad. Ook de Artistieke School voor Kunstnaaldkant werd in de zitting van 7 maart aangenomen als culturele vereniging in de raad.

Mic Bekaert en Etienne Quintyn woonden op 15 april de raadsvergadering van de heemkringen bij te Hamme. Te Erpe-Mere vertegenwoordigde de secretaris eveneens de kring op de zitting van 7 oktober. De voorzitter en mevrouw Moens alsook Mic Bekaert waren onze afgevaardigden op de geslaagde gouddag bij Marka te Mariakerke. Onder het motto "Roepstenen en kerkpuien in Oost-Vlaanderen" lokte dit thema de volle belangstelling onder de kringen. Verder vertegenwoordigden meerdere bestuursleden onze kring op officiële openingen, zoals op de schitterende expo "Tot heil van mens en dier" (ingericht door het verbond) in de crypte van Sint-Baafs, op de voorstelling van het boek "Geslaagde restauraties in Oost-Vlaanderen", op de landdag te Laarne onder het thema "Strafrecht-schandpalen" en op het mar-KANT-gebeuren eveneens op het kasteel van Laarne. Op de open monumentendag te Zele gaf onze ondervoorzitter Marc Van Uytfanghe, terplaatse op de grenscheidings van Durmen en Sint-Anna, een uiteenzetting over "de kastelen".

Met de voorgestelde plannen komt er schot in de accommodaties in het gewezen gemeentelijk slachthuis, waarbij ook de verenigingen die gehuisvest zijn in Peeters' huis een onderdak zouden vinden. Er wordt voor de kring gedacht aan een vergaderplaats en een exporuimte.

Het ledenaantal is weer fors gestegen, een verdienste waarin meerdere bestuursleden mogen delen. 40 nieuwe leden lieten zich in de loop van het jaar inschrijven, terwijl 10 leden afhaakten om diverse redenen. Op 31 december bedroeg het ledenbestand 473, een aantal dat wij in 1990 hopen te verhogen tot de kaap van de 500. Door de stijgende kosten en het volume van het jaarboek, zag het kringbestuur zich genoodzaakt het minimum-lidgeld op te trekken tot 400 fr. (keuzelidgeld 400 - 500 - 1000 fr.).

Volledigheidshalve geven wij tevens een globaal overzicht van de voornaamste activiteiten van de kantafdeling, de Artistieke School voor Kunstnaaldkant vzw. Benevens de wekelijkse lessen (8 u.) en de reeds aangehaalde manifestaties

De "Vlinder" waarmee Marie-Louise Vehent de medaille van de koningin won.

terplaatse, was de kantgroep betrokken bij tientallen andere activiteiten die wij kunnen opsplitsen in expo's, demonstraties, lessen, studiedagen en bezoeken.

Expo's: Zele-BLO, Wijdenes in Friesland, De Beertjes in Beernem, Haaltert, Rijsel, Hurlospina in Hoeselt, 't Spinneke in Boortmeerbeek, Sint-Ludgerusfeesten in Zele, 't Mentebolleke in Blankenberge, kantfestival in Denemarken, Torhout, Sint-Andrieskerk in Antwerpen, Kluisbergen, Alden-Biezen in Bilzen, Aarschot, Binche, Regionales Klöppeltreffen in Aken, Aalst, Lier (met gastspreker Irma Boone), Halfeeuwfeestpaleis Brussel, 4^e internationale kantbiënnale in het stadhuis van Brussel en dit in aanwezigheid van de koningin.

Demonstraties en lessen: Zele-BLO, Zwitserland, in de hallen van Rijsel, i.s.m. Bailleul, Zele expo "Vlinders", Zele kant- en handwerkmarkt, mar-Kant-gebeuren in het kasteel van Laarne, studiedag in het museum van Beuningen in Rotterdam.

Vermeldenswaardig is alleszins de tentoonstelling mar-KANT-gebeuren in het kasteel van Laarne, een expo van O.I.D.F.A. van 12 tot 15 augustus, waarvoor 6.000 bezoekers op af kwamen. De elite van de Belgische kant was aanwezig en ook de naaldkant van Zele was sterk vertegenwoordigd. De waardevolle kunststukken accordeerden uitstekend met het interieur van het oude slot en waren stijlvol en decoratief gepresenteerd. Deze organisatie berustte voor het grootste gedeelte in handen van onze kantschool.

Lea Vermeire behaalde in Brugge met een communie-mutsje de "zilveren klos", een eervolle vermelding.

Van 9 tot 12 september waren de Zeelse kantwerksters de ere-gasten in het Normandische Bayeux. Samen met Geraardsbergen exposeerde Zele in een apart typisch 16e-eeuws gebouw. Na de officiële ontvangst op het stadhuis - in aanwezigheid van minister d'Ornando, tevens voorzitter van Calvados - werd aan de ere-genodigden een banket aangeboden. Zele mocht zich verheugen in de aanwezigheid van burgemeester De Bruyne en van schepen voor cultuur Jozef Van Kerckhove met hun dames.

Op 22 september, tijdens de openingsavond van de tentoonstelling "Kant in de hedendaagse kledij" te Brugge, behaalde Lea Vermeire, met een communie-mutsje in naaldkant, een eervolle vermelding met een "Zilveren klos".

Om af te ronden, geven wij het plan van de H.O.K.-activiteiten voor 1990.

- Vrijdag 23 februari: Voordracht "Heksen en bijgeloof" door Robert Ruys. Trouwzaal.
- 16-25 maart: Retrospectieve "Bernard Matthijs" i.s.m. Kunstkring Were Di.
- April: verschijnen van het Jaarboek nr. 20 - 1989
- Maandag 9 april: Heemkundige avond, raadszaal: voordracht "De Kastelen", muzikaal intermezzo, diamontages over de Wandel- en fietsshapping en Oudenaarde.
- 21-24 april: Kantexpo en proclamatie van de internationale wedstrijd "Bomen".
- Donderdag 10 mei: officiële opening van de tentoonstelling "10 mei 1940... 50 jaar geleden". Expo open van 10 tot 15 mei. Raadszaal.
- Zondag 24 juni: Internationale Kant- en handwerkmarkt. Marktplein.
- Zaterdag 30 juni: Schelde-boottocht naar Oudenaarde en stadsbezoek. Vertrek aan Costa Zela om 8.30u. Beneluxboot.
- Zondag 21 oktober: herfstwandeling Tielrode - polder en De Bunt.
- Periodieke medewerking aan de "Oostvlaamse Chronycke" op BRT2-Oost-Vlaanderen-Regionaal.

Etienne Quintyn

ZELE IN 1989

Een jaar met uitzonderlijk veel vieringen, herdenkingen en geslaagde wijk-kermissen. Ook het jaar van die mooie zomer ..., voorafgegaan door een warme en droge lente en gevolgd door een zonnige herfst. De zomer haalde wel niet die glorieuze cijfers van 1976 maar het werd beslist een puike score: 1989 hoort bij de uitzonderlijke zomers van de eeuw: 1921, 1947, 1959, 1976. 1989 was bovendien het warmste jaar van de eeuw (gem. temp. 11,3°). Een klimatologische bestseller!

- 1 jan. Installatievergadering van de 25 nieuwgekozen gemeenteraadsleden en verkiezing van de schepenen tijdens de eerste gemeenteraadszitting.
- 13 jan. Voor Freddy Raemdonck 5e keer, goeie keer. Aankomst van de monsterrally Parijs-Dakar. 37e plaats voor Deladrière-Raemdonck (op Range Proto)
- 17-19 feb. Feestweekend van 40 jaar KWB-Heikant. Door-en-door Heikantse topdagen met o.a. een geslaagde hobby-tentoonstelling.
- 25 feb. Op één na de warmste winter van de eeuw. Sinds 1706 - begin van het optekenen van de luchtdrukwaarde - werd het historisch laagterecord van 956,8 millibar waargenomen (Ukkel). (Zelee 954 millibar).
- De plaatselijke middenstandsbond viert zijn 65-jarig bestaan. Gesticht op 22 september 1922 bestaat de afdeling in feite al 67 jaar...
- 5 mrt. 1909-1989. De beenhouwersbond van Zelee en omliggende viert zijn 80-jarig bestaan.
- 10-19 mrt. Lentekermis. Jaarmarkt op dinsdag 14 maart.
- 12 mrt. VC. Zelee (Volleybal Club Zelee) speelt kampioen in Eerste nat. Heren en promoveert naar 's lands hoogste reeks: Ereklasse.
- Huis Coene (gesticht in 1884), een gekende handelszaak, verdwijnt uit het Zeelse straatbeeld.
- Kunst schilder Gust De Lintdecker wordt gehuldigd om zijn veertig jaar kunstenaar-zijn: expo in de aula van het gemeentehuis.
- 26 mrt. Uitzonderlijk mooi lenteweer tijdens de paasdagen. Ook Veldeken-kermis mocht tevreden zijn met het opstijgen van elf warmeluchtballons.

- 16 apr. K.V.G. Zele (Katholieke Vereniging voor Gehandicapten), gesticht op 4 juli 1949, viert het veertig jarig bestaan: jubileum-eucharistieviering met wijding van de nieuwe vlag, ontvangst op het gemeentehuis, feestmaal.
- FC Heikant is kampioen in Vierde Provinciaal reeks H. Viering op 20 mei.
- 19-22 apr. De Zeelse jeugd toont zich bijzonder creatief en sportief: teken- en opstelwedstrijd, eerste Bookmolenloop en Sporta-zeskamp.
- 26 apr. Student Joris Vereecken weet voor Jeugdcentrum Juvenes, tijdens de rechtstreekse uitzending van de finale van de BRT-loterijshow Pak de Poen, een aardige duit in 't zakje te doen.
- mei Prachtige lentemaand met enorm veel Zeelse activiteiten. Een warme en droge meimaand. De maand mei 1989 is de zonnigste sinds mensenheugenis.
- 4-7 mei Feestelijkheden n.a.v. het 10-jarig bestaan van de Blaaskapel "Den Bookhamer" met bezoek van echte Oostenrijkers "Die Musikkapelle aus Wolfsegg".
- 13 mei Eerste Regionale Televisie-uitzending (op A.V.S. - Meetjesland) met o.a. TéVé-Zele (18 u.)
- 20 mei De ornithologische vereniging "De Goudvink" zingt al 35 jaar.
- 21 mei De kerk- en wijkgemeenschap van Avermaat gedenkt deken Frans Rooms, stichter en bouwheer van de kerk, 20 jaar geleden overleden.
- De fietsroute "De groene boorden van Zele" en het "Tuy-melaerswandelpad" worden tijdens een toeristische happening ingereden en ingewandeld. Onthulling van het routebord en de artistieke rustbank "Van vlas tot kant". Organisatie H.O.K. en V.T.B. m.m.v. het gemeentebestuur.
- 27-28 mei "Ik verkondig U Christus". Feestelijke verbroedering van de Sint-Ludgerusparochie met Duitse gasten uit onze historische bakermat Werden: verwelkoming, ontvangst op het gemeentehuis, onthulling van een Sint-Ludgerus-beeldje, Ludgerus-evocatie, pontificale hoogmis en sacramentsprocessie met tafereelen uit het leven van Sankt Liudger.
- 28 mei Afscheidsviering rond de sluiting van het gemeentelijk slachthuis met optocht, receptie, expo "oude slagerij" en varken aan 't spit.

- 3-4 juni 1964-1989. Zilver voor de BLO-school. Het jubileumjaar met verschillende gespreide manifestaties wordt afgerond met een dankmis, een academische zitting en een expo.
- 11 juni Inwijding van de vernieuwde H. Wivina-kapel in Veldeken. Een geslaagde restauratie door een groep vrijwilligers.
- 16-17-18 juni De Vrije Basisschool Koevliet op de Kouterparochie viert haar 25-jarig bestaan met allerhande festiviteiten.
- 17 juni Geslaagd gemeentelijk muziekfestival met de 5 Zeelse muziekkorpsen.
- 18 juni Ook te Zele verkiezingen van het Europese Parlement.
- 19 juni Na 3 weken proefslachten gaat de "NV Slachthuis Zele" officieel van start met de "EEG 56 ZELE"-stempel.
- 23-26 juni Reus André (Bogaert) van Durmen wordt officieel gedoopt. Honderd jaar Durmen-kermis wordt gevierd door een stoet met groepen, reuzen en praalwagens.
- 24-25 juni De Tuinwijk bestaat 25 jaar. Allerhande evenementen met o.a. het traditionele dansen onder de "Rozenhoed van Sinte Pieter".
- 25 juni Internationale belangstelling voor de 6^e Kant- en Handwerkmarkt, ingericht door de Artistieke School voor Kunstnaaldkant.
- 30 juni Tweede uitzending van AVS Regionale televisie met o.a. de Wandel- en Fietsroute, de Kantmarkt en de renovatie van de H. Wivinakapel.
- 10 juli Kapellekermis te Hansevelde. Dirk Heirweg wint de 20^e uitgave van de beroepsrennerswedstrijd voor eigen deur.
- juli De wijkkermissen met hun succesrijke stoeten floreren.
- 14 aug. Inwijding van de gerestaureerde Sint-Annakapel van Zele-Hoek met de vernieuwde paalkapelletjes.
- 27 aug. Het weer is spelbreker op de Torenfeesten.
- 1 sep. Officiële opening van de Honoré Staesstraat met een geslaagd "Hof Van Laere"-feest.
- 2-3 sep. 62 Zelenaars zijn aanwezig op de jaarlijkse Reliquienprozes- sion te Werden en brengen een bezoek aan de Liudger-Brunnen in Billerbeck.

- 10 sep. David Meirsmen ontvangt de bronzen medaille van het "Carnegie Hero Fund" voor zijn moedige daad toen hij op 7 mei 1988 zijn vier broertjes redde uit de brand in de ouderlijke woning, H. Consciencestraat 28.
- Theo Van Hese van de Kon. Gilde Sint-Sebastiaan schiet de hoofdvogel af te Knokke-Heist en wordt de 81^e keizer van België.
- 11 sep. De 1^e Open monumentendag is ook te Zele een bevredigend succes: met de "Kastelen aan het Durmenbroek", het orgel in de kerk van Zele-Heikant, de Kouterkapel, de Sint-Ludgeruskerk en een koorconcert.
- 16-21 sep Expo van de wonderbare poppen, ikonen en keramiek van Bertha Geerinck.
- 16-17 sep. The Blue Girls winnen "The Flanders Supercup" te Ekeren en de Kon. Harmonie eindigt als eerste in de Intern. Concertwedstrijd van Leest.
- 23 sep. Het feest van de vijftigjarigen.
- 25 sep. Zuster Julia en zuster Edmonda van de Zustersgemeenschap van de H. Vincentius, overlijden beiden binnen het kwartier.
- 28 sep. - 8 okt. Oktoberkermis met jaarmarkt op 3 oktober.
- 3 okt. De animatiereeks "Saartje en Sander" van Gregje De Maeyer en Henri Van Daele doen het goed op BRT 1.
- 16 okt. Een historische dag! De computer van de dienst bevolking meldt dat de kleine Els Van Winkel, dochtertje van Gunther en Marianne D' Hollander, de 20.000ste inwoner van Zele wordt.
- 26 okt. Heerlijke feestdag voor de Christelijke Bond van Gepensioeneerden van Zele-Centrum ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan.
- 29 okt. Tijdens een stijlvolle plechtigheid in de Sint-Baafskathedraal wordt Michel Van Geeteruyen van de Kouterparochie tot permanent diaken gewijd. Dank- en zendingseucharistieviering op zondag 5 nov. in de Kouterkerk.
- 4-26 nov. Cultuurdagen met o.a. operetmelodieën, L.P. Boon, Turkije, Haydn en Schubert, Vuile Mong en "De ingebeelde zieke".

- 12 nov. Dirk en Jan Laceur struikelen in de 7^e opeenvolgende uitzending van de IQ-quiz van Herman Van Molle.
- 13 nov. Uitreiking van de cultuurprijs 1989 aan Edmond Poppe, de houtsculpteur van de Zeven Weeënstatiën van de Hoek-kapel.
- 18 nov. Doopplechtigheid van Mon de Vlasboer (De Vlaschaard), de zevende Zeelse reus. Hij voegt zich bij Achiël van de Dijk, Cesar van Huivelde, Pitje Moer van het Statiekwartier, André van Durmen en Judocus en Melanie van den Dok (Heikant).
"Het Zele van Henri Van Daele" in "Het ei van Christofels"... (voor verdere inlichtingen zich wenden VVV Dendermonde tel. 052/21.39.56).
- 31 dec. Uitzending van het programma "Rond de Kiosk" op BRT 1 - radio: maandag, de dag van de muzikanten van de Kon. Harmonie, een uniek folkloristisch gebeuren.

Etienne Quintyn

BEVOLKINGSCIJFER

A. Opnemingen in het bevolkingsregister

	Mannen	Vrouwen	Totaal
1. Belgen door geboorte	107	107	214
door vestiging	183	180	363
verwerving Belg. nat.	3	5	8
Vreemdelingen door geboorte	10	9	19
door vestiging	22	26	48
naar bevolkingsregister	3	2	5
2. Opnemingen in het vreemdelingenregister :			
door geboorte	3	3	6
door vestiging	14	8	22
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal	345	340	685

B. Afvoeringen van het bevolkingsregister

1. Belgen door overlijden	102	85	187
door vestiging	177	195	372
Vreemdelingen door overlijden	1	—	1
door vestiging	17	22	39
verlies vreemde nat.	3	5	8
2. Afvoeringen van het vreemdelingenregister			
door overlijden	—	—	—
door vestiging	5	1	6
naar bevolkingsregister	3	2	5
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal	308	310	618
Totaal der opnemingen	345	340	685
Totaal der afvoeringen	- 308	- 310	- 618
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
WINST	+ 37	+ 30	+ 67

Bevolkingscijfer op 31.12.88	9988	9928	19916
	+ 37	+ 30	+ 67
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Bevolkingscijfer op 31.12.89	10025	9958	19983
Computercijfer 31.12.89	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	10049	9953	20002

NATIONALITEIT EN TELLINGSdatum	31/12/71	31/12/72	31/12/73	31/12/74	31/12/75	31/12/76	31/12/77	31/12/78	31/12/79	31/12/80	31/12/81	31/12/82	31/12/83	31/12/84	31/12/85	31/12/86	31/12/87	31/12/88	31/12/89
TOTAAL AANTAL VREEMDELINGEN	209	328	493	623	644	709	719	731	719	721	701	750	811	825	835	845	884	892	935
Turkije	96	172	312	435	461	510	511	502	463	481	532	573	617	646	700	707	740	752	801
Marokko	40	69	84	92	88	91	96	97	114	116	59	62	77	71	60	58	59	54	48
Nederland	19	31	37	35	38	41	26	26	32	34	33	29	27	24	18	28	31	29	24
Frankrijk	15	16	19	19	15	19	20	20	20	21	20	24	20	21	13	13	13	12	15
Duitsland	7	6	8	8	8	9	11	11	11	11	9	14	10	10	9	8	5	9	11
Engeland	3	3	4	4	4	5	7	8	6	5	3	3	3	2	1	1	2	2	1
Denemarken	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Syrie	9	8	8	8	7	7	11	21	16	11	7	11	12	7	1	1	1	1	1
Tunesië	7	6	6	6	6	5	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Algerie	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3	3	2	1	2	2	2	2	2
Verenigde Staten	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Canada	2	2	2	2	2	3	3	4	2	1	1	1	1	3	2	1	1	1	1
Mauretanie	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Statenloos	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Italië	—	—	1	2	2	5	8	16	26	19	23	19	23	24	14	13	9	9	10
Korea	—	—	1	1	1	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gr. H. Luxemburg	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	1	1
Zaire	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	2	2	1	—	—	—	5	6	6
China	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zuid-Afrika	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Portugal	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Maleisie	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Griekenland	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hong-Kong	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spanje	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1	1
Iran	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	4	5
Oostenrijk	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Vietnam	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Polen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	1	1
Indonesië	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Senegal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	1	1	1	—	—
Libanon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—
Indië	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	1	1	1	1
Rwanda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Nigeria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1
El Salvador	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1
Tsjecho-slowakije	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Filippijnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

DE BRABANTSE OMWENTELING (1789 - 1790)

In het jaar 1989 herdacht Frankrijk met praal en pracht de "bicentenaire" van zijn revolutie. Datzelfde jaar herdachten wij, zij het veel bescheidener, de tweehonderdste verjaring van onze Brabantse omwenteling. In feite is deze herdenking haast onopgemerkt voorbijgegaan, nu aller aandacht haast helemaal in beslag genomen is door de zo snel evoluerende wereld waarin we leven. Toch zal het zeker zijn nut hebben hier even het verloop te schetsen van deze omwenteling en de weerslag ervan op onze gemeente.

I. DE OMWENTELING

De Oostenrijkse Nederlanden na 1750. — Sedert het verdrag van Utrecht (1713) was de heerschappij over onze gewesten van de Spaanse Habsburgers overgegaan op de Oostenrijkse tak. Niettegenstaande de sluiting van de Schelde kende ons land, mede door de verstandige economische politiek van Maria Theresia (1740-1780), een betrekkelijke welvaart. Op een kortstondige Franse bezetting na (1745-1748) waren de Nederlanden in de 18^e eeuw tot nog toe van oorlog gespaard gebleven.

Tegenover de 17^e eeuw, terecht een ongelukse eeuw genoemd, bracht de 18^e eeuw een gelukkige kentering.

Omstreeks het midden van de 18^e eeuw boden de Nederlanden het schouwspel van een strikt gehiërarchizeerde maatschappij met haast onveranderlijke wetten en gewoonten die zich in de loop der eeuwen langzaam hadden gevormd. De gepriviligieerden (adel, kerk en gilden) hadden hun voorrechten weten te handhaven tegenover de niet-gepriviligieerden (boeren, pachters, kooplieden en fabrikanten, bankiers en liberale beroepen).

In deze algemene maatschappelijke stagnatie en geestelijke passiviteit brengen de zeventiger jaren langzaam een verandering, onder invloed vooral van boeken, brochures en dagbladen. Zelf voor de nieuwe ideeën gewonnen, zagen de hoogste overheden dit met welwillende ogen gebeuren. In het verloop van twintig jaar dringen aldus de nieuwe filosofische ideeën van de Verlichting overvloedig de Nederlanden binnen. Daarenboven brengen de steeds talrijker wordende dagbladen de bevolking op de hoogte van de revolutionaire bewegingen in Amerika (1783), Holland (1780-84) en Frankrijk (1789).

Einde 1989 werd het archief van het administratief arrondissement Dendermonde van het rijksarchief van Gent overgebracht naar dit van Beveren.

De regering van Jozef II. – De klassieke geschiedschrijving zag een tegenstelling tussen de regeringsperiode van Maria Theresia (1740-80) en die van haar zoon Jozef II (1780-90). Zij was de goede, wijze vorstin, hij de ketterse keizer-koster. De werkelijkheid is veel meer genuanceerd: beiden streefden ze naar het vormen van een sterk gecentralizeerde eenheidsstaat. Maria Theresia was daarmee begonnen in Oostenrijk, wel met veel omzichtigheid en overleg.

Jozef II was 39 jaar oud toen hij de troon besteeg, nadat hij reeds in 1765 mede-keizer was geworden. Hij had dus een ervaring van vijftien jaar. Verstandig, ijverig en bekwaam had hij zich gewetensvol op zijn taak voorbereid en door zijn talrijke reizen had hij een grondige kennis verworven van de verschillende provincies en volkeren van zijn uitgestrekt rijk. Als verlicht despoot was hij vastbesloten zijn macht en kunde aan te wenden tot het grootst mogelijk geluk van zijn onderdanen, wat meteen de staat zou verstevigen. Zelfverzekerd wilde hij overal de wantoestanden opheffen en de nodige verbeteringen aanbrengen. Hij deed dat evenwel veel rechtlijner en minder doordacht dan zijn moeder. Met zijn meer dan 17.000 nieuwe wetten en verordeningen over alle mogelijke zaken bracht hij een ware stortvloed teweeg die de middeleeuwse samenleving in haar grondvesten aantastte. Al zijn maatregelen kunnen tot een drievoudig doel teruggebracht worden:

- politiek: versterking van de vorstelijke macht en uitbreiding van zijn rechtsmacht ten nadele van die van de kerk.
- economisch: de enorme, sluimerende bezittingen van de kerkelijke instellingen in het economisch bestel inpompen.
- godsdienstig: de opdracht van de kerk herleiden tot haar wezenlijk godsdienstig terrein.

Vele hervormingen werden zonder al te veel morren ervaren. Voor het eerst liep het echt mis bij de hervormingen op kerkelijk gebied. Jozef II was van mening dat op punten waar kerk en staat elkaar raakten, de staat moest voorrang hebben op de kerk. Ook het afschaffen van de "onnutte" kontemplatieve kloosters en het in beslag nemen van hun bezittingen wekte veel ongenoegen. In april 1787 werd tijdens de zitting van de Staten van Brabant opruiende taal gesproken en in enkele weken tijds sloeg een algemene golf van protest en opstandigheid over het land. Op talloze plaatsen werden met steun van geestelijke en wereldlijke machthebbers vrijwilligerskorpsen op de been gebracht. Toen de keizer dit vernam deed hij enkele toegevingen en door te dreigen met wapengeweld bracht hij in januari 1788 de Raad van Brabant ertoe zijn voorwaarden voor amnestie te aanvaarden.

Groeiende opstandigheid en onvrede (april-oktober 1789) – Toch smeulde het vuur van de opstandigheid ondergronds verder. De kerk zag zich in de strijd tegen de onderdrukking een actieve rol weggelegd, de verboden vrijkorpsen werden heimelijk verder uitgebouwd en de opkomende burgerij duldde niet langer dat ze uitgesloten bleef van de macht, ook van de lokale.

Langzamerhand ontwikkelden zich twee kernen van opstandigheid:
- rond *Jan Frans Vonck*, advocaat te Brussel (Baardegem, 29 november 1743-Rijsel, 1 december 1792). In mei 1739 stichtte hij een geheim genootschap "Pro aris et focis" (Voor outer en heerd). Medestichter was J.B.C. Verlooy, eveneens advocaat, bekend om zijn in 1788 uitgegeven "Verhandeling op d'onacht der moederlijke tael in de Nederlanden". Samen organiseerden zij het ondergronds verzet en vormden een geheim leger van vrijwilligers. Ze

Jan Frans Vonck (Kollekties Kon. Legermuseum - Brussel)

Hendrik Van der Noot (Kollekties Kon. Legermuseum - Brussel)

wilden niet alleen het Oostenrijks juk afschudden, maar daarenboven de gehele maatschappij hervormen. Hun inspiratie vonden de Vonckisten vooral in de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog en in de ideeën van de Franse Encyclopedisten. (1)

- rond *Hendrik Karel Nicolaas Van der Noot* (Brussel, 7 januari 1731 - Strombeek - Brussel, 12 januari 1827), advocaat bij de Raad van Brabant. Sedert 1787 ageerde hij tegen het Oostenrijks gezag. Gedwongen naar het noorden te vluchten, stichtte hij, samen met de Antwerpse kanunnik Pieter Simon Van Eupen, het "comité van Breda". Het doel van deze Statisten was het Oostenrijks juk af te schudden, waarbij zij vooral op buitenlandse hulp rekenen, maar verder de oude traditionele politieke instellingen te bewaren.

De doelstellingen van beide groepen waren dus ten zeerste uiteenlopend: de Statisten waren konservatief en wilden terug naar de oude toestanden, de Vonckisten verdedigden de volkssoevereiniteit en hervormingen in meer democratische zin. Reeds bij hun eerste contact bleek dat beide leiders weinig sympathie voor elkaar konden opbrengen.

Op 18 juni 1789 schaft Jozef II de Staten van Brabant af wegens ongehoorzaamheid. Vonck vindt het te gevaarlijk te Brussel en vlucht, samen met de prelaat van Averbode, naar Holland, terwijl men overal in het land begint geld in te zamelen voor "Pro aris et focis".

Op 8 juli bespreekt Vonck te Breda zijn plannen met Van der Noot, maar deze acht ze te gevaarlijk. Zelf krijgt hij volmacht om zijn plan uit te voeren: na de oogst zal hij uit Holland het land binnenvallen met een leger van 30.000 man. De teleurgestelde Vonck richt nu zijn blikken op Frankrijk en neemt contact op met de Assemblée Nationale te Parijs.

Meer en meer vereenzelvigt de bevolking Pro aris et focis met Van der Noot en in groten getale komen vrijwilligers voor het patriottenleger naar Breda. Ook uit het Oostenrijks leger tracht men overlopers te lokken. Vonck stelt dan kolonel Jean André Van der Mersch (geboren Menen, 10 februari 1734), een op rust gestelde oudgediende van het Franse leger, als bevelhebber voor. Op een bijeenkomst van beide leiders in de pastorie van Bekkerzeel op 28 augustus wordt volgend strijdplan vooropgesteld: Van der Mersch, zonder hulp uit het buitenland, zal de opstand tot een goed einde brengen met een leger van 3.000 man. Zo steekt het patriottenleger de grens over en groepeerd zich rond twee centra: Hasselt en Luik. Daar is op 18 augustus de opstand losgebarsten. Alles samen is dit 2.000 man en de onderneming slorpt grote geldsommen op, vooral bezorgd door de geestelijkheid.

(1) Zie S. Tassier, *Les démocrates belges de 1789. Etudes sur le Vonckisme et la révolution brabançonne*, Kon. Belg. Akademie, Klas der Letteren, Tome 28, Brussel, 1930. Op 5 én 6 mei 1989 herdacht Baardgem J.F. Vonck, die er slechts zijn kinderjaren doorbracht, met een tentoonstelling en een standbeeld. Zie Jan A.C. De Clerck, in *De Faluintjes*, Jg II, april 1989, nr 2, p. 41 - 43. Zo pas verscheen van het prachtige werk van S. Tassier een tweede, geaktualizeerde uitgave door Prof. J. Vercruyse met merkwaardige ikonografie.

Intussen heeft Van der Noot Vonck volledig weten te verdringen en zich tot onbetwist leider van de opstand opgeworpen.

De krijgsverrichtingen (november-december 89). – Met een leger van 2.800 man doet Van der Mersch een inval in de Kempen. Op 27 oktober wordt de Oostenrijkse generaal Schroeder met 3.000 man te Turnhout in de val ge-

Generaal Van der Mersch (Kollekties Kon. Legermuseum - Brussel)

lokt en op de vlucht gedreven. Van zijn kant trekt Van der Mersch zich met zijn leger terug in Holland. De patriottengeneraal besluit dan zich meester te maken van de stad Gent, slechts door een garnizoen van 300 man verdedigd, namelijk twee kompanies van het leger van Vierzet. Onder bevel van kapitein Davaine (2) trekken de patriotten met 600 man op 7 november de Schelde over en reeds op 8 november veroveren ze St. Niklaas. Op 13 november te 7 uur 's morgens staan ze voor Gent.

Op 16 november komt een groep van 400 Kortrijkenaren de patriotten versterken en in de nacht van 16 op 17 november volgt de overgave van Gent. (3) Van der Mersch zelf trekt op 21 november met 2.000 man de Kempen binnen. Op 24 november verovert hij Diest, maar bij het naderen van de Oostenrijkers wijkt hij uit naar Tienen.

Het patriottenleger is langzamerhand ten einde krachten geraakt en de uitputting nabij. Daarop vraagt en bekomt Van der Mersch een wapenstilstand van tien dagen om de vredesvoorwaarden te bespreken. Het vredesvoorstel wordt echter verworpen door het comité van Breda, vastbesloten de strijd voort te zetten.

Intussen was het patriottenleger weer op krachten gekomen, terwijl anderzijds het Oostenrijks leger steeds meer door desertie werd verzwakt.

Dan barst op 10, 11 en 12 december te Brussel de opstand los en in massa wordt de rood-geel-zwarte kokarde verspreid. Dit betekent het einde voor de Oostenrijkers: hun leger blaast de algemene aftocht en trekt zich terug tot in Luxemburg.

Na de overwinnig (december 89-april 90). — Na deze gelukkige afloop, mede in de hand gewerkt door het feit dat het gros van het Oostenrijks leger door Jozef II ingezet was in een oorlog met de Turken, rees de vraag: welke staatsvorm zal men geven aan het bevrijde land?

Het werd de oorzaak van een diepe onenigheid. Van der Noot en zijn Comité van Breda hadden slechts het herstel van de voorrechten van de geprivilegieerde klassen op het oog, terwijl Vonck politieke rechten wilde geven aan de tot nog toe rechteloze klassen.

Reeds in november 89 had Vonck zijn ideeën uiteengezet te Breda, maar hij vond geen bijval. Om van de lastpost verlost te zijn had Van der Noot hem als gezant van de Staten naar Gent gezonden.

(2) Jan Baptist Davaine, geboren te Roeselare op 16 juli 1733. Vonckist. Na de mislukking van de omwenteling nam hij de wijk naar Frankrijk en nam dienst in het revolutionaire leger. Hij bracht het tot generaal in de Armée du Nord. Tijdens de terreur van Robespierre werd hij het zoveelste slachtoffer van de guillotine op 6 maart 1794.

(3) De patriotten hadden de stad reeds veroverd op 13 november. De Oostenrijkse generaal Lunden kwam op 15 november de stad ontzetten, maar moest zich op zijn beurt 's anderendaags overgeven. De wreedheden door de Oostenrijkers hierbij begaan werden in talrijke pamfletten uitgebreid beschreven, wat in heel het land een algemene verontwaardiging opwekte. Zie bijv. Omstandig verhael van hetgene voorgevallen is binnen Gent, hoofdstad van Vlaenderen, Gent, 1789 en De stad Gent door de dappere Nederlandsche Patriotten overmeestert en ingenomen, Gent, 1789.

Op 18 december 89 doet Van der Noot zijn triomfantelijke intrede als bevrijder in Brussel en op 31 december maken de Staten van Brabant zich meester van de macht. Op 7 januari nodigen ze de andere staten uit een afvaardiging te sturen naar Brussel om over de nieuwe staatsvorm te beslissen. Op 10 januari besluiten de Generale Staten dan tot de stichting van de Verenigde Belgische Staten, nadat Jozef II reeds op 4 januari plechtig van de troon vervallen was verklaard.

Nu brak de strijd om de macht tussen Statisten en Vonckisten in alle hevigheid los. De Statisten maakten zich van de leiding meester en de Vonckisten die even goed als de anderen tot de bevrijding hadden bijgedragen, werden van alle deelneming aan de nationale politiek uitgesloten. Door de kerk waren ze als gevaarlijke "nieuwlichters" gebrandmerkt en op 31 januari werden hun ideeën door kardinaal de Franckenberg (1725-1804) in zijn vastenbrief veroordeeld. Zo leidde de Brabantse Omwenteling tot de triomf van de geprivilegieerden onder het Ancien Régime.

Toch groeide langzamerhand de aanhang van de Vonckisten, vooral onder de meer ontwikkelden in de steden. De Statisten, voorstanders van de oude standenoligarchie, sterk door de steun van de kerk, ruiden op demagogische wijze het volk op tegen Vonck, die op 25 januari 90 een democratische partij had gesticht, de "Société Patriotique". In maart 90 zag hij zich gedwongen naar Frankrijk te vluchten. De Statisten hitsen stelselmatig het volk op tegen de Vonckisten, zodat er in Brussel een echte terreur heerste. Op 16-18 maart werden de woningen van de Vonckisten door het gepeupel geplunderd.

Intussen had generaal Van der Mersch zijn leger opgesteld aan de Maas. Vriend van Vonck, nam hij ontslag bij het vernemen van deze feiten. Door de Staten werd hij van verraad beschuldigd en op 13 april 90 gevangen gezet in het fort van Antwerpen. Als nieuwe bevelhebber werd generaal-majoor Nicolas-Henri, baron de Schoenfeld aangesteld.

Dit leidde bij het leger, reeds ontevreden wegens het gebrek aan proviand en aan bewapening, tot nog groter onvrede en vele rekruten trokken naar huis. Terugdeinzend voor de grote beroering in Vlaanderen over het lot van Van der Mersch werd deze tenslotte in ere en ook in functie hersteld.

Het einde (mei 90-maart 92). — Al deze verwickelingen hadden een rampzalige invloed op de nieuwe staat en zijn leger. De toekomst zag er angstwekkend uit. Intussen was keizer Jozef II op 20 februari 90 te Wenen overleden en als landsheer en keizer opgevolgd door zijn broeder Leopold (1747-1792). Na vruchteloze pogingen om de opstandelingen aan de onderhandelingstafel te brengen, deed Leopold een beroep op de vreemde mogendheden. Beducht als ze waren dat de revolutionaire golf zich over hun eigen grondgebied zou uitbreiden, besloten dezen de opstandelingen alle verdere hulp te weigeren. Door de overeenkomst van Reichenbach op 12 juli 1790 verbond Pruisen, dat de opstand tot dan gesteund had, zich ertoe alle hulp stop te zetten. Toen was voor de opstandelingen alle hoop verzwonden. Op 24 november ver-

dreven de Oostenrijkers de patriotten uit Namen. Zonder de minste weerstand te bieden sloegen deze op de vlucht. Na de verovering van Leuven op 2 december deden de keizerlijke troepen onder generaal Bender zonder een spoor van verzet hun intrede in Brussel. Dezelfde dag nog ontbonden de opstandelingen het patriottenleger en de leiders van de opstand namen de wijk naar het buitenland.

Op 10 december 1790 ondertekende de keizer het verdrag van Den Haag, waardoor hij zich tegenover de vreemde mogendheden ertoe verbond de hervormingen van Jozef II ongedaan te maken en in het land een stabiel regime te vestigen.

Op 9 maart 1792 stierf Leopold, met moeite 45 jaar oud (1747-1792) en werd opgevolgd door zijn zoon Frans II (1768-1835).

Op 20 april van ditzelfde jaar verklaarde Frankrijk de oorlog aan Oostenrijk en op 6 november werd het Oostenrijks leger bij Jemappes door generaal Dumouriez verpletterend verslagen.

Eendracht maakt macht. — Zo verliep dan onze Brabantse omwenteling. Het was de eerste maal in onze geschiedenis dat de bevolking zich in twee kampen splitste, die elk als één blok optraden: een klerikaal en een antiklerikaal blok. De vermenging van partijbelang met de politiek was noodlottig voor de pas veroverde vrijheid. Tot in de moderne tijden zou deze splitsing een blijvend kenmerk worden van onze politieke geschiedenis.

II. ZELE IN 1789-90

Staatkundig was Zele een van de 16 "prochies", die samen met de stad Dendermonde "Stad en Land van Dendermonde" uitmaakten. Sedert 1355 behoorde dit tot het zgn. "allodiaal" Vlaanderen, d.w.z. als eigengeërfd grondgebied zonder verplichtingen tegenover een heer. Landsheren waren de graven van Vlaanderen (1355-1384), de hertogin van Boergondië (1384-1477), de koningen van Spanje (1477-1713) en tenslotte de Oostenrijkse keizers (1713-1794).

Zele was een der acht prochies die rechtstreeks afhingen van de landsheer en daarom "princelijk" genoemd werden. De andere acht heetten "prochie ende heerlijkheid", omdat ze als leen aan een heer geschonken waren.

Baljuw. — De landsheer benoemde, meestal levenslang, een baljuw, later hoogbaljuw genoemd, om hem in Dendermonde te vertegenwoordigen en er zijn rechten op financieel, rechterlijk en bestuurlijk gebied te handhaven. In 1789 was dit Adrianus Walkiers, heer van Drongen.

Meier. — Als plaatsvervanger en vertegenwoordiger van de hoogbaljuw werd in elke prinselijke prochie een meier aangesteld. Het ambt was erfelijk en in handen van enkele voorname families. Sedert 1748 was de meier Jan Thomas Mignot. Enige jaren was hij "bediender der erfachtige meierijen kompetende aan dheer Emmanuel Meeus, licenciaet in de medicijnen". In decem-

ber 1788 eiste deze het meierschap op en wees het toe aan zijn oudste zoon Jozef Pieter, in 1795 door de Fransen afgezet en dus de laatste meier van Zele. *Luitenant-hoogbaljuw*. – Deze was de verbindingsman tussen hoogbaljuw en meier. In 1789 was dit Philippus Joannes Staes.

Schepenbank. – De schepenbank behartigde de belangen van de inwoners. In Zele waren er zeven schepenen, door de hoogbaljuw aangewezen uit een dubbele lijst opgemaakt door het vorige schepencollege. In beginsel moest dit elk jaar gebeuren, maar in praktijk bleef het college soms twee, drie jaar aan. Aftredende schepenen waren herkiesbaar.

Bij de "vernieuwinghe van de weth" moesten de nieuwgekozenen de eed afleggen in de handen van de meier of luitenant-hoogbaljuw.

Burgemeester was de eerstgekozen schepen: hij trad op als woordvoerder en vertegenwoordiger van de schepenbank in de prochie.

De weth of vierschaar vergaderde om de maand, soms om de veertien dagen in het prochie- of vierschaarhuis. In 1792 besloot de weth daartoe herberg "De Swaen" te kopen, vrijgekomen bij de dood van de weduwe Pieter Bosteels.

In 1789 zag de nieuwgekozen schepenbank er als volgt uit: burgemeester Johannes Ignatius De Haeck; de zes schepenen waren: Joannes Bernardus Van Eetvelde, Jacobus Francis Burm, Judocus Van Langenhove, Joannes Francis Vanden Abbeel, Pieter Vercauteren en Pieter D' Heer.

Deze schepenbank zou praktisch dezelfde blijven tot in 1795. Alleen de twee schepenen J.F. Vanden Abbeel en Pieter Vercauteren ruimen in 1792 de plaats voor Jan Baptist Blanquaert en Bernardus De Vylder, die dan aanblijven tot 1795.

De notable. – Een grote rol in het bestuur van de prochie speelden de notable of gegoede of grote gelande. Dit waren de gefortuneerden en vooral de grote landeigenaars. Zij vormden de bestuursklasse: uit hun middelen kwamen de leden van de schepenbank en alle bestuurlijke ambtenaren. Zelf kozen ze onder elkaar vijf gedenommeerden. Bij belangrijke aangelegenheden werden deze op de raadsvergadering uitgenodigd. Daar mochten ze hun advies uitbrengen, maar ze hadden geen stemrecht.

In 1789 waren deze vijf: Jacobus Bosteels, Bernard Verheirbruggen, Jacobus Frans Roels, Pieter Francis Landuyt en Johannes Godefridus Boel. In 1791 blijft alleen J.F. Roels aan, de andere vier worden vervangen door: Gillis Van Mele, Joannes Burm, Pieter Vercauteren en Emmanuel Van Hese. In 1793 komt een laatste wijziging: alleen J.F. Roels en G. Van Mele blijven aan, de drie anderen worden afgelost door twee oud-bekenden, P. Landuyt en J.G. Boel, en door een nieuweling, Daniel Van Driessche.

De greffier. – De verslagen over de raadsvergaderingen werden opgenomen in het resolutieboek, bijgehouden door de greffier. Deze was een invloedrijk man, de geleerde van de prochie, en had een uitgebreide taak. Als greffier signant ondertekende hij alle officiële bescheiden. Van 1772 tot 1796 was dit Pieter Augustijn Verwilghen.

Bevolking. – De bevolking van Zele mag men op het einde van de achttiende eeuw schatten op ongeveer 7.500 inwoners. (4)

Kerkelijk behoorde Zele tot het bisdom Gent. Bisschop was de Oostenrijkse prins von Lobkowitz, in 1779 tot bisschop van Gent benoemd en op 24 juni 1794 gevlucht voor de Fransen.

Pastoor was de felle Petrus F.J. Sinave (1782-1823), die als leider der kerkgemeenschap de overgang zou medemaken van het Ancien Regime naar de Nieuwe Tijden. Onder het Ancien Regime was de invloed van de kerk op het dagelijks leven van de gemeenschap zeer groot. Door de talrijke kerkelijke verplichtingen, de zondagsrust, de volksdevotie, de armenzorg, het onderwijs en door haar invloed op het ontspanningsleven trachtte de kerk haar gelovigen op de goede baan te brengen of te houden. Bovendien stond de kerk centraal bij de belangrijke gebeurtenissen in het leven, als geboorte, huwelijk en overlijden. Het praktizeren was haast algemeen en het niet bijwonen van de zondagsmis werd als een moreel vergrijp ervaren, een inbreuk op de voorvaderlijke gewoonten en op de genoten kristelijke opvoeding. Dit bleef dan ook niet zonder sociale gevolgen. (5) Het is bijgevolg niet verwonderlijk dat pastoor Sinave in deze troebele tijden een overwegende rol speelde. In de bloei der jaren beïnvloedde deze krachtdadige en ontwikkelde man, met de koppigheid van de Westvlaming, het dagelijks leven in Zele. Dat Zele overwegend Vanden Noot-gezind was, kan zeker geen verwondering wekken. (6)

III. HOE ZELE DE BRABANTSE OMWENTELING BELEEFDE

19 november-Eerste tekenen. – Dat ook Zele deelde in de algemene onvrede en geest van opstandigheid was reeds te merken in het raadsbesluit van 13 mei 1788: ter vervanging van de twee ontslagnemende rondegasten stellen ze Pieter Frans van Goethem en Franciscus Baetens aan. Als uniform krijgen ze "een blauw laecken cleedt met roode bavaraisen ende opslaegen, roode laecken veste, geluwe laecken broecke, swarte waggen ende hoedt". Als wapen krijgen ze "fusicq met bayonette, sabre ende braseletten". (7) De nieuwe rondegasten worden dus uitgedost in de Brabantse kleuren: zwart, geel en rood.

Uit de parochierekeningen leren we dat meesterkleermaker Ludovicus Michiels een pond, negen schellingen elf grooten en zes deniers ontving voor "synen

(4) Zie over dit alles F. Michem, *Geschiedenis van Zele*, vooral pp. 157-189 en E. Van den Breen, *Hoe Berlare de geschiedenis beleefde*, eigen uitgave, 1986, passim.

(5) K. De Winter, *Parochiale archieven als bron voor de familiekunde*, in *Vlaamse Stam*, nr 11/12, 1987, p. 513-525. Zie p. 513.

(6) F. Michem, *Geschiedenis van Zele*, p. 125-126.

(7) RAG, Zele Oud 809. Resolutieboek 1755-1795. Zie ook F. Michem, *Geschiedenis van Zele*, p. 238. Volledige tekst in A. Coucke, Jan Praet, in *HOK*, Jaarboek 1984/85, p. 49.

arbeidsloon voor de rondegasten”, Joannes Christiaens leverde het rode laken en de witte demit tegen 2 p 3 sch 4 gr terwijl ze voor de twee lederen broeken een beroep deden op de Lokerenaar P.F. Van Driessche, die daarvoor 1 p 3 sch 8 gr aanrekende. (8)

Wanneer in oktober 89 de Verenigde Belgische Staten worden opgericht, stijgt in heel het land de onrust en de spanning. Naar het voorbeeld van talrijke andere steden en gemeenten besluit de raad op 19 november 89 ”in deze tijdsomstandigheden tot securiteyt der gemeente” een korps van ”vierentwintig gewaepende mannen” op de been te brengen ”omme door dien middel te voorkomen alle disorders die t’ sy door afloopers, vaegebonden of andere quaedtwillighe personen souden connen voorvallen”. (9) Uit het verdere verloop van de gebeurtenissen blijkt dat dit enkel een dekmantel was voor een vrijwilligerskorps of ”corps patriotique”.

11 december 1789-Aftocht van de Oostenrijkse troepen. – In zijn ”Memorie van ’tgone binnen dese stede van Dendermonde is voorgevallen sedert het begin van het jaar 1773” beschrijft Leonard-François-Joseph Beeckman de ontruiming van Dendermonde door de Oostenrijkers en de in bezitneming door de patriotten: ”Den 17. (november 1789) sijn alhier binnen de stadt, met groote confusie, gekomen alle de troupen van S.M. (de keizer), dewelke voor Gent ende op het casteel geweest sijn, bestaende ten minste in 5 à 6.000 mannen, synde verdreven ende verjaegt door de armée patriotique, naer vier daegen de stadt beschoten te hebben, te weten van den 13. tot 16. novembre, ende in het beginsel van de stadt lanx de Dampoorte vele huizen geplondeert, in brandt gestoken en alle excessen gecommitteert te hebben, die peyselyck sijn”. Op dat ogenblik waren in Vlaanderen alleen nog de steden Aalst en Dendermonde in Oostenrijks bezit.

”Den 4. december,” gaat Beeckman verder, ”sijn alhier binnengekomen vier compagnien van Bender, en daegs nadien noch twee compagnien met een escadron cavallerie van d’ Arberg, met den generael Dabincourt, gelogeert in de abdije van Swyvicque... Den 11. sijn altermael de bovengeseyde troupen van hier vertrocken, en is de stadt sonder volck gebleven, en alsoo verlaeten door de Oostenrijksche. Den 13. ’s morgens is alhier gekomen een detachement van de armée patriotique, bestaende in een compagnie, sterck 202 man, dewelcke seffens post hebben gevat op de hooftwacht en aen alle de poorten. Denselven dito ’s naermiddags noch binnengekomen dry compagnien van de Vereenigde Staeten deser Nederlanden, en aldus gekomen in vrij possessie”. (10)

(8) RAG, Zele Oud 155. Parochierekeningen 1789.

(9) RAG, Zele Oud 809. Volledige tekst in A. Coucke, Jan Praet, p. 49-50.

(10) A. Blomme, *Chroniques de Termonde*, A. De Schepper-Philips, 1900, p. 231-232. Beeckman, geboren te Dendermonde op 27 december 1742, schepen in 1781, eerste schepen in 1793, lid van de gemeenteraad tot 1816.

In de IIIe Kronijk van Dendermonde 1781 - 1798 vinden we eveneens vermeld hoe op 13 december om 10 uur 's morgens een kompanie patriotten aankwam, die "gelogeert" werden bij de burgers. Ze waren "wel voorzien van luizen" voegt de kroniekschrijver erbij. (11)

December 1789-De greffier heeft het druk. — Dat deze gebeurtenissen een sterke weerslag hadden op Zele kan men best begrijpen. Een weerspiegeling daarvan vinden we in de rekening die greffier Verwilghen indiende voor zijn bedrijvigheid in die dagen:

"Alle de devoiren bij den voors(eiden) greffier signant aangewendt in d'origine der ontstaene revolutie met het vackeren bij differente reprisen naer Lokeren om aldaar met eenige der wethouderen te beraemen op wat wijze men sig in diergel. gevallen soude gedraegen hebben, alsmede het maecken & schrijven der respectie lijsten der peirden, waegens en karren gecommandeert geweest sijnde tot het vervoeren der bagagie der Oostenrijksche trouppen... Was daegel. toe te senden naar het garnisoen van Dendermonde de precautien & maetregelen omtrent de trouppen in den aftocht van Ghendt tot degone naerdien van Dendermonde binnen dese prochie in aentocht geweest sijnde tot het prevenieren de plonderingen & andere excessen, waervan de prochie (soo & gelijk already op andere prochien geplogten was) geexposeert is geweest, genomen verschot van gelde aen de trouppen om hun te gemaeckelijker & tot meerder securiteyt & veiligheid der inwoonders te connen conduiseren..." (12)

De greffier, de spil waarrond het leven van dorp draait, heeft dus drukke dagen beleefd: beraadslaging met de stad Lokeren, verslag over de genomen maatregelen naar Dendermonde, Zele ter bescherming soldaten bezorgen uit Dendermonde en zelfs geld schenken aan de aftrekkende Oostenrijkse troepen om hen gunstig te stemmen. Onder zijn werkzaamheden vermeldt hij ook het maken van de lijst van de opgeëiste paarden, wagens en karren om de bagage te vervoeren van de Oostenrijkers bij hun aftocht.

12 à 25 december 1789-Een gevaarlijke tocht. — Inderdaad, zoals het in die beroerde tijden dikwijls voorviel, werden in de gemeenten van het Land van Dendermonde bij deze gelegenheid paarden en wagens opgeëist. Deze moesten op het bepaalde tijdstip te Dendermonde bijeenkomen en werden daar onder het gezag en de verantwoordelijkheid geplaatst van één persoon. Deze maal was dit een Zelenaar. In de parochierekening 1788 lezen we hierover: "(betaald) aen Joannes Francis Goossens 9p 4sch 11 gr in voldoeningh zijnder vacatien van devoiren ende verschot van gelde als commissaris voor de directie der peirden, waegens en karren gecommandeert geweest tot den transport der keyserlijcke trouppen". (13)

(11) Ibidem, p. 254.

(12) RAG, Zele Oud 155. Parochierekeningen 1780-89. N° 41.

(13) RAG, Zele Oud 126, Staat binnencosten 1788 (opgemaakt op 5 juni 90).

Toevallig zijn in het archief drie brieven bewaard van Joannes Francis Goossens, waarin hij verslag brengt over deze tocht. Ze zijn in een verschrikkelijke spelling gesteld en even verschrikkelijk geschreven, maar in zulke omstandigheden nog pen en inkt hanteren is al een hele verdienste. (14)

Zijn relaas begint met een brief uit Brussel op 12 december (verkeerdelijk schrijft hij november). Op 11 december uit Dendermonde vertrokken met het regiment van generaal Bender, kwam hij om 16 uur 30 bij Brussel aan, waar de opstand tegen de Oostenrijkers daags van tevoren uitgebroken was. Ze worden beschoten en velen slaan op de vlucht, meer soldaten dan burgers. Een viertal soldaten heeft hij zien vallen en hij gelooft ook dat Van Cauteren van de Meerskant gevallen is. Hij heeft hem in elk geval niet meer weergezien. Heel de nacht duurde de beschieting en hij is met zijn paarden en boeren ter plaatse moeten blijven staan. Nu gaat de tocht verder over Namen en Luxemburg. Hij heeft nog het einde van zijn miserie niet gezien, maar hoopt met Gods genade veilig terug te keren. In al zijn ellende denkt hij nog aan thuis: zijn vrouw moet de "flaewyne" (kussensloop) het vel aftrekken.

Een tweede brief schrijft hij uit Waterloo op 18 december 1789. Zoals zijn opdracht als kommissaris luidde zou hij zich nu op weg begeven naar Luxemburg om zoveel mogelijk paarden, wagens en boereknechten naar huis te brengen. Maar deze morgen vroeg zijn advocaat Lausier met schepen Boij Veldraest hem komen vinden. Hij vertoonde hen zijn kommissie en zij gaven hem de toelating om verder te trekken, maar niet verder dan Namen dat reeds geheel in handen van de patriotten is. Hij verneemt ook dat Heintje Van der Noot op 13 december triomfantelijk te Brussel is binnengekomen en bevolen heeft alle Oostenrijkers totterdood te achtervolgen of krijgsgevangen te maken. Hij heeft veel deserteurs ontmoet, ze zagen er verschrikkelijk uit. Zijn toestand blijft "prekeseus" (periculeus, gevaarlijk), maar met Gods genade en Heintjes hulp zal hij nu zijn tocht verderzetten en hoopt de paarden en de jongens terug te kunnen brengen.

Op 25 december schrijft hij uit Dendermonde: ik ben gearriveerd met zeven paarden en drie boeren en hoop u morgen nader verslag te brengen. Ik verzeker u dat ik als getrouwe dienaar en zonder vrees ("als oprechten held") zal gaan waar u beveelt. Veel liefs voor mijne vrouwe en kinderen met de "complementen" aan allen.

22 december 1789-Eed van trouw aan de Staten. – Op 22 december 1789 noteert griffier Pieter Augustijn Verwilghen: (15)

"D'heer Philippus Joannes Staes, Luitenant hooghbailliu der Stadt ende Lande

(14) J.F. Goossens, notable, wonende Dorp, in 1786 schepen van Durmenbroek. Hij was ook kanonnier in het vrijwilligerskorps van Zele. Bemerkt hoe steeds de paarden voor de boeren genoemd worden. De drie brieven zitten in RAG, Zele Oud 14. Volledige tekst bijlage. Goossens was op 20 april 70 gehuwd met Barbara Poppe en had acht kinderen, vier van elk geslacht. Het jongste kind Ferdinandus was geboren op 16 juli 87.

(15) RAG, Zele Oud 509. Resolutieboek 1755-1795.

van Dendermonde, alhier gecompareert zijnde, heeft geexhibeert de commissie op hem gedepescheert in daete negentienden december 1700 negenentachtigh bij d' Edele hooghmoghende heeren de Staeten generael der provintie van Vlaenderen, in conformiteijte van welcke voorengelesen zijnde het project van eede bij de selve commissie breeder gereclameert luidende van woorde te woorde soo volght: Ik in mijne qualiteijt van member van den staet ende representant van de natie, sweire ende belove, boven den eedt bij mij ontloken ten aencommen van mijne plaetse ofte officie, voor soo vele dien hieraan niet contrarie en is, getrouwe te zijn aen de Provintie ende het volk van Vlaenderen gelijk aen mijnen voorigen Souvereijn."

Deze eed werd afgelegd door Joannes Thomas Mignot "als bediener der erfachtige meijerije deser prochie competerende aen d' heer Emmanuel Meeus, Licenciaet in de medicijnen", de burgemeester en de schepenen, alsook de greffier. De effectieve greffier, Ludovicus Christianus Anthonius Moortgat, die wegens ziekte geen dienst meer deed, had de eed reeds thuis afgelegd. De eedaflegging werd naar behoren gevierd. In de Staet van binnencosten 1789 lezen we daarover: (16): (betaald aan) Joannes Carolus D' hauwe 1 p 4 sch gr voor "levering van 10 ponden en half canonpoeder verschoten ten daege van het afnemen den eedt van meyer, borgemeester, schepenen ende greffier deser prochie."

Ook Jan Baptist Goossens werd betaald: "soo over hem als sijne confraters tot 16sch 6gr over dry poos geluyd te hebben met het groot accoord ten daege van het afnemen van den eedt van wethoudren deser prochie".

Tenslotte ontving Dominicus Van Waes, herbergier In den Appel, "de somme van 1 p 18sch 4gr over levering van eene tonne bier aen degonne ten daege van het afnemen den eedt van wethoudren deser prochie geluyd en gevuurt hebbende."

Kanonschoten, klokkengelui ter begeleiding van de plechtigheid en een ton bier ter afronding.

Eind januari 1790 - Werving van vrijwilligers voor het patriottenleger. —

"In het laesten van januari lestlede heeft men alhier beginnen te werven, gelijk in alle andere steden, welke werving soodanig toenam dat wekelijcx circa 100 recuten maekten." De solde was "10 stuyvers daegs (niet gekleet) en 8 (gekleet)" schrijft Beeckman in zijn kronijk. (17)

Toen de toestand steeds hachelijker werd, namen de Staten van Vlaenderen op 3 november 90 het besluit een leger te lichten van 20.000 man, waarvan Vlaenderen er 8.000 moest leveren. De vrijwilligers kregen als handgeld een gouden Louis en zouden hun leven lang een lijfrente genieten van 20 gulden 's jaars. Ook zouden ze een zilveren medaille krijgen, waarde 30 stuivers,

(16) RAG, Zele Oud 126.

(17) A. Blomme, Chronique de Termonde, p. 235.

met de inscriptie : beschermer van het vaderland, en op de keerzijde hun naam. (18)

Ook in Zele waren er rekruteurs voor het patriottenleger bedrijvig. Sporen daarvan vinden we terug in de parochierekeningen: (19)

- wijlen Jan Frans Bracke in de Fonteyne ontvangt 6 sch 8 gr ”over logement en nourriture verleent te hebben aen vyf rekruteurs der gewesene patriotten.”
- Pieter Van Haecken, ”baes in de Fonteyne over eenen nacht gelogeert te hebben twee rekruteurs 0.1.0.”
- Dominicus van Waes in de herberg Den Appel ”over eenen nacht gelogeert te hebben twee rekruteurs 0.1.0”
- Dezelfde ”over aen de voorseyde rekruteurs benevens hunne voordere confraters verleent te hebben refraiche 0.2.8.” (verfrissing).
- Gillis Frans Christiaens ”over tien dagen gelogeert te hebben eenen corporael met eenen rekruteur 0.15.0.”

In de verschillende protokollen of registers waarin vrijwilligers voor het patriottenleger van Vlaanderen staan opgetekend, vinden we volgende Zelenaren: (20)

	oud	beroep	engagement	ouders en geboortedatum
1. Beugels Jean François	20	zonder	29 aug. 90 3 j.	Petrus x Fiertens Isabelle geb. 2 nov. 1769
2. Bracke Bernard	16	zonder	25 nov. 90 4 j.	Josephus x Coppieters Joanna geb. 11 dec. 1774
3. Certains François = Certijn (Sertijn)	22	wever	19 aug. 90 4 j.	Egidius x Deloose Antonia geb. 14 maart 1767
4. Certains Jacobus = Certijn	25	wever	19 aug. 90 4 j.	Egidius x Deloose Anna geb. 16 nov. 1764
5. Dedecker Michel	17	zonder	7 juli 90 3 j.	
6. Deneve Victor	20	zonder	5 juli 90 4 j.	Jan Baptist x Devriendt Joanna geb. 17 sept. 1769
7. Goossens Jacques	19	landb.	22 okt. 90 4 j.	Egidius x Landuyt Anna Catharina geb. 17 dec. 1771
8. Nelis Jacques Fr.	19	metselaar	7 mei 90 4 j.	Josephus x Verloekt Anna geb. 3 aug. 1768
9. Nelis Josephus Emmanuel	22	zonder	4 nov. 90 3 j.	Josephus x Verloekt Anna Ther. geb. 13 sept. 1769

(18) RAG, Zele Oud 15. Briefwisseling 1790-93.

(19) RAG, Zele Oud 155.

(20) RAG, Archief van de Staten van Vlaanderen, nrs 11538 bis, 11539 en 11540.

10. Nuyts Jean	25	zonder	4 okt. 90 3 j.	
11. Peynaerts Judocus = Peynaert (Dijk)	21	zonder	15 nov. 90 4 j.	Paulus x Van Lysebette Isabelle geb. 31 dec. 1769
12. Raes Pierre Fr. (komt uit het leger van Clerfayt)	23	metselaar	3 mei 90 3 j.	Adrianus x Van Eetvelde Maria Anna geb. 8 nov. 1766
13. Van Wynckel Jean Bapt. = Van Winckel	23	wever	26 nov. 90 4 j.	Judocus x Demaesschalk Maria geb. 17 nov. 1767
14. Vliissien François	21	landb.	22 okt. 90 4 j.	
15. Walrave Joseph = Walgrave	28	landb.	7 okt. 90 4 j.	Jan x Heydens Petronella geb. 30 okt. 1761

Er waren ook twee deserteurs:

1. De Jonck Dominicus	19	schoenm.	13 juni 90 4 j.	
2. Van Avermaet Victor	25	zonder	13 juni 90 3 j.	Jacobus x Dekraecker Adriana geb. 19 maart 1763

Vier van deze zeventien konden in de parochieregisters niet weergevonden worden.

Dit zijn slechts de vrijwilligers van juni-november 90, onder wie er nog gerekruteerd werden eind november, toen de strijd in Brabant reeds afgelopen was. Er zijn er zeker meer geweest dan deze zeventien. Ten bewijze gelde hier het geval Josephus Vael.

Op 17 december 90 begaf schepen Judocus Van Langenhove zich naar Dendermonde bij de heer hoofdschepen de Landtsheer "tot mijnen advijs, wie het toestondt om af te haelen Joseph Vael, geblesseert liggende in het hospitaal boven Naemen." (21)

Schepen Van Langenhove heeft dan die opdracht toegewezen gekregen: op 11 januari 1794 betaalt de ontvanger hem 5p 12sch 4gr "over kerre, peerd en fouragie verleent te hebben gedurende den tijd van elf dagen tot het afhaelen van den zone van Joannes Vael met verscot van nourriture, in dienst geweest der patriotten en gequetst gelegen hebbende in het hospitaal van Moulins boven Naemen." (22)

Joannes Vael, zoon van Joseph en Maria Joanna Paelinck, geboren op 15 september 1765, was dus vrijwilliger bij het patriottenleger, niet het Zeelse vrijwilligerskorps, en was gekwetst opgenomen in het hospitaal van Moulins boven Namen. Dit kan moeilijk wat anders zijn dan Moulins St. Hubert, ten Z.O. van Sedan.

(21) RAG, Zele Oud 155, Service nr 37.

(22) Ibidem, Service ner 24. Ook in Zele Oud 126, Binnencosten 1789: daarin wordt van Vael gezegd: "in dienste geweest der Belgiesche troupes."

Februari-maart 1790-Giften voor het leger. – Op 5 februari 1790 open- den de Staten van de Provincie Vlaanderen een "Vaderlandsche Inschrijvin- ge", waarbij de bevolking uitgenodigd werd bij te dragen tot het bekostigen van het leger, dat inderdaad enorme uitgaven vereiste. Men kon hierbij het onderhoud op zich nemen van x-man gedurende x-maanden. De bijdragen werden ingeschreven in een register te Gent. (23)

Daarin vinden we :

op 5 maart 1790: Monsieur le curé de Zele, Sinave pour 1 homme à compte 15.15.0

op 20 mei 1790: Monsieur le curé de Zele, pays de Termonde, remet un don gratuit des habitants de son village f. 1971.10.9

Op 21 mei 1790: un inconnu de cette ville fait un don gratuit de f. 196.0.0
De gift van 1975 gulden 10 stuyvers 9 deniers vindt men terug bij J. Bottelgier en de Gendsche Gazette op 27 mei 1790. (24)

29-31 mei 1790-De gebeurtenissen in Zuid-Vlaanderen. – Op 29 mei 1790 zond de hoofdschepen van het Land van Dendermonde, De Landtsheere, "uyt extraordinaire vergaderinge den 29 mei 8 uren savonts" volgende brief naar Zele en de andere prochies:

"Alzoo hunne hoogmogende de heeren Staeten van Vlaenderen ons uyt Gendt op deze moment per expressen melden dat zij geïnformeert zijn dat er eenighe gewaepende mannen van de kanten van Cortrijck afkomen om eene contrare- volutie te maeken ende dat aldaer de precautien zijn genomen omme bij hun de veiligheyd te behouden, dog alzoo zij al nevens Gendt naer het Land van Dendermonde zouden kunnen komen, lasten wij UL van tot behoudenisse der veiligheyd de noodige precautien te nemen jegens deselve contrarevolutie bij middel van seffens de wagten te verdobbelen, ende te nemen dusdanighe voor- dere precautien ende maetregels als UL voorzienigheit, ijver ende kennisse in de zaken suggereren tot behoudenisse der zelve veyligheyd." (25)

Inderdaad was het in mei in Zuid-Vlaanderen tot beroering gekomen onder de bevolking, die geen vrede kon nemen met het staatsbestel na de verdrij- ving van de Oostenrijkers, waarin de bevoorrechte standen alle macht voor zich hadden gehouden. Steeds meer en meer rees de vraag naar volkssoeve- reiniteit, verkiezingen en macht voor de derde stand.

Op 31 mei luidde te St. -Maria- Latem de brandklok. 5 à 600 man dagen op, zwermen uit naar de naburige dorpen op zoek naar wapens. De beweging vindt veel weerklank bij de massa en overal valt men de machthebbers aan: bal- juws, greffiers, procureurs en geestelijken. In paniek vragen ze hulp aan de

(23) RAG, Archief van de Staten van Vlaanderen 11439. Stukken in verband met inschrijvingen en gedane giften voor Patriotique Inschrijvinge. 1790.

(24) J. Bottelgier, Excellente Print-Cronike, p. 111. Zie noot 34.

(25) RAG, Zele Oud 16. Briefwisseling 1794-95.

centrale macht. De Staten zenden 500 soldaten en een detachement ruitery met kanonnen naar Oudenaarde. De opstandelingen worden ingesloten. Er volgt een meedogenloze repressie en de leiders worden opgehangen.

De Staten stelden dit oproer voor als een inval van de Vonckisten uit Rijsel, stelling die men weervindt bij de Gentse historicus Victor Fris. (26)

Een nieuw onderzoek door Luc Dhondt heeft de ware toedracht aan het licht gebracht. (27)

21 juni 1790-Aankoop van wapens voor het Zeelse vrijwilligerskorps.

Wat op 19 november 89 nog een korps ter beveiliging en verdediging genoemd werd, is intussen openlijk een "corps patriotique", d.w.z. een vrijwilligerskorps geworden. (28)

Inderdaad, op 21 juni 1790 beraadslaagt de raad over een aanvraag vanwege de "societeit ofte corps patriotique geërigeert binnen deze prochie" om "honderd fusicquen en bayonetten" aan te kopen. Dit moet het korps in staat stellen "om in alle gevallen, tsij incursen ofte andere buyten verwachte desorders, de inwoonders beter te connen defenderen." Zo zouden ze kunnen gebruik maken van het voorstel "der Hooghmogende heeren Staeten" om deze "fusicquen & bayonetten, die hun incosten veerthien guldens, aen de prochie te leveren voor negen guldens ieder fusicque & bayonette." Het besluit van de raad ligt voor de hand: ze zullen deze wapens aankopen "omme soo vele mogelijk het goed ordre en de gemeyne ruste te handhaven alsmede tot bescherminghe van het vaderland." (29)

Volgens een brief uit Gent op 5 september 1791 zouden deze wapens reeds op 15 juni geleverd geweest zijn "sous la caution de votre curé nommé Sinave." (30)

Volgens een verklaring van de raad op 24 december 90 zag de uitrusting van het corps volontaire er als volgt uit: "honderd fusicquen, gelijcken number sabels & gibernen (rugzakken) door de hooghmogende heeren Staeten aen hetselve corps ten coste deser prochie afgelevert, tzaemen voor de somme van fl. 400; verder twee trommels waerof de begrooting door de prochie gesupporteert bedraegt tot acht ponden seven schellingen thien grooten ct en den standaert ende het vaendel, waerof het corps insgel. is voorsien, zijn gejoint door particuliere." (31) (32)

(26) V. Fris, *Histoire de Gand, Bruxelles et Paris*, 1913, p. 301-302

(27) L. Dhondt, *La cabale des misérables de 1790. La révolte des campagnes flamandes contre la révolution des notables en Belgique (1789-1790)*. Overdruk uit *Etudes sur le XVIIIe siècle et les révolutions (1770-1790)*. Université de Bruxelles, 1980, p. 107-137.

(28) Zie p. 31.

(29) RAG, Zele Oud 809. Volledige tekst in A. Coucke, Jan Praet, p. 50

(30) RAG, Zele Oud 15.

(31) RAG, Zele Oud 16. Sinave had zich dus borg gesteld in opwachting van een goedkeuring door de raad.

(32) RAG, Zele Oud 126. Binnencosten 1788: "Item betaelt aen Joannes Frans Hulpiau de somme van 8 p 7 sch 10 gr over leverantie van twee kopere trommels".

28 juni 1790-Parade te Gent. – De vrijwilligerskorpsen van de plattelandgemeenten werden door de Staten van Vlaanderen uitgenodigd om te Gent de eed van getrouwheid aan 's lands Staten te komen zweren. Zo zag men die zomer van 90 op de Vrijdagmarkt een eindeloze reeks gemeenten met hun vrijwilligerskorps paraderen. Op de Vrijdagmarkt was een verhoog getimmerd waarop de Staten de hulde van de gemeenten ontvingen. Daarna defileerden de korpsen, de pastoor en leden van het magistrat aan het hoofd, met slaande trommels en ontplooide vaandels door de voornaamste straten van de stad en leidden aldus de Heren Staten naar het stadhuis terug.

Een eerste zulke plechtigheid vond plaats op 28 juni 1790. Beurtelings verschenen die dag de vrijwilligers van Lokeren, Zele, Rupelmonde, St. - Amands, Opdorp, Lede, Oostakker, Sleidinge, Desteldonk, Evergem, Vurste en het Land van Gavere en legden de eed af in handen van auditeur-generaal Van Doorselaer.

Op donderdag 1 juli 90 verscheen in de Gazette van Gend een omstandig en entoesiast verslag. Twee gemeenten werden daarbij met lof geciteerd: Lede en Zele. Daar hadden de vrouwen zich bijzonder onderscheiden door de wacht op te trekken aan de gemeentegrenzen tijdens de afwezigheid van de mannen. Deze van Zele, gewapend met "sabres, pistolen en snaphanen" bereidden hun dappere echtgenoten bij hun terugkomst een triomfantelijk onthaal "aen de uysterste paelen der prochie." (33)

Niet alle ooggetuigen waren even entoesiast. Een echo daarvan vinden we in de kronijk van Judocus Bottelgier, verschenen in 1792. (34) Na het verslag over deze plechtigheid, waarbij hij het totaal aantal manschappen op "ruym 7.000 mannen" schat, vermeldt hij in het bijzonder Lede, Vurst en Zele. Over Zele luidt het: "Tot Zele hebben de vrouws-persoonen, geduerende de afwezigheyd hunner mans, ook de wacht gehouden, alle passagiers naer hun pasport gevraegt en dry vrouwluyden welke van hetzelve onvoorzien waeren, aengehouden en in bewaerenisse gestelt tot de wederkomst van het corps vrijwillige, hetwelk door ten minste 200 gewaepende vrouws-persoonen met trom-

(33) Met dank aan dhr G. Beirens, Hoofdtechnicus Kon. Bibliotheek te Brussel, die me een fotokopie van de oorspronkelijke tekst bezorgde, alsook van zijn artikel in het eerste jaarboek van onze HOK, 1969-70, p. 70-72. Daarin vindt men de volledige dagbladtekst en die van het lied dat dan gezongen werd.

(34) Judocus Bottelgier, Dits die excellente print-cronike van Vlaenderen, T' Antwerpen bij Jan van Ghelen, met de veroordeeling door de Raed van Vlaenderen, Placcaet van 3 december 1791, p. 152-153. In feite is de auteur Charles Louis Diericx en de uitgever L. Lemaire, Gent. De auteur was de zoon van Jean François Diericx, Aalst 1721 - Gent 1798, laatste voorzitter van de Raad van Vlaenderen. Trouw aan de keizer, moest hij de wijk nemen naar Rijsel vanwaar hij de leiders van de opstand tot doelwit nam van zijn felle kritiek. Een echo van Diericx vinden we bij V. Fris, Histoire de Gand, Brussel-Parijs, C. Van Oest, 1913, p. 301. Hij heeft het over de "ridicules manifestations patriotiques des paysans et paysannes des villages environnans qui venaient prêter serment de fidélité aux Etats ou offrir leur obole sur l'autel de la patrie". Hij verwijst daarbij naar de "liste interminable de ces cortèges" in de satire van Diericx.

mel en vaendel is ingehaelt geworden, te welker gelegentheyd des nachts veele beddens gekraekt hebben." (35)

2 juli 1790-Zele koopt kanonnen. — Op 24 mei 1790 zonden de Staten van Vlaanderen een rondschrijven over een "Projekt van eene Patriotique Souscription voor kanonnen", waarbij de verschillende administraties verzocht werden "van bij vrijwillige gifte, 't zij uyt de kasse van hunne administratie, 't zij uyt hunne eigene borze ... voor een ofte meer kanonnen te contribuieren". Aansonds beraadslagen de raadsleden over dit verzoek "innehoudende eene patriotique souscription voor kanonnen tot verdediging van het vaderland, van den calibre van ses ponden den bal, moettende costen dertigh gouden Louisen het stuck". Eensgezind kwamen ze tot het besluit: "Omme te geven claere blijckteecken van eene waere aengecleventheyd aen het vaderland is geresolveert te leveren aen den staet twee stucken canonnen calibre als voren ten laste van het Domicilium." (36)

De ontvanger Bernardus de Vylder noteert de ontvangst van 130p 13sch 4gr "soo vele dese prochie heeft gejoint voor eene liberaele jongste ten tijde der revolutie voor het coopen van twee stucken canons." Op 1 juli 1790 overhandigt de ontvanger deze som aan de schepenen Judocus Van Langenhove en Pieter D'heer.

Reeds 's anderendaags trekken deze beiden naar Gent "tot het offeren van twee stucken kanon". Daar overhandigen ze het geld aan de heer graaf Emmanuel Jean Joseph Della Faille de Maria-Lierde. Zelf ontvangen ze daarvoor een vergoeding van 1p 1sch gr. (37)

In Gent worden alle giften in een register opgetekend. (38) Op 2 juli 1790 vinden we hierin genoteerd: "pour deux canons du village de Zele, reçu des bourgeois et échevins du village et seigneurie de Zele, pays de Termonde: fl. 784.0.0." De prijs voor een kanon was dus 30 Louis of 392 gulden. Ter vergelijking: Dendermonde gaf 2360 gulden voor 6 kanonnen ($392 \times 6 = 2352$) (39)

Ook J. Bottegier heeft het genoteerd in zijn kroniek midden een lange lijst

(35) Frans De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, 7dln, zonder datum, geeft in het zesde deel, p. 236-240, een relaas van de gebeurtenissen die hij dateert op 27 juni 1790. In F. De Potter-F. Broeckaert, Geschiedenis van Zele, p. 47, worden deze gebeurtenissen gedateerd op 28 juli 1790 met verwijzing naar de Gazette van Gend van 1 juli 1790. Dat het hier klaarblijkelijk om een drukfout gaat, heeft F. Michem in zijn Geschiedenis van Zele, p. 238-239 niet bemerkt en zonder vermelding van bron neemt hij de tekst van De Potter-Broeckaert over.

(36) RAG, Archief van de Staten van Vlaanderen 11439. Stukken i.v.m. inschrijvingen en gedane giften voor de Patriotique Inschrijvinghe. 1790.

(37) RAG, Zele Oud 809. Resolutie boek 1755-1795.

(38) RAG, Zele Oud 155.

(39) RAG, Archief van de Staten van Vlaanderen 11439.

WEERDE, WYZE EN VOORZIENIGE HEEREN,

Wy zenden U.E.^{den} hier nevens Copie van den Brief ende Project van eene Patriotique Subscriptie voor Kanonen, en om de zelve met zoo veel iver als promptitude voord te zetten, hebben Wy geoordeelt geraedig te zyn van de respectieve Administratien te verzoeken, van by vrijwillige Gifte 't zy uyt de Kafse van hunne Administratie, 't zy uyt hunne eygene Borze, emmers op de wyze als U.E.^{den} gevoegelykft zullen vinden, voor een ofte meer Kanonen te contribueren en ons zoo haest mogelyk het import daer van te lucten toekomen ten Komptoire van den Graeve Della Faille de Maria=Lierde, ende eensweegs daer toe te willen engageren de Neiringen, Confrerien ende andere Corporatien van U.E.^{den} Stad, om alzoo heel Europa t'overtuygen, dat de Nederlanders onveranderlyk hunne Vryheyd willen verzeeken, en na het exempel van hunne Voor=Ouders noch altyd zullen zyn zoo gewigtige Vrienden als gevaerlyke Vyanden.

En aengezien de Geestelyke goede preuen van hunnen Patriotisme gegeven hebben, verzoeken Wy mids dezen de twee Clergeen van diergelyke instantien te willen doen zoo by Hunne Hoogweirdigheden, als by de respectieve Geestelyke Corpora van hun District.

Blyven,

WEERDE, WYZE EN VOORZIENIGE HEEREN,

U.E.^{den} geaffectionneerde

De Staeten van Vlaenderen.

Uyt onze Vergaderinge den 14

Meye 1790.

giften " 12 juli 1790. Burgemeester en schepenen der Heerlijkheid van Zele 784 gulden tot het koopen van 2 stukken kanon."

En wat verder, op dezelfde datum: "De prochie van Zele, boven de patriotique gifte, 60 Louis d'or voor 2 stukken kanon. (40) Zele heeft dus twee kanonnen bekostigd: de bevolking droeg 130p 13sch 4gr bij en de prochie bracht de som op van 784 gulden.

17 november 1790-Herdenking van de gesneuvelde patriotten. — Ter herdenking van de bevrijding van Gent op 17 november 1789 werd een plechtige mis gecelebreerd en tegelijk werden de gevallen patriotten herdacht. Dit moet in Zele een mooie "patriotique" dag geweest zijn. De omhaling in de schaal bracht de mooie som op van 8 pond 6 schellingen 8 groten, wat op een talrijke opkomst wijst. (41)

Het was een grote plechtigheid met klokgelui en orgelspel en een brooduitdeling aan de armen, zoals we uit de parochierekeningen kunnen opmaken: (42)

— Joannes Frans Roels ontvangt 7p 18sch 8gr "in voldoeninge van vier sacken tarwe door hem geleverd ende geconverteert in brooden ter distributie aan de arme lietmaeten (lidmaten) ten daege der celebreeing van de misse in commemoratie der zielen van de afgestorven patriotten het vaderlant verdedigt hebbende."

— Joannes Francies Van den Abbeel krijgt 18sch 9gr terug, zijnde de som "door hem betaelt aen Jan Baptist Goossens ende Pieter Nelis over het luyden der klokken ten daege van het afkondigen van het manifest (de vervallenverklaring van Jozef II) somede over het spelen der organe voor eene patriotische misse." (Pieter Nelis was organist.)

Naar goed en aloud gebruik moest de plechtigheid buiten de kerk voortgezet worden:

"Betaelt aen Dominicus Van Waes (In den Appel) de somme van 3p 12sch 8gr over levering van twee tonnen bier, tappen ende zegel daerinne begrepen, aen het corps patriotique ten daege van de uytvaerd gecelebreert tot laefnisse der zielen van de overledene patriotten gegeven voor een defraey." (verfrissing, traktatie). (43)

Ook diegenen die schade geleden hadden in Gent werden bedacht: "Item betaelt aen heer ende meester de Sarme pbr de somme van 25p gr ct als gecommiteerden van wegens de Staeten van Vlaenderen tot het doen quette voor de arme inwoners beschaedigt & geleden hebbende door den troubel & verwoesting der stadt Ghent in de maand november 1789 voor eene jonste & almoese." (44)

(40) J. Bottelgier, Excellente Print-Cronike, p. 170 en 173

(41) RAG, Zele Oud 237. Armenrekening 1790.

(42) RAG, Zele Oud 155.

(43) RAG, Zele Oud 126. Binnencosten 1788.

(44) Ibidem.

24 november 1790-De tocht naar Leuven. – Beducht voor een inval van de Oostenrijkse troepen trokken de Staten een kordon op langs de grenzen van Brabant. Ook het vrijwilligerskorps van Zele nam aan de operatie deel. De parochierekeningen van Zele geven ons een beeld van de zorg en de ijver waarmee het korps voor de tocht werd uitgerust.

Meester-kleermaker Ludovicus Michiels vervaardigde 25 nieuwe "lijfrocken", waarvoor hij op 30 november 90 zijn rekening indiende: "42 ellen bajj tot het maecken van 25 lijrocken à 6 stuyvers per elle, bedraegd 37.12.0.; 9 ellen lijnwaet: 1.8.0.; item de cnoppen: 2.0.0. en voor het fatsoen 7.0.0."

Dit maakte samen 68.0.0. uit. (45)

Ook de bewapening werd op punt gebracht. Joannes Jacobus Dauwe leverde op 14 november 90 "9 pond canonpoer à 13 stuyvers het pond, en op 21 november nog eens 9 pond, plus 1/2 pond voor het canon met de koelen." Bovendien vervaardigde hij 600 "cartoesen" tegen 8 stuivers het honderd. In totaal kwam dat op 15 gulden en 5 stuivers.

Een tweede leverancier was Joannes Frans Goossens. Ook hij leverde op 14 november "9 pont canonpoer à 13 stuyvers het pont" en rekende 24 stuivers aan voor het maken van de "kartoesen". Samen maakte dit 7 gulden 1 stuiver. Op 24 november volgde een tweede levering: 9 pond kanonpoeder à 13 stuivers het pond en 24 stuivers voor het vervaardigen van de 300 kardoezen. Totaal: 14.2.0 p. (46)

Eerst had er dan een voorbereidende vergadering plaats te Dendermonde: "Item verklaart burgemeester De Haeck, op den 22. 9bre 1790 vacke benevens Van Eetvelde en andere schepenen deser prochie ten voorschreven Landthuyse (van Dendermonde) bij d'Edele Heeren Hoofschepenen omme benevens hun te beraemen den optocht der volontaire naar Brabant." (47)

Op 23 november werd er "extraordinaire vergaedert ten wethuyse tot het nemen arrangementen opzichten tot het vertrecken der volontairen in hunne optocht naar Loven." (48)

Op de vastgestelde dag kwamen de opgeroepen prochiekorpsen bijeen voor het Landhuis te Dendermonde en, onder de leiding van kommissaris D' Hollander uit Moerzeke, trokken ze op naar Brabant.

In de Dendermondse kronijken I en II vinden we het vertrek van de verschillende korpsen opgetekend: Den 19. zijn alhier beginnen door te trekken de vrijwilligers der parochien van deze landen, de pastoors en onder-pastoors aen hun hoofd hebbende." (49)

(45) RAG, Zele Oud 155, Service 21 en Zele Oud 126. Binnencosten 1789.

(46) Ibidem, Service 22 en 23. Nummer 20 bevat een rekening van Dauwe, "canonier van het koer van Zele" voor deze levering van "canonpoer, kartoesen en kolen voor het canon." Beide mannen waren dus de twee kanonniers.

(47) Ibidem, Service 34. Rekening van Burgemeester De Haeck.

(48) Ibidem, Service 42. Rekening van de greffier.

(49) A. Blomme, Kronijk III, p. 255.

”Den 23. (november) zijn alhier gepasseert de volontaire der prochie van Wetteren, marcheerende naar de grenzen van Brabant over Tienen, Sout Leeuw, Landen, Hannut, etc. alwaer de volontaire van Vlaenderen een cordon sullen trecken om te beletten de invasie van den vyant. Den 24. zijn alhier gepasseert de volontaire der prochien van Zele, Hamme en Moes, marcheerende naer de plaetsen hiervooren vermeld.” (50)

De bagage van onze volontairen werd vervoerd op één wagen en vier karren. Ze waren gedagvaard door de officieren van de prochie Joannes Frans Bosteels en Guillielmus Janssens. In de door beiden ingebrachte rekening luidt het: ”23 ditto (november) gedagvaert eenen waegen bespannen met twee peirden, alsmede vier kerren elk bespannen met een peird, ten dienste van het volontaire corps.” (51)

In de parochierekeningen vinden we daarover volgende gedetailleerde aantekening; ”Aen Adriaen Francis Roels ende Benedictus De Vylder over negen daegen hunnen waegen bespannen met twee peerden verleent te hebben tot het transporteren der bagage van het Corps volontaire binnen dese prochie geerigeert geweest zijnde in hunnen optocht naar Loven 3.15.0.” Verder hebben Pieter Jacobus Coene, Thomas De Vylder, Cornelis Van Driessche, Pieter de Vleeschhouwer en Joannes Frans Vehent ”kerre en peirdt geleverd” en krijgen daarvoor elk 2.5.0. Francis Vercauteren heeft zijn kar slechts twee dagen geleverd en ontvangt daarvoor 0.10.0 (52)

Deze vervoermiddelen werden ter plaatse gebracht door burgemeester De Haeck en schepen Vercauteren: ”Item op den 24.9 bre vacke benevens schepenen Vercauteren ten voornoemden Landthuyze bij de meergemelde heeren hooftschepenen met waegens & kerren voor het transporteren der bagage der voorschreven volontaire.” (53)

Nadien werd er nog wat bagage nagevoerd: ”27 ditto (november) gedagvaart een kerre & peird tot den opvoer eenige bagage der volontaire naer de stadt Loven.” (54)

Ook voor het onderhoud van het korps was gezorgd: ”23 nov. 1790. De Borghe-meester en de schepenen der prochie van Zele ordonneren hunlieden ontvan-ger Bernardus Devylder te betaelen aen Sr Jacobus van Handernove, tesorier van het corps volontaire binnen dese prochie de somme van 51 p. 1 sch. gr. courant tot onderhoud derselve volontaire. De Haeck - Pieter D’heer.” (55)

Eveneens op 23 november: ”Item de somme van 398 guldens vijf stuyvers in vold(oening)e van negen daegen gagie der voorse volontaire, degonne der offrren daerinne begrepen. De Haeck - Van Eetvelde.” (56)

(50) Ibidem, Kronijk II, p. 237.

(51) RAG, Zele Oud, Service n° 3.

(52) Ibidem, Service n° 32.

(53) Ibidem, Service n° 34 en 35.

(54) Ibidem, Service n° 3.

(55) RAG, Zele Oud 155, Service n° 29.

(56) Ibidem, n° 30.

Zo trokken ze dan op, vol moed en geestdrift, de vijand en de overwinning tegemoet. Zo dachten ze tenminste. In feite hadden ze zich al deze moeite gerust kunnen besparen en ook een bittere teleurstelling. Dezelfde dag dat ze uit Dendermonde vertrokken, verdreven de Oostenrijkers de patriotten, die verbod hadden gekregen weerstand te bieden, roemloos uit Namen. Verder dan Leuven zijn de onzen niet geraakt. Reeds op 2 december veroverden de Oostenrijkers, op hun zegetocht naar Brussel, de stad Leuven.

De gehele expeditie van onze Zelenaren had slechts negen dagen geduurd en eindigde met een vernederende terugtocht.

2 à 7 december 1790-Het einde. – Het congres had reeds op 1 december het patriottenleger ontbonden, toen de Oostenrijkers op 2 december Leuven veroverden. Dezelfde dag nog ondertekenden de Staten de overgave en 's anderendaags deed het Oostenrijks leger zijn triomfantelijke intrede in Brussel. Op 4 december ontsloegen ook de Staten van Vlaanderen hun leger en op 7 december zagen Gent en Dendermonde de Oostenrijkers weer binnen hun muren.

In zijn kronijk laat Beeckman ons de gebeurtenissen van deze laatste dagen medeleven: "Den 2 december is den staek met den hoedt van vryhyt, hiervoren vermelt, (57) tegen den grondt, door order van het magistraet, afgekapt geworden, om te vermeyden de moeyelykhyt, dewelke daerdoor, met de keyserlyke, soude connen voorvallen, vermits het patriotique leger geheel verspreyt was, met moeten overgeven de stadt Naemen, den 24 novembre, alwaer sy, sonder eenige resistentie te mogen doen, moeten vluchten hebben, door orders van het Congres en hunnen generael Schoudfeld (Schoenfeld), en insgelyck alle de steden van Brabant; soo dat geheel de patriotique armée lanx hier, Aelst en andere plaetsen, doorpasserende al vluchtende, de Oostenrijksche hun achtervolgende, van provintie in provintie, en gevolgentlyk deselve alhier ook verwachtende, het geheel voorsichtig was van denselven staek aen kant te maeken. En, aldus overgelevert synde aen het huys van Oostenryk, onder mediatie en garantie van Engellant, Pruysen en Hollant, syn het draegen de teekens van patriotisme, als medaillons, cocardes, panaches, linten etc. comen te cesserem.

De armée patriotique was sterk 30000 mannen.

Den 7n is alhier binnengecomen een bataillon keyserlyke troupes van Londonverd, een vrycorps, met 80 housaren van Haddick, en alhier verbleven in garnisoen." (58)

(57) A. Blomme, Kronijk II, p. 236: "Op 24 october, 10u. 's morgens planten van de hoedt der vryheyt midden de groote markt tijdens een groot volksfeest."

(58) Ibidem, p. 238-239. In kronijk III zegt de kronijkschrijver lakoniek: "De patriotten passeren hier naer Gend, zonder brood of iets, zelfs in eene droeve gesteltenis." (28 november, p. 255).

BIJLAGE A. DE BRIEVEN VAN JOANNES FRANS GOOSSENS.

I. Uyt Brussel, 12 december 1789.

Mijnheeren,

Alsoo ick met mijn peirden den 11 december 1789 vertrocken ben uyt Dendermonde, en ghearieveert saevons ten vier uren en alf gearrieveert tot Brussel, met het resiement van Bender, maer hebbe in het inkomen van Brussel, aenstoens beschoten geweest soo dat alle de borger in groete droefheyt waeren; maer nochtans meer borger gebleven als soldaeten; hebbe voor mijn hoogen sien vallen 3 à 4 soldaeten, en soude geloven dat Van Cauteren van Meerskant gevallen is voor mijn oogen want hij oock daer dichte bij was en tot Brussel niet en is of te sien als de soldaeten gepost syn; veel waegegasten synder gevluucht want het heeft den gheelen nacht geschoeten. Ik hebbe met mijn peirden en boeren den geheelen nacht moeten staen op de plaetse egael, soo dat we den 12 december vertrocken syn naer Naemuer, van daer tot Lutsemburg. K'en hebbe mijn droeve daegen noch niet gesien, maer ope, met Gods graetie, met mijn peirden en boeren wieder te keeren.

Blijve met veel respekt

UL Dienaer Joans Frans Goossens
als commesaeris.

Gelieft aen mijne vrouw te seggen dat de flaewyne moet het vel afgetrocken worden op de... (een woord onleesbaar).

II. Uyt Waeterloo, 18 december 1789.

Mijnheeren,

Op reyse synde naer Lutsemburgh om de peirden en waegens en de boerenknechten af te haelen soo daenigh my mogelyk was, door oorders dat my was gesydt in de presentie van onse schepenen van Zele dat ik ben gestelt den commissaeris van geheel het landt van Dendermonde, dat ik al de peirden die ik koste vinden ofte achterhaelen, moest seffen naer huys senden ofte gelyden: 's morgens vroegh den 18 december 1789 is my tot binnen Brussel tegengekomen mijnheer den atvocat Lausier met den schepenen Boij Veldraest; myn comisse aen hun gethondt, die ik bekomen hebben van den greffier de Mulder in de presentie van onse schepenen van Zele; soo dat my bevoelen is tot Brussel door den atvocat Lausier, dat ik nochtans niet voeders myne reyse moet ofte moght maeken als tot Naemuer, vermits geheel Naemuer aen de paterjotten is overgedaen; en men seght sonder foute dat Eyntjen Vandernoyt den 15 desember is binnen Brussel gekomen met de grootste vrugde van gaens de stadt Brussel en dat door syn bevel alle keyserlycke sullen achtervolgt worden toter doodt toe of krechsgevangen.

De disserteurs die my tegengekomen syn op myne reyse syn onbeschryffelyk van de menschen; nochtans voor my prekesees is, maer sal met de Godts graetie

nochtans en met de hulpe van Eyntjens Vandernoydt myne reyse vervoederen en ope de peirden en waegejongens af te brengen.

UL Dienaer

Joans Frans Goossens als commesaeris.

III. Uyt Dendermonde, 25 december 1789.

Mijnheeren,

Ik ben geariveert met seven peirden en 3 boeren; veropen UL morgen voeders te melden wat ik seggen sal; mogen UL seker blijven: als getrouwen dienaer en oprechten helt, daer UL my senden sal met veele liefde aan UL heeren sal ick dienen.

ootmoedigen dienaer

Joans Frans Goossens als commesaris

Veel liefde voor myne vrouwe en kinderen met de compliementen aen hal.

Alle brieven waren geadresseerd aan: Aen Mynheeren Borgemeester ende Schepenen der prochie van Zele. Sito. Ze werden, zoals alle andere teksten, zo getrouw mogelijk in de oorspronkelijke spelling weergegeven. Alleen werden er duidelijkheidshalve nogal wat leestekens bijgevoegd.

BIJLAGE B. HET MUNTENSTELSEL.

Sedert het einde van de 8e eeuw was in de Zuidelijke Nederlanden het muntstelsel in gebruik van het pond: 1 pond (lb) = 20 schellingen = 240 groten (penningen, deniers).

Het pond dat gangbaar was in onze streek was het pond groten Vlaams. Daarnaast waren er nog het pond groten Brabants, het pond artois en het pond tournois. Al deze ponden verschilden onderling in waarde.

In de loop der 16e eeuw ontstond daarnaast het rekensysteem met de gulden (fl), verdeeld in 20 stuivers (= 40 groten). Later kwamen beide systemen naast elkaar voor in een vaste verhouding van 1 tot 6: 1 pond groten Vlaams = 6 gulden.

Vanaf 1690 onderscheidde men:

1 gulden wisselgeld = 1,666 gulden courant (ct)

1 gulden courant = 0,8571 gulden wisselgeld

In beide systemen onderscheidde men rekenmunten, die niet reëel bestonden en alleen dienden om te rekenen, en betaalmunten, waarmee men niet alleen kon rekenen, maar ook betalen.

Om te betalen in ponden had men alleen de grote: men plaatste de groten in hoopjes van 12 en vormde zo een schelling. Men vormde met die hoopjes groepen van 20 en verkreeg zo een pond.

Om te betalen in gulden beschikte men alleen over de stuiver. Men vormde er hoopjes van 20 mede om zo een gulden te verkrijgen.

Het was een zeer ingewikkeld stelsel. Vooral in de handel met andere gewesten veroorzaakte het veel moeilijkheden. (59)

Dr. A. COUCKE

(59) Zie P. Vandewalle, *Oude maten, gewichten en munstelsels in Vlaanderen, Brabant en Luxemburg*, Eigen uitgaaf, Oostende, 1984 en L. Aerts, *Laatmiddeleeuwse rekeningen in historisch onderzoek*, in *Gemeentekrediet van België*, nr 42, 1982, p. 275-298.

DE FIFTIES

1. INLEIDING

Voor ons, die het allemaal hebben meegemaakt, liggen de fifties al in een grijs verleden. Veertig jaar geleden begon dit decennium. Meer dan één generatie!

Omwille van emotionele argumenten kan men voor een bepaald decennium een voorliefde bezitten. Een decennium waarin men bijvoorbeeld zijn levenspartner heeft gevonden, dé stap heeft gezet, het leven heeft doorgegeven of het definitief startsein heeft gegeven aan zijn loopbaan. Voor velen toch gelukkige omstandigheden en herinneringen in een mensenleven. Kortom voor ons een reden om een bijdrage te leveren over de fifties, de vijftiger jaren van onze eeuw.

Via enkele bijzonderheden op wereldvlak en de belangrijkste feiten uit eigen land, willen wij komen tot enkele bijzondere gebeurtenissen, van wat er zich in Zele heeft afgespeeld tijdens deze periode, het eigenlijke doel van deze aflevering. Wij vinden het didactisch verantwoord deze gedachtengang te volgen, teneinde de gebeurtenissen en de feiten op een rijtje te zetten en het leven te Zele in de juiste context van het tijdsgebeuren te plaatsen.

Wij pogen vooraf een algemeen overzicht te geven om daarna jaar per jaar de voornaamste feiten te behandelen, evenwel met het risico dat sommige aspecten minder belicht worden of mogelijk niet aan bod komen. Het is echter onbegonnen werk alle facetten uit het dagelijks leven te behandelen. Bovendien, wat is belangrijk en wat is vermeldenswaardig?

Bij onze inleiding halen wij een sfeerbeeld van de jaren 50 van onder het stof, het eerste naoorlogse decennium; de generatie van de vrede... en van de koude oorlog.

2. ALGEMEEN SFEERBEELD VAN DE VIJFTIGER JAREN.

Elk decennium heeft zijn specifieke kenmerken die het doen verschillen van voorgaande en volgende decennia. De overgang van de naoorlogse jaren veertig naar de beginjaren vijftig, vertonen op vele vlakken enige gelijkenis en zijn als 't ware een voortzetting van de tussenoorlogse periode. Er tekent zich evenwel een kentering af van wat wij de verworvenheden van de 20e eeuw zouden noemen. Wij zijn op weg naar een duidelijke profilering. Vele zaken in de alledaagsheid krijgen een nieuwe vorm. Het maatschappelijk beeld verandert zienderogen. De snelheid en het ritme van deze overgang manifesteert zich echter het vlugst in de grote steden. Langzamer en veel trager voltrekt zich het proces in de provinciesteden en in de plattelandsgemeenten.

De SPAARZAAMHEID onder de mensen, reeds decennia lang ingeworteld, komt in de naoorlogse periode en tijdens het midden van deze eeuw, onder vele aspecten tot uiting in het dagelijkse leven. Wij komen door de oorlogsomstandigheden uit een periode van ontbering en schaarste. De generatie van toen blijft die spaarzaamheid en het gevoel van een bestendige zorg behouden. Het maatschappelijk beeld en de daaraan gebonden sociale welvaart wijzigt zich ten gevolge van de opkomende economische bloei. Op het einde van de jaren vijftig tekenen de verschijnselen van die welvaart zich duidelijk af in de consumptie, de zgn. wegwerpmaatschappij. Die trend zal zich nog meer profileren tijdens de "golden sixties" en ook daarna nog blijven bestaan in de volgende decennia.

Het STRAATBEELD is niet zoveel veranderd. De verkeersinfrastructuur, de zgn. steenwegen, heeft nog haar naoorlogs uitzicht behouden doch stilaan zal dit plaatsmaken voor beton en asfalt. De wederopbouw en de restauraties zijn wel aan de gang, doch van het fenomeen "nieuwe woonwijken" is er slechts sporadisch iets te zien. In de straten verschijnen de grote Amerikaanse wagens, een statussymbool van de nieuwe rijken. Oude legervoertuigen en vooral jeeps, welke de bevrijding hebben meegemaakt, komen in private handen en ook gemeentelijke diensten en brandweer rijden met afgedankt legermaterieel.

De "Solex" en de "Vespa" doen hun intrede. De fiets blijft het belangrijkste verplaatsingsmiddel want België telt 3 miljoen fietsen. Gezien de mobiliteit en de vlugge toename van het autoverkeer is de aanleg van autobanen een dwingende noodzaak geworden. In 1947 telt men nauwelijks 129.000 personenwagens, in 1950 is dit aantal meer dan verdubbeld, terwijl het wagenpark in 1956 reeds de 537.000 bereikt. In 1956 komt de autosnelweg Brussel-Oostende over een volledige lengte van 105 km klaar en ook Brussel is nu via een snelwegje met de luchthaven van Zaventem verbonden.

De electrificatie van het spoorwegnet neemt een aanvang: Brussel-Gent wordt in 1954 geëlectriceerd terwijl de Noord-Zuid-verbinding geopend wordt. De Belgische havens worden uitgebouwd en gemoderniseerd door ingrijpende maritieme infrastructuurwerken, zoals de aanleg van de petroleumhaven, nieuwe dokken en grotere sluizen. De luchtvaartactiviteit van Melsbroek komt nu aan de overkant van het vliegveld te liggen. De nationale luchthaven van Zaventem wordt uitgebouwd bij het verschijnen van de eerste straalvliegtuigen voor passagiers.

De mensen zijn nog BUURTGEBONDEN. De slager en de kruidenier wonen in de straat. De bakker en de melkboer komen elke dag aan huis met paard en kar of rijden nog met een triporteur, soms getrokken door één of twee honden. Een nieuwigheid in het straatbeeld is het verschijnen van "de soepauto". Elke dag verse soep is voor velen een "service". Occasioneel komt een ver-

tinner - in Zele een "tellewieter" genoemd - zich vestigen op een inham van een vrije straathoek, nog een vooroorlogsbeeld en tevens een attractief gebeuren voor de schoolgaande jeugd.

De grootwarenhuizen met hun zelfbediening dringen reeds door tot aan de periferie van de agglomeraties. De vestiging van die magazijnen zijn de voortekens tot de afbraak van de buurtgebondenheid en het verdwijnen van veel kleine middenstandszaken. Aan de etalages van de vooruitstrevende handelszaken in de stad verschijnen de eerste neon-reclames, een moderne versie van een kleurrijke licht- en flikkerreclame. Iets nieuws.

Het WERKVOLK - in sommige bedrijven reeds in arbeidspak - zit tijdens de pauze 's middags nog in lange rijen gehurkt op het voetpad aan de poort van het bedrijf totdat de fabriekssirene de werktijd aankondigt. Ook 's morgens en 's avonds is de sirene een vertrouwd geluid en voor de inwoners van de gemeente een exacte tijds melding. Een weekdaags ritueel waarmee wij in Zele vergroeid zijn. Aan de nog gebruikelijke pet en aan de verpakking van hun middagmaal onderscheidt men de arbeiders van de bedienden.

Dank zij het sociaal pact beginnen de arbeiders het financieel beter te hebben dan voor de oorlog. Ook het invoeren van de vijf dagenweek wordt in 1955 door de vakbonden afgedwongen. De arbeiders krijgen voor het eerst twee dagen per week vrij en leggen na 45 uren arbeid, de vrijdagavond het werk neer. Er komt meer vrije tijd.

In de doorsnee Belgische HUISKAMER staat de Leuvense stoof nog centraal. De familie komt er rond zitten met handwerk en lectuur en er wordt verteld. Wij maken weldra de overgang mee van de nieuwe continuïteit met de duurdere antracietkolen en de definitieve doorbraak van de centrale verwarming. Met het verdwijnen van de Leuvense kachel komt niet alleen een einde aan de echte warme gezelligheid maar ook aan het stofferig gedoe en de langdurige rillige koude van elke wintermorgen...

Op zaterdag wordt de keuken ontoegankelijk en herschapen in een ruimte voor de volledige wasbeurt. De gewone gebruiksvoorwerpen bestaan uit een washandje, een handdoek, welriekende zeep, lippenstift en poeder. Aanvankelijk is een badkamer nog een luxe en onbereikbaar voor de gewone burgerij.

De WASMACHINE is een heel ander huishoudelijk apparaat dan wat men er nu onder verstaat. De druipende was wordt tussen twee rollen gedraaid - drogers zijn er nog niet - en dan aan tientallen meters waslijn opgehangen in de tuin of in de boomgaard. Bepaalde wasonderdelen worden ook nog op de "bleek" gelegd. Voor sommige huisvrouwen zijn de wasdagen een ceremonieel met vaste geplogenheden gebleven: inweken, voorwassen, of "sloederen", spoelen, bleken, koken, wassen (ook met de hand), spoelen, drogen en strijken. Hierin komt vlug verandering want de moderne "Hooverkes", klei-

ner en compacter, overspoelen de markt. Uit deze periode dateert ook de opkomst van de wassalons en de zelfwasserijen, waarvan heel wat gezinnen gebruik maken.

De koelkast is in 1951 nog een luxe-product en wordt vervaardigd door General Motors onder de merknaam "Frigidaire". Een modern gasfornuis en stromend water is een luxe waar het overgroot gedeelte van de gezinnen slechts kan van dromen. Als algemene regel geldt dat er in de meeste woningen vijf "apparaten" zijn: een uurwerk, een radio, een naaimachine, een wasmachine en één of soms twee fietsen. Naderhand komen de stofzuiger en de mixer hun intrede doen.

Het RADIOTOESTEL is bekend van ver voor de Tweede Wereldoorlog, doch in de jaren vijftig start een nieuwe expansie. In 1950 zijn er 1,5 miljoen toestellen en in 1959 bijna 2,5 miljoen. De radio is zo vanzelfsprekend geworden als de pendule. De televisie staat nog in de kinderschoenen.

De naoorlogse jeugd wordt met de nieuwe amusementsmuziek geconfronteerd dank zij de Amerikaanse GI's. 't Wordt een nooit geziene explosie van diverse muziekstijlen: swing, jazz, romantische filmmuziek, big-band-muziek, accordeon, rock and roll, Hawaïaanse muziek... De populaire groepen, zangers en zangeressen van eigen bodem realiseren zich dat de buitenlandse artiesten (o.a. Charles Trenet, Vera Lynn, trompetist Louis Armstrong, Bing Crosby, Tino Rossi, Frank Sinatra, Paul Anka, Gilbert Bécaud, Charles Aznavour, Edith Piaf, Maurice Chevalier, Caterina Valente, Yves Montand, Rina Ketty, Luis Mariano...) de markt totaal beheersen. Kleinkunst en het "betere lied" krijgen meer armslag: Will Ferdy, Miel Cools, later de Italiaans-Belgische Rocco Granata (met "Marina"), Jacques Brel, Jo Leemans en tenslotte de ster aan het firmament en het Vlaamse tieneridool Will Tura.

De opnametechnieken en de levensduur van de fonoplaten verbeteren terwijl de afspeelapparatuur doorbreekt. Draagbare pick-up's (met drie snelheden) en luidruchtige transistorradio's doen hun intrede. De radio-pick-up-meubels en bandrecorders verschijnen op de markt. De platendraaier achter de toonbank van het café is de voorloper van de op komst zijnde juke-box, die in 1952 in de drank- en dansgelegenheden zijn intrede doet. De "Wurlitzer" met 78-toerenplaten is een magische machine die vooral de jeugd bekoort.

De toenmalige programma's van het N.I.R., uitgezonden vanuit het Flageyplein, worden in die dagen fel en ook kritisch beluisterd. Zowel bij de klassieke als bij de hedendaagse ingevoerde producten van de moderne muziek, de eigen amusementsprogramma's als het "gesproken dagblad" is de luisterdichtheid groot. Ook "De stem uit Amerika" van dr. Jan Albert Goris (Marnix Gijzen), op zaterdag na het nieuws van 19 u., is een veel beluisterd programma. Vermelden wij ook nog de rechtstreekse sportreportages van Maurice Dieudonné

In 1953 starten de televisiemakers en geleidelijk betekent dit een belangrijke ingreep in de amusementswereld en in de dagelijkse leefgewoonten. Bewegende beelden en cinema in eigen huis! Pionierswerk. De populaire volkse serie "Schipper naast Mathilde" (1955), de "Muziekkampioen" (1959) en "100.000 of niets" (1959), beide laatste gepresenteerd door Tony Corsari, scoren hoog. Als in 1954 de Eurovisie start, kan de kijker de wereldgebeurtenissen rechtstreeks vanuit zijn zetel meemaken. Wat een mijlpaal! De TV-doorbraak komt er pas met de Wereldtentoonstelling in 1958. In de Belgische huiskamers spelen er rond dit wereldgebeuren 233.000 toestellen. Twee jaar later zijn er al 618.000 TV's. TV-sterren van destijds zijn o.a. : Dora Van der Groen, Vik Moeremans, Jef en Çois Cassiers, Wies Andersen, Omer Grawet, Armand Pien, Paula Semer, Nand Buyl, Nonkel Bob e.a.

In de sector van de GEZONDHEIDSZORG wordt tijdens de laatste oorlogsjaren in de V.S. de peniciline op grote schaal bereid en medisch toegepast in de veldtochten. West-Europa profiteert na de komst van de Geallieerden al dadelijk van dit wondermiddel dat vooral doeltreffend aangewend wordt als antibioticum bij o.a. infectieziekten, tetanos, difterie. De vooruitgang in de medische sector is werkelijk spectaculair. Een felle achteruitgang van de kindersterfte valt te vermelden.

De schoolkinderen knikkeren op de weg naar en van de school (1). Riddergevechten (met zwaarden en "filmpistolen"), fietsraces behoren nog tot het domein van de "verantwoorde spelen". Met uitzondering van het rijksonderwijs is de scheiding der geslachten in het SCHOOLWEZEN nog absoluut. Het merendeel der kinderen gaan nog tot hun veertiende naar de aangenomen of gemeentelijke dorps- of staatsschool en volgen eventueel nog wat nascholing. Dan komen de problemen om werk te vinden. De meisjes volgen de huishoudsschool: een paar jaren snit en naad met bijhorende kooklessen. Anderen doen zes lagere klassen uit en nemen er de drie eerste jaren van het secundair onderwijs bij, wat hen al het diploma oplevert van lager middelbaar. Nog anderen kiezen na hun lager onderwijs een volledige beroepsopleiding in de vakschool: de toekomstige stielmannen. Enkelen kiezen een loopbaan van onderwijzer(es) en krijgen na een voorbereidend jaar, vier jaren normaal school. Zoals vóór de oorlog zijn het nagenoeg uitsluitend de kinderen uit de goeude klasse die gelegenheid krijgen om hoger onderwijs te volgen (2). De hogeschoolstudenten dragen hun traditionele petten. Zij permitteren zich niet om met het "proletarisch voertuig", de fiets, naar de universiteit te komen.

VLAAMSE FILMKES, Hanskens en Ivanov-kens, in een handig klein formaat uitgegeven, worden door groot en klein druk gelezen. De stripverhalen

(1) Op zaterdagvoormiddag is het nog school. De volledige vrije zaterdag wordt in het L.O. slechts ingevoerd vanaf 29 nov. 1969.

(2) De Zeelse studenten trekken vooral naar Gent en Leuven.

van de kleurrijke Suske en Wiske's en de duurdere Kuifje's zijn nog niet algemeen ingeburgerd. Een aantal jongeren gaat reeds naar de plaatselijke bibliotheek. Talrijke Vlaamse gezinnen zijn lid van het Davidsfonds waarbij hen jaarlijks de mogelijkheid wordt geboden hun eigen bibliotheek aan te vullen door een keuze te maken uit de boeken van de Volksreeks, waarin de "zedelijke kwotering" vermeld staat (3). De boeken van L.P. Boon worden gelauwerd.

In het straatbeeld zijn de GEESTELIJKEN overduidelijk te herkennen aan hun soutane en paters en zusters aan de kledij van de orde waartoe zij behoren. Er is nog geen sprake van het IIe Vaticaans Concilie en van ingrijpende wijzigingen bij de clerus. In deze naoorlogse periode worden de eucharistievieringen nog betrekkelijk goed bijgewoond, al is de onkerkelijkheid en afvalligheid reeds duidelijk merkbaar. De priester staat aan het altaar met de rug naar de gelovigen. Biecht en communie gaan in dalende lijn, vooral het eerstgenoemde sacrament laat van zijn pluimen. Het aantal priesterroepingen blijft nauwelijks op het normaal niveau. De gebruiken rond de plechtige communie zijn nog vooroorlogs: communiemis om 6.30 u., bijwonen van de hoogmis en de vespers (met een dikke missaal). Het vormsel wordt een tijdje na de plechtige communie toegediend. De begrafenis en de gewone katechismus voor een koordienst om 11 u. is een hogere katechismus voorzien en is heel het koor bekleed met zwarte doeken. De lijkwagens worden getrokken door één of twee paarden, naar gelang de belangrijkheid van de dienst.

De ZEDEN zijn uiterlijk nog gaaf gebleven. In de krantenkiosken ziet men zelden of nooit tijdschriften geëtaleerd met vrouwelijk naakt. In de steden treft men die boekjes wel aan, doch de verkoop verloopt meestal van "onder de toeg". De filmaffiches nemen het niet zo nauw meer. Naarmate de jaren vorderen, komt ook de grensverlegging van het toelaatbare.

De jaren vijftig zijn ook een mijlpaal in de geschiedenis van de MODE. Lange jaren hebben wij leren leven met herbruikte spullen en ersatz. Amerika evolueert op technologisch gebied en nieuwe kledingsstoffen worden uitgevonden. Een jurk in nylon - de synthetische vezel van Dupont de Nemours die voor een ware revolutie zorgt - is voor de Europese vrouwen een droom. Voor de textielbranche een fundamentele structurele wijziging.

De mantels, de jurken en de rokken zijn tot 20 cm onder de knie, het schoei-
sel is licht en de tienermode is geïnspireerd op de rock 'n roll: een strak lijfje, een strakke broek en een wijde rok. De vrouwen worden eleganter, steeds jonger en schoner... een schoonheid die "gewaagd" wordt geacht.

De confectiemode breekt door. De nieuwe kunststofweefsels zijn dun en rekbaar maar sterk en gemakkelijk te wassen. Slechts het katoen zal nog stand-

(3) In Zele werkt een bloeiende afdeling die honderden leden telt.

houden. Intussen duikt er een wereldwijd fenomeen op: de jeans, een succesartikel van de Belgische export. Dit verschijnsel zal een meer dan gewone invloed hebben op de volgende decennia. De nylonkous - met een naad - is een nieuwigheid waarvoor de dames in het begin zelfs 100 fr. neertellen voor een paar. Het fenomeen wordt als een kostbaar kledingsstuk ervaren, het wordt zorgvuldig behandeld en met fierheid gedragen.

De ONTSPANNINGSMOGELIJKHEDEN gaan de hoogte in. Het cafébezoek op zaterdagavond komt langs om meer in trek. Men kan er met de echtgenote vrienden en kennissen aantreffen. In de buurtherbergen kaarten de mannen terwijl de vrouwen de nieuwsjes van de week zitten uit te wisselen. Voor de drank heeft men de keuze uit een "export" die 33 cl bevat, een pils van 25 cl, limonade, spuitwater, en Coca Cola of een stuk chocolade. De repen chocolade bevatten per merk veelal chromo's die verzameld worden om het album van de kinderen aan te vullen. De wijkkermissen - tijdens de oorlog verboden - vieren hoogtij.

Tijdens de zondagnamiddagen is er voor de gewone man ruimte om thuis of op verplaatsing de voetbalwedstrijden bij te wonen. 's Zomers volgen de wiel-erliefhebbers de lokale koersen. Anderen trekken naar de bolbaan, een plek platgestreken aarde, die op het voorpleintje of in de achtertuin van het buurt-café is aangelegd. De boogschutters verzamelen bij de liggende of staande wip ter gelegenheid van de georganiseerde gaaischietingen. Een massaal verschijnsel van ontspanning is de duivensport.

Openluchtfesten met dansvloer en de jaarlijkse Vlaamse Kermissen t.v.v. liefdadigheidswerken zijn in. Nieuwigheden zoals de kwissen en vooral de zang-crochets (individuele zangprijskampen voor liefhebbers) zijn een tijdelijk modeverschijnsel, kennen een formidabel succes en vullen de parochiezalen.

De jeugd trekt naar de cinema en de danstent of tijdens de zomer naar de schaarse zwembaden. Op de ligweiden liggen de bakvissen te bruinen in deux-pièces-badpakken, de zgn. bikini's.

SPORT is en blijft het belangrijkste fenomeen van de generatie. Zelfs in de meest ernstige kranten treft men nu ook een sportrubriek aan. Ook de rechtstreekse reportages langs de radio en later de stijgende belangstelling van de TV volgen de trend. Het voetbal is de eerste en populairste sport. De eerste Europese campagnes van Anderlecht, Standard Luik en Antwerp en het succesvol optreden van de Rode Duivels tijdens de Wereldbeker in Zwitserland, doen de belangstelling verdubbelen. Mermans, Hanon, Mees, Jurion... zijn op nationaal vlak ronkende namen en clubs zoals Real Madrid (met Di Stefano, Gento...), Benfica Lissabon, Stade Reims, AC Milaan beheersen de Europabekers voor Landskampioenen.

In het wielrennen, de tweede populaire sporttak, maakt Vlaanderen als wie-

lerland indrukwekkende triomfen mee. Rik Van Steenbergen, Fred De Bruyne, Rik Van Looy, Stan Ockers zijn Belgische idolen. Fausto Coppi - misschien de grootste meneer uit de jaren '50 - Jacques Anquetil, Louison Bobet zijn de evenwaardige en voornaamste buitenlandse concurrenten op het "stalen ros". In het tennis maken Philippe Washer en Jacky Brichant naam en Roger Moens is onze hardloper.

Het DAGTOERISME floreert en richt zich voornamelijk naar de kust waar de meeste overnachtingen geboekt worden. De kleine man trekt met het thuisbereid lunchpakket naar Blankenberge of De Panne of gaat gewoon een dag op reis. De jeugd bolt per fiets, geladen met pak en zak én de noodzakelijke tent, naar zee, de Ardennen of het Groothertogdom. De meer gegoede klasse verblijft aan zee (vooral Oostende en Knokke) of reist per auto of trein naar naburige landen zoals Duitsland, Frankrijk, Zwitserland.

Het BIOSCOOPBEZOEK in ons land kent vóór de decenniumwisseling een ware piek, met als topjaar 1945. De populaire Hollywoodfilmen, in het spoor van de Amerikaanse bevrijders, overspoelen ons land en de Belgen staan in 1950 gekend als de fanatiekste cinemalopers ter wereld. Vooral Amerikaanse oorlogsfilm maar ook Westernklassiekers, Walt Disneyproducties, avonturenfilmen en liefdesgeschiedenissen hangen reusachtig en kleurrijk geafficheerd aan de bioscoopgevels. Ook Engelse, Duitse en Franse filmvullen de bioscopen. In de steden kennen wij de doorlopende vertoningen en de filmmatineeën.

Nieuwe procédés uit Amerika, zoals Cinerama (te zien in het Amerikaans Theater op de Expo), Cinemascope, Stereoscopie en 3D (te bekijken door een rood en een groen brilglas, ook foto's in 3 dimensies) beantwoorden de concurrentie van de televisie.

Eén van de eerste successen zijn de filmen "Gone with the wind" (1939), "The Third Man" (1949), "Quo Vadis" (1951). Als gevolg van het succes wordt het cinemapark gevoelig uitgebreid en spreekt men van 1.500 zalen in België. Nochtans tijdens de jaren '50 is het publiek al aan het afslanken. Naar de zestiger jaren toe komt de dramatische terugval. De verticale val. Enkele jaren later worden een aantal filmzalen herschapen in meubeldiscounts of supermarkten. De TV heeft de veldslag gewonnen.

De reeks ronkende namen van filmvedetten is onuitputtelijk: Gregory Peck, John Wayne, Dean Martin, Simone Signoret, Humphrey Bogart, Katharine Hepburn, Romy Schneider, Audrey Hepburn, Marilyn Monroe, Brigitte Bardot, Bing Crosby, James Dean, Nathalie Wood, Montgomery Clift, Gina Lollobrigida, Sophia Loren, Danny Kaye, Doris Day... en zoveel anderen van het witte doek.

De Engelstalige VOORNAMEN van de kinderen na de bevrijding geraken meer

en meer uit de mode. De Peggy's, de Betty's, de John's en de Danny's luisteren meer naar Nederlandstalige voornamen (en ook Franstalige) zoals: Dirk, Luc, Marc, Peter, Paul, Johan, Martine, Anne-Marie, Marie-Anne, Katrien, Hilde, Veerle, Wim, Hans, Joris, Tom, Bernadette (vooral in 1958), Beatrijs, Lutgarde, Nicole, Bart, Jan, Wim, Eric, Annette, Christine...

Met spanning groeien de Belgen naar hun EXPO 58: de wereldtentoonstelling, een uitdaging die ons land aanneemt. Brussel zal op zijn kop staan. De gigantische voorbereidingswerken op de Heizelvlakte, de reusachtige bouwwerken, de autowegen, viaducten en tunnels, de modernisering van de luchthaven zouden van Brussel het centrum van de wereld maken.

De grote politieke gebeurtenissen van de vijftiger jaren in binnen- en buitenland plaatsen wij verder chronologisch in het daglicht. Over dit onderwerp is er heel veel te doen, want dit decennium is rijk aan woelige politieke spanningen die enerzijds op internationaal terrein bepalend zijn geweest voor de wereldgeschiedenis van de tweede helft van de 20e eeuw en anderzijds op nationaal vlak hun stempel hebben gedrukt op de samenleving, de gemeenschappen en de evolutie van de Belgische Staat.

3. OP NAAR DE FIFTIES.

Wij nemen de draad op aan het einde van de jaren veertig. Wereldoorlog II ligt sinds vier jaar achter de rug. Europa is aan het puinruimen en herstelt zich op materieel vlak. De wederopbouw is nauwelijks gestart. Miljoenen militairen zijn achtergebleven in de oorlog, miljoenen burgers werden in de kampen doodgemarteld of zijn omgekomen in de genadeloze bombardementen. In miljoenen gezinnen hebben diepe wonden blijvende littekens achtergelaten.

Om gemakkelijk de brug te slaan tussen de naoorlogse veertiger jaren en het komende decennium, achten wij het wenselijk de belangrijkste aanknopingspunten uit het jaar **1949** op te nemen.

Na de lange burgeroorlog wordt in het Chinese Peking de Volksrepubliek officieel uitgeroepen door Mao Zedong. Tjiang Kai-sjek vlucht met zijn nationalistische regering naar Taiwan. Sedert maanden worden de Westelijke sectoren van Berlijn enkel bevoorradt via een luchtbrug. Er heerst nu een feeststemming want op 12 mei wordt deze blokkade opgeheven. De democraat Harry Truman, die op 2 november 1948 herkozen werd tot president van de V.S., legt in New York de eerste steen van het gebouw van de Verenigde Naties. Het Amerikaanse monopolie op het gebied van de nucleaire wapens is doorbroken. De S.U. heeft in de Oeral haar eerste atoombom tot ontplofing gebracht. In Bonn wordt de christen democraat Konrad Adenauer verkozen tot eerste Duitse bondskanselier. In Washington wordt de Noord-Atlantische Verdrags-organisatie - de NAVO - opgericht en op 4 april ondertekenen de

vertegenwoordigers van 12 landen dit pact; voor België is dit eerste-minister Paul-Henri Spaak. In Londen ondertekenen 10 landen het statuut van de Raad van Europa, de eerste stap op weg naar een Verenigd Europa.

België maakt een rumoerige politieke geschiedenis mee, beheerst door de koningskwestie en de epuratie. Op 26 juni hebben voortijdige parlementsverkiezingen plaats waaraan de vrouwen voor de eerste keer mogen deelnemen. De uitslag levert een forse winst op voor de CVP die in de senaat de volstrekte meerderheid oplevert. Op 27 juni dient het socialistisch-CVP-kabinet Spaak-Eyskens zijn ontslag in. Op 11 augustus vormt Gaston Eyskens een nieuwe bewindsploeg tussen liberalen en katholieken met o.a. op het programma een referendum over de eventuele terugkeer van koning Leopold III, die nog steeds in Prégny (Zwitserland) verblijft. België telt op dit ogenblik 171.000 volledig en 57.000 tijdelijke werklozen.

Wij moeten teruggaan naar de uitslag van de eerste naoorlogse gemeenteraadsverkiezingen van 24 november 1946 om te weten wie momenteel deel uitmaakt van de raad en van het College van Burgemeester en Schepenen te Zele. Er zijn 15 raadsleden te verkiezen komende uit de 3 traditionele partijen: BSP, CVP en liberalen. De CVP behaalde toen 56 %, de liberalen 30 % en de socialisten 14 % van de stemmen. Sinds de laatste vooroorlogse gemeenteraadsverkiezing zijn er 9 nieuwe leden in de raad.

Samenstelling van de gemeenteraad (01/01/47): in volgorde van het aantal behaalde stemmen;

CVP 10 verkozenen: Benoit Van Acker, Gustaaf Van Cauteren, Alfons Rupus, Camiel Colman, Alfons Gysens, Frans Bracke, Maria Van Driessche, Edward De Paepe, Robert De Brabander, Antoine Rosseels.

Liberalen 4 verkozenen: Eugeen Van Cauteren, Gaston Heirman, Gustaaf De Kinder, Adolf Rubbens.

BSP-lijst 1 verkozene: Gustaaf Copejans.

College van Burgemeester en Schepenen: Benoit Van Acker, burgemeester; Gustaaf Van Cauteren, Frans Bracke en Alfons Rupus (na ontslag opgevolgd door wed. Alf. Rupus-Maria Van Driessche 1948) als schepenen; Achiël Boeykens, secretaris.

Er wordt een aanvang gemaakt met het plaatsen van het buizenet voor de drinkwaterbedeling. In de komende maanden zal straat per straat opengelegd worden en worden buizen van 80, 100, 125, 175, 200, 300 diameter met de nodige brandkranen e.d.m. geplaatst. Op maandag 13 juni vindt de openbare aanbesteding plaats van verbeteringswerken aan de buurtwegen (o.a. mozaïk-

verharding) Raak-, Elst- en Driesstraat, Wezepoel en Bosstraat: raming 7.390.456,56 fr.

Na het ontslag van deken De Keukelaere is Emiel Steeman in 1945 de pastoordeken geworden van Zele. Hij wordt bijgestaan door 4 onderpastoors: Michel Van der Plaetsen (sinds 1936), Jozef Van der Cruysen (sinds 1941), Alfons Maes (sinds 1943) en Emiel Ivens (sinds 1943). Beide laatstgenoemden worden in het voorjaar van 1949 overgeplaatst: A. Maes wordt directeur van het Werk der Vlamingen te Parijs en E. Ivens wordt benoemd tot pastoor van Melsele. Zij werden respectievelijk opgevolgd door Carlos Martens (28/04/49) en Jozef De Jaeger (24/09/49). De wijkparochies worden bediend door: Heikant, pastoor Cyriel Rombaut (sedert 1943); Durmen, pastoor Petrus De Malsche (sedert 1932); Huivelde, pastoor Edgard Dhanens (sedert 1938).

De autocar van Reizen Spiessens tijdens een kermisuitstap naar Frans-Vlaanderen. Uiterst rechts met witte kiel zaakvoerder Raymond Spiessens. Foto genomen op Cap Griz Nez

Op het sportieve vlak vermelden wij dat Frederik De Waele op 23 januari bondskampioen keurturnen wordt, tijdens een spannende kamp in feestzaal De Kroon. FC Scela Zele ziet de promotie naar 1e Provinciaal aan zijn neus voorbijgaan na 2 testwedstrijden tegen Volharden Aalst.

4. DE KRONIEK VAN DE JAREN 50

1950

Prins Rainier bestijgt de troon in Monaco. In Zuid-Afrika worden maatregelen uitgevaardigd voor een definitieve scheiding van blanken en zwarten: de apartheid is een feit geworden. De Franse minister Robert Schuman ontvouwt zijn plan voor de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS). Winston Churchill dringt aan op de onmiddellijke vorming van een Europees leger. Gen. Eisenhower wordt bevelhebber van de Noordatlantische Strijdkrachten in Europa.

De gespannen toestand in Korea beheerst het wereldnieuws. Na vele grensincidenten overschrijden Noordkoreaanse troepen (Russisch beheer) op 25 juni de gedemilitariseerde zone met Zuid-Korea (Amerikaans beheer). Amerikaanse troepen komen Zuid-Korea te hulp. Later in het jaar slagen Amerikaanse en VN-troepen er in, na landingen, het tij te doen keren en de 38e breedtegraad te overschrijden. Seoul wordt heroverd en de Noordkoreaanse hoofdstad Pjongjang wordt ingenomen. Ook Chinese troepen mengen zich in het gevecht en drijven de VN-troepen in het defensief. Door de communistische dreiging kondigt president Truman op 16 december de noodtoestand af. De internationale toestand is gespannen.

Intussen verklaart paus Pius XII de tenhemelopneming van Maria tot dogma.

Op binnenlands vlak wordt het politiek leven beheerst door de koningskwestie. Op 11 januari wordt er fel gedebatteerd in het parlement. De kamer besluit over de kwestie van Leopold III een referendum te houden dat op 12 maart plaats vindt. Met "ja" of "neen" wordt aan de bevolking gevraagd of Leopold III opnieuw mag regeren. De campagne rond deze volksraadpleging verloopt woelig. Over heel België zijn er 57,68% ja-stemmers en 42,32% neen-stemmers. In Vlaanderen heeft "ja" 71,99% gestemd. De koning stelt zich bijgevolg ter beschikking van de natie.

Staking in de Borinage en protest tegen de terugkeer van de koning. Gaston Eyskens dient het ontslag in van zijn regering (17/03/50). Twee dagen later wordt Eyskens door de Prins-Regent verzocht om een nieuwe regering te vormen. Op 15 april stelt Leopold III in een radioboodschap voor om zijn koninklijke prerogatieven tijdelijk over te dragen aan zijn zoon Boudewijn. Ondertussen komen 39 mijnwerkers om het leven in een mijnramp in de Borinage en wordt in Gent... een vliegende schotel waargenomen.

Provincie Oost-Vlaanderen
arrondissement Dendermonde
MEENTE ZELE

Volksraadpleging

van 12 Maart 1950,

Afdeling en Bureel :

Nr 8

omtrent de koningskwestie.

LOKAAL :

MEENTE-MEISJESCHOOL
(Rechterkant)

5597	Poppe Clothildis Van Wichelen Julius Th.	G	Dorp 20 16	Zele 26.II.1900 Zele 22.2.1896
------	---	---	------------	-----------------------------------

M.,

Wij hebben de eer U te verzoeken U, voorzien van deze oproepingsbrief, op

ZONDAG 12 MAART 1950, tussen 8 uur 's morgens en 1 uur 's namiddags,

te begeven ten lokale, waar de stemafdeling vergadert waartoe U, volgens hierneven gaande tabel, behoort en waarvan het nummer in rand is gemeld (ofwel : ten lokale opgegeven op de rand dezes, waar moet vergaderen de afdeling waarvan U deel uitmaakt naarvolgens de lijst tot indeling der kiezers in afdelingen, opgegeven in de plakbrief tot oproeping van het kiezerskorps. Het nummer van deze afdeling is insgelijks in rande aangeduid) om met «JA» of «NEEN» te antwoorden op de volgende vraag :

« Zijt U de mening toegedaan dat Koning Leopold III de uitoefening van zijn grondwettelijke machten zou hernemen ? »

De Kamer der Volksvertegenwoordigers heeft, in vergadering van 7 Februari 1950, volgende motie aangenomen :

« De volksraadpleging houdt uitsluitend verband met de wenselijkheid van de wederuitoefening door Koning Leopold III, van zijn grondwettelijke machten.

» De gestelde vraag slaat noch op het beginsel van de grondwettelijke Monarchie, noch op de aard van 's Konings machten, noch op de continuïteit van de Dynastie, noch op de wijze waarop het Belgisch leger zich in 1940 heeft gedragen. »

Gelieve, M..., ontvangst te melden van deze oproepingsbrief door nevens uw naam op de lijst welke de uitdeler U zal voorleggen, uw handtekening te zetten, voorafgegaan van de opgave van de datum waarop de brief U besteld werd (ofwel : met de aanduiding van de dag, dat hij U overhandigd werd en uw handtekening te plaatsen op het hieronder af te scheuren strookje).

Namens het College van Burgemeester en Schepenen :

De Secretaris,
A. BOEYKENS.

De Burgemeester,
B. VAN ACKER.

Drukk. De Geest — Zele.

Oproepingsbrief voor de volksraadpleging omtrent de koningskwestie.

Om uit de impasse te geraken worden er op 4 juni verkiezingen gehouden die aan de CVP de volstrekte meerderheid opleveren. De Waal J. Duvieusart wordt premier van een homogene één-partijregering. Op 20 juli - na stormachtige debatten - besluit de meerderheid de koning naar België te laten komen. Op 22 juli - na 6 jaar afwezigheid - landt Leopold III met zijn gezin op Melsbroek. Groot protest op de linkervleugel. De stakingsgolf, de ordeverstoringen

gen en de sabotagedaden breiden zich uit en de openbare voorzieningen liggen stil. Drie doden in Grâce-Berleur. Er is onenigheid in de regering. Op 1 augustus wordt door de anti-leopoldisten een mars op Brussel gepland. Leopold III legt er zich bij neer en draagt de koninklijke macht tijdelijk over aan zijn zoon, totdat de kroonprins op 7 september 1951 meerderjarig wordt. Dan zal Leopold III afstand doen van de troon. Op 11 augustus legt Boudewijn —als koninklijke prins— de grondwettelijke eed af. Van Zeeland vormt op 16 augustus een nieuwe homogene CVP-regering en Joseph Pholien wordt eerste-minister. Op 18 december vertrekken de eerste Belgische Korea-vrijwilligers in het kader van de UNO-strijdmacht.

Intussen zingen de Vlamingen "Ik zie zo geren mijn duivekot" (Bobbejaan Schoepen) en "Wie zal dat betalen" (Helma en Selma). De melodie "Harry Lime theme" (Anton Karas) is in. Er wordt ook aan sport gedaan: Anderlecht behaalt de landstitel voetbal, Briek Schotte wordt wereldkampioen op de weg en Stan Ockers eindigt tweede na Kubler in de Ronde van Frankrijk. Parijs-Roubaix is voor Fausto Coppi en Gino Bartali is primus in Milaan-San Remo. Uruguay wordt in het eerste WK-voetbal in Brazilië wereldkampioen.

Zelee telt op 1 januari 1950 16.541 inwoners, op jaarbasis een aangroei van 107 eenheden. In de 10 lagere scholen volgen 1.853 leerlingen de lessen van 64 leerkrachten. In 1925 waren er dat 1.997 met 52 leerkrachten. De Zeelse kleuterscholen, totaliseren 962 kinderen met 24 kleuterleidsters.

Op woensdag 8 februari om 15 u. vindt in de zaal van het Vredegerecht in het gemeentehuis de openbare verkoping plaats van een voornaam herenhuis met tuin en lusthof, land en bouwgronden in Zelee-Dorp en Elststraat. Op de koopbrief van deze historische verkoop staat een nota vermeld: "Er dient opgemerkt dat al deze kopen één blok vormen van aan de Dorpsplaats tot de Elststraat (zie het plan) met een gezamenlijke oppervlakte van 2 ha 12 aren 75 centiare en dat dezen eigendom best geschikt is om er een straat door te trekken en aan weerszijden bouwgrond te verkopen, straat waarvan overigens reeds een plan bestaat maar dat tengevolge van het overlijden van Mr. Caesens niet werd uitgewerkt".

Burgemeester Van Acker en zijn schepencollege hadden vroeger reeds het inzicht vanaf de Markt de ontsluiting naar het noordwesten en de verbinding met de Elststraat te verwezenlijken, om aldus in het centrum van de gemeente een nieuwe woonkern te creëren en een nieuw dienstencentrum in 't leven te roepen. Het gemeentehuis was verouderd geworden, te klein en niet functioneel meer. De gemeente koopt zoals gepland de verkaveling Maurice Caesens en op deze wijze zullen ook de eigendommen van Alfons Van Geffen-Goossens, Leonie De Strooper en andere gemeentegronden tussen de Dreef en achter de tuin van de dekenij vrij komen om in een globaal plan opgenomen te worden.

OM UIT ONVERDEELDHEID TE TREDEN
OPENBARE VERKOPING
VAN EEN VOORNAAM

HERENHUIS

met **TUIN** en **LUSTHOF**
LAND en **BOUWGRONDEN**
TE ZELE DORP EN ELSTSTRAAT

De Notaris **LOUIS KESTELOOT** te Zele, zal, ten overstaan van de Heer Vrederechter van het kanton Zele, openbaar verkopen :

Gemeente **ZELE**.

KOOP 1.

Een, voornaam **HERENHUIS** met 2 verdiepen, inrijpoort, afhangen, erf en hof, groot 21 aren 11 centiares, gestaan en gelegen Dorpplaats, nr 3, recht over het Gewerctehuis, kadastrer sectie F, nrs 295, 296a, 296b, 297 d en deel van 297e.

Bewoond door Mevr. Wed. Maurice Caens.

Het huis, confortabel ingericht en voorzien van gas, electriciteit en badkamer, bevat :

in de ondergrond : provisiekelder, kookkelder, 2 wijnkelders en fruitkelder.

Op het gelijkvloers : ruime gang, sprekeplaats, 2 salons, trap-hall, eetplaats, keuken, achterkruken, wasplaats en inrijpoort.

Op het eerste verdiep : 4 slaapkamers, kamer met ingemaakte kaskeel, badkamer en zolderkeet.

Op het tweede verdiep : 4 slaapkamers, daarboven zolder.

De zalle n bevatten : Een gewisselvoertuig, garage en verdere afhangen. Het huis is zichtbaar Maandag en Donderdag, telkens van 2 tot 4 ure enmits toelating van de verkopende Notaris.

KOOP 2.

Een perceel **TUINMET VIJVER** en **IJSKELDER**, groot 26 aren 93 centiares, gelegen onmiddellijk achter koop I, kadastrer sectie F, nr 298b en deel van 297c en 346d.

In gebruik als voren.

KOOP 3.

LUSTHOF achter koop 2, groot 50 aren 29 centiares, kadastrer sectie F, deel van nrs 346d en 275c.

In gebruik als voren.

KOOP 4.

Een perceel **LAND**, achter koop 3, groot 64 aren 84 centiares, kadastrer sectie E, nr 346e en deel 275c, en sectie E, nrs 289d, 289e, 289p en deel van 289f, 289g en 290a.

KOPEN 5 tot en met 14.

BOUWGRONDEN aan de Elststraat (zie tabel hieronder en plan).

AL DE KOPEN, zelfs het huis koop I, zijn **ONMIDDELIJK BESCHIKBAAR**.

RECHT VAN SAMENVOEGING, voor het geheel of voor een gedeelte der te koop gestelde loten, **VOORBEHOUDEN**.

NOTA : Er dient opgemerkt dat al deze kopen één blok vormen van aan de Dorpplaats tot de Elststraat (zie het plan), met een getamenlijke oppervlakte van 2 Ha 12 aren 75 centiares, en dat dezen eigendom best geschikt is om te een straat door te trekken en aan weerszijden bouwgrond te verkopen, zwaart waarvan overigens reeds een plan bestaat maar dat tengevolge van het overlijden van Mr Caens niet werd uitgewerkt.

Tabel der Bouwgronden :

Kopen	Breedte aan de straat	Oppervlakte	Sectie	Kadastrer Nr
5	7,75 m.	5 aren 40	E	ex 289f en a
6	6 m.	6 " 13	E	" "
7	6,45 m.	6 " 79	E	ex 289f en a en 290a
8	6 m.	4 " 39	E	ex 289g 290a
9	6 m.	4 " 22	E	ex 290a
10	5,50 m.	3 " 66	E	" "
11	5,50 m.	3 " 50	E	" "
12	5,50 m.	3 " 42	E	" "
13	5,50 m.	3 " 28	E	" "
14	14,70 m.	8 " 72	E	" "

ENIGE ZITDAG :

Woensdag 8 Februari 1950

Om 3 ure stipt namiddag, ter zaal van het Vrederecht, ten gemeentehuize te Zele.

Voor plans en verdere inlichtingen, bezoek aan het huis, en z. z. h wenden ter studie van de verkopende Notaris, Dr A. m. Rubbensstraat, 8, Zele, Tel. 129.

Drnk O. Bracker en Zoon, Dorpplaats, 20, Zele.

Op 3 april heeft een hevig stormweer te Zele-Durmen en in het Koningsbroek (Hoek-Lokeren) 3 bressen geslagen in de Durmedijk waarvan één van 14 m breed. Landerijen staan onder water en ook enkele woningen lijden waterschade.

Ondertussen ontstaat een intense bedrijvigheid op het kruispunt van de Langestraat met de kerkwegel tot aan café "De Gentenaar". Waar vroeger de molen heeft gestaan, worden thans op de verkaveling een eerste reeks arbeiderswoningen opgetrokken. Op 3 plaatsen, waar nog straten moeten aangelegd worden, is de bouwfirma volop bezig met de eerste reeksen woningen. De werken aan de waterleiding worden stilaan voltooid. In nagenoeg gans Zele breekt men de voetpaden op om hoofd- en zijleidingen te leggen. Stilaan zal dit ongemak verdwenen zijn en kunnen de Zeelse gezinnen (en ook de Lokerse) "kraantjeswater" gebruiken. Het waterwinningsstation op de wijk Meerskant zorgt voor een eigen product. Wat een weelde.

De eerste spadesteek in de zandige gronden achter de Langestraat. Op de foto de bedrijfsleider van de firma Elewaut, schepen van openbare werken Gustaaf Van Cauteren, burgemeester Van Acker en architect-urbanist Lucien Van Kerckhove uit Lokeren.

In Lokeren overlijdt Henri Klein (1871-1950). Als bekende Zelenaar week hij uit naar de Durmestad en werd er zelfs stadssecretaris. In zijn jeugd was hij bakkersgast. Henri Klein schreef kleine verhalen en stichtte te Zele op 7 december 1890 de Davidsfondsafdeling. In de Zeelse boekerij van de Bovenschool volgt Robert De Bruyne zijn vader Leopold op als parochiale bibliothecaris.

Twee kerkelijke feestelijkheden vallen te noteren: de grootse vlaggefeesten van de Bonden van het H. Hart op 18 juni en de luisterrijke viering op 13 augustus van het 75-jarig bestaan van de kapel van O.-L.-Vrouw van Lourdes in de Rotstraat.

†
BID VOOR DE ZIELERUST

van Juffrouw

ROSALIE VERGEYLEN

geboren te Zele de 20 Februari 1886 en aldaar overleden de 5 October 1950, versterkt door de genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk.

Zij was lid van de H. Hartbond, van de Congregatie, van de Derde Orde en van verschillende godvruchtige genootschappen.

God heeft zijn getrouwe dienaar tot Zich geroepen. Niemand van ons kon geloven dat het zo spoedig gebeuren zou. Maar Zijn inzichten zijn ondoorgrondelijk. En zo is meteen een schoon en vruchtbaar leven ten einde. Wie kende haar niet? God had haar bedeed met een groot en schoon talent. Zij heeft het gebruikt in dienst van God en van de evenmens. Hij is de opperste schoonheid en ware schoonheid voert op naar God.

Ze heeft gelukkige jaren gekend. Haar fijn naaldenwerk vond waardering in binnen- en buitenland. Gerugsteund door een ideaal Leider, voerde ze honderden jonge meisjes op in de kunst van de Zeelse kant. Wie zal ooit tellen de vele uren die ze doorgebracht heeft in het zo fin afwerken van honderden kunstige motieven? En toch haar ideaal reikte hoger dan het vervaardigen van aards en vergankelijk naaldenwerk. Het was uitgegroeid tot een waar apostolaat: vele meisjes vonden niet alleen een werk naar hun hand, maar evenveel meisjes bewaarden in reinheid hun hart en leerden God in schoonheid dienen.

Dit geluk heeft ze diep-eenvoudig medegedeeld rondom zich. Ze was niet alleen gelukkig, maar ze heeft rondom zich het geluk kwistig rondgezaaid.

Nu heeft de Dierbare Overledene vergankelijke schoonheid verwisseld voor onvergankelijke heerlijkheid.

Mijn Dierbare Familie, ik weet waarlijk niet hoe ik U bedanken moet voor al Uw zorgen. Moge God er U honderdvoudig voor belonen.

Mijn Eerwaarde Oversten, Dierbare Zusters en Collega's, Beminde Leerlingen, in uw midden was ik zo gelukkig. Ik bedank U voor al uw genegenheid. Blijft allen bidden voor mij.

Goddelijk Hart van Jezus, ons toekome Uw Rijk.

Zoet Hart van Maria, wees mijn toevlucht.

De familiën VERGEYLEN en DE LANGHE,

danken U van harte voor de blijken van deelneming en gebeden welke zij van Uwentwege mochten ontvangen bij het overlijden van hun geliefde zuster, schoonzuster, tante, groottante en nicht.

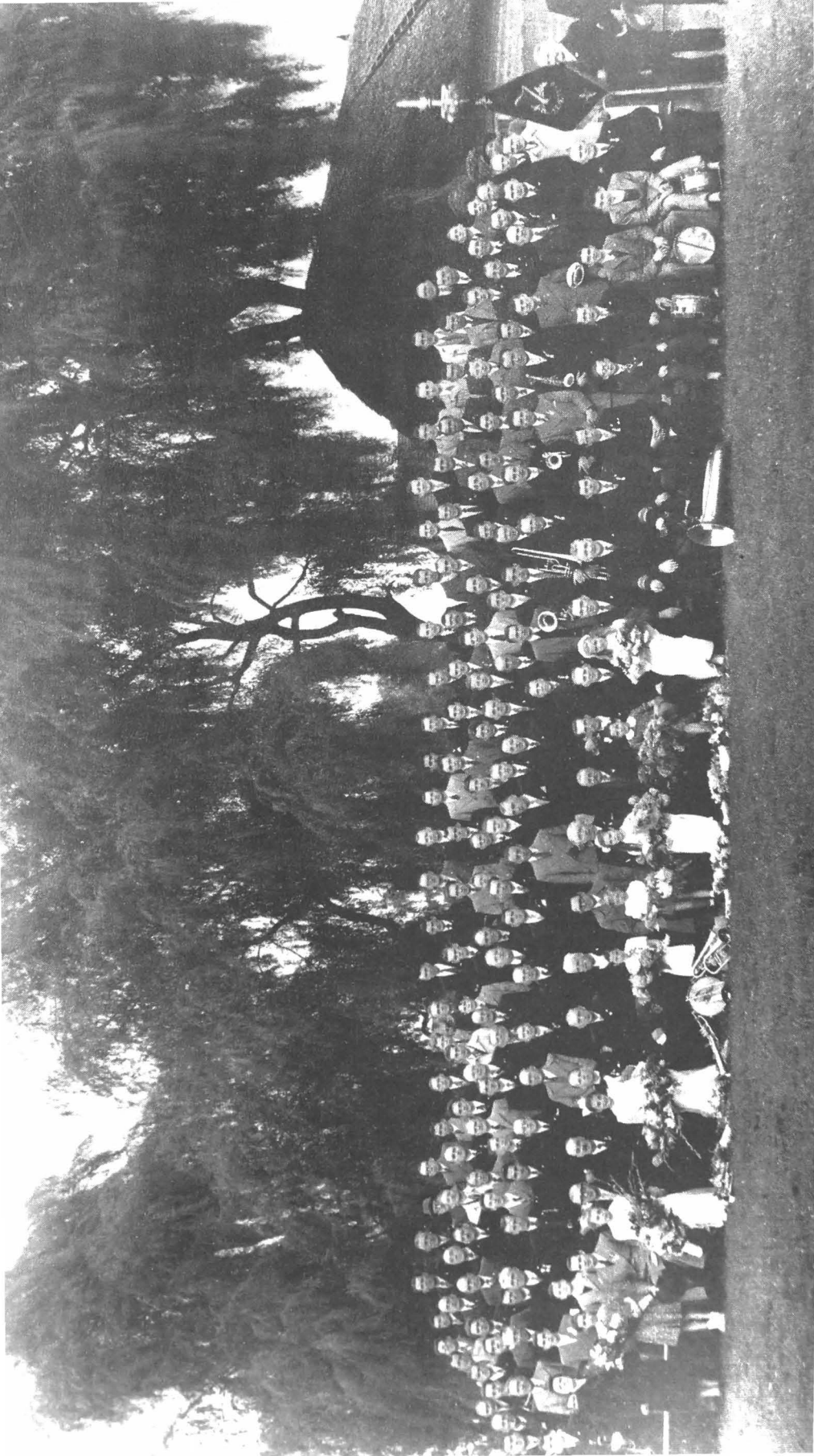
Drukk. De Geest, Zele.

De Zeelse onderpastoors Michel Van der Plaatsen en Jozef Van der Cruyssen worden benoemd tot pastoor resp. in Vosselare en in Zele-Heikant. Zij worden vervangen door Albert Scheire en Frans Michem. Pastoor Cyriel Rombaut verlaat de Heikant-parochie.

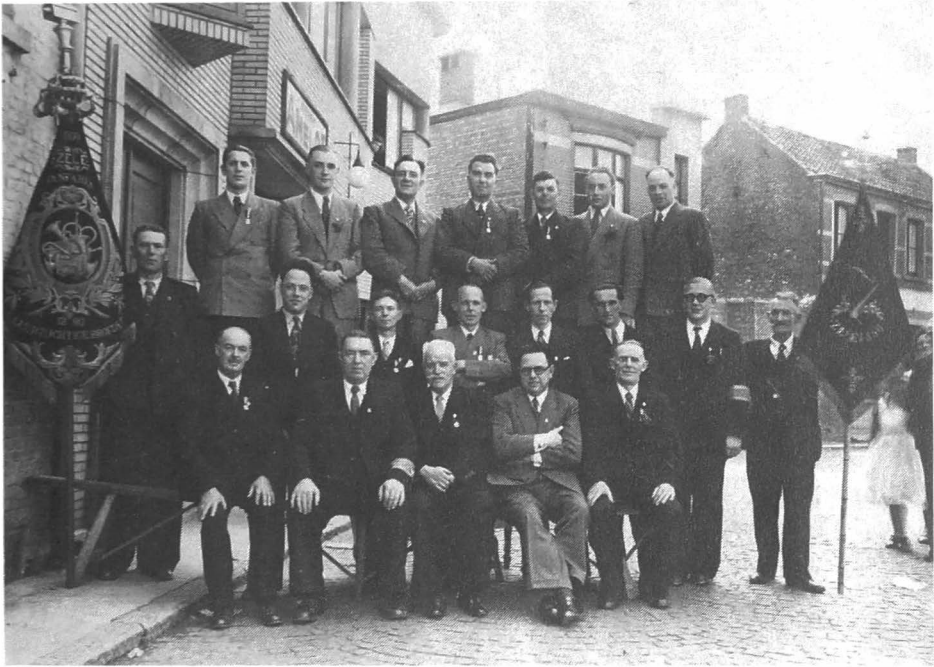
De nieuwe spinnerij van de NV Phormium in de Zevensterrestraat wordt in gebruik genomen. Nu kan deze firma, met een oppervlakte van 4 ha, zelf de jutevezel spinnen en weven. Zele blijft het voornaamste jutecentrum van België. Het aantal landbouwbedrijven in Zele daalt gevoelig. De landbouwerszoons trekken langs om meer naar de fabrieken.

In juli wordt de nieuwe brug over de Schelde te Dendermonde in gebruik genomen. Twee ophaalbruggen: één voor het wegverkeer en één voor de spoorweg. De Kon. Fanfare de "Leerzuchtige Broeders" viert onder het voorzitterschap van dr. Eugeen Van Cauteren het 100-jarig bestaan. Jubilarissen worden in de bloempjes gezet. Grootse feestelijkheden in het lokaal "De Korenbloem", Kloosterstraat. Op 2 april viert de plaatselijke afdeling van het Christen Syndikaat van Spoor, P.T.T., Zeewezen, Luchtvaart en N.I.R. het 30-jarig bestaan met de nodige luister.

1925-1950. Feestelijkheden ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Gildenhuis met algemene communiemis te 7.30 u, plechtige jubelmis te 11 u, optocht waarin de onderscheiden organisaties meestappen, banket en avond-

Viering van het 100-jarig bestaan. Groepsfoto van de Kon. Fanfare "De Leerzuchtige Broeders" genomen op het terrein van SK Zele met als decor de treurwilgen en de kantine van de Sint-Sebastiaan Schuttersgilde.

Eeuwfeest van de fanfare. Bestuur en jubilarissen in de buurt van het lokaal
 "De Korenbloem" (Kloosterstraat).

Zittend: Edward Fiers, Adolf Rubbens, Joseph Ide, dr., Eugene Van Cauteren,
 Arthur De Loose.

Staan: vaandrig Hector Certyn, Basiel De Donder, Petrus De Kimpe, René Certyn,
 Prosper Certyn, Gustaaf De Kinder, Jules Van Miegroet en Edmond De Kinder
 (met vlag van 1850).

Boven: Frans De Loose, Marcel Van Miegroet, Gaston Heirman, Cesar Hoogewijs,
 Petrus De Block, Willy Van Miegroet, Jules Van der Eecken.

feest. Tijdens het banket wordt hulde gebracht aan de pioniers Edmond Rubbens, Alfons Rupus en Petrus Gysens. In 1923 besloot men tot de aankoop van een lokaal: de pachthoeve van J.B. Van Eetvelde in de Kloosterstraat, aangekocht door Edmond Rubbens. Verbouwingswerken en de nieuwbouw van het Gildenhuis in 1938 zetten de kroon op het werk.

Tijdens de viering van het 50-jarig bestaan van de Kon. St.-Xaveriusturngilde "Vlug en Vroom" wordt een Bondsfeest voor leerlingen ingericht, waaraan liefst 70 kringen deelnemen. Ruime belangstelling voor het reuze-turnfeest op het Scelaterrein. Een hoogdag voor Zele! Fre De Waele is in hetzelfde jaar voor de 3e keer kampioen keurturnen van de Belg. Kath. Turn- en Sportfederatie.

Jubileumfoto van het bestuur van het Christen Syndikaat van Spoor, P.T.T., Zeewezen, Luchtvaart en N.I.R.

Zittend: penningmeester Jozef Poppe, proost Carlos Martens, nationaal secretaris De Walsche, ere-voorzitter Benoit Van Acker, deken Steeman, nationaal voorzitter De Clercq, voorzitter Gaston Quintyn en vrijgestelde Mathieu.

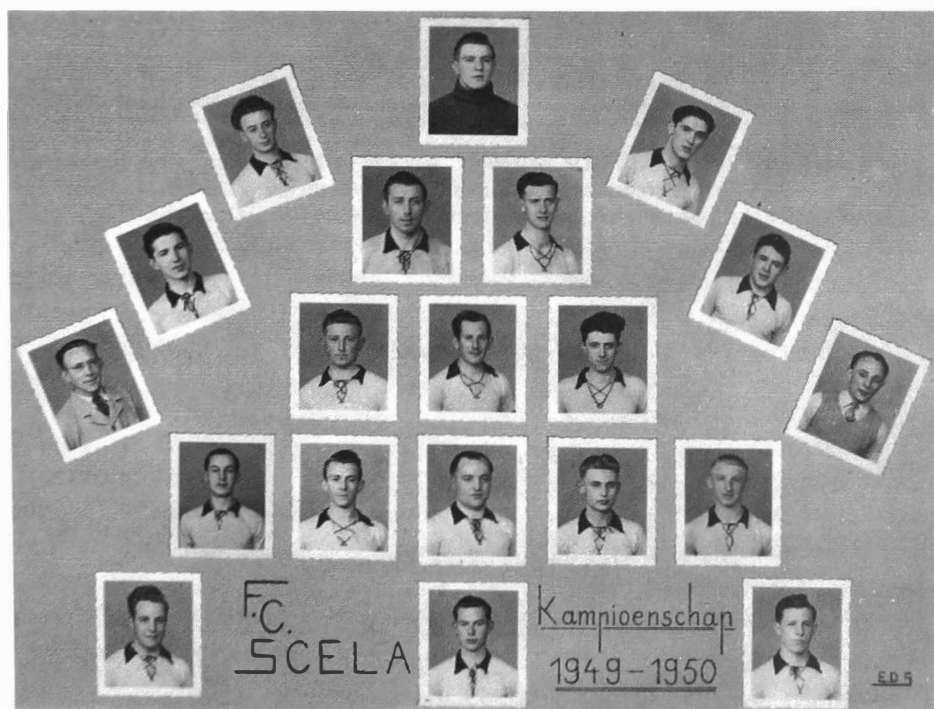
Tweede rij: Avil Herwege, Petrus Geerinck, Albert Van Genabeth, Leopold Poppe, Theofiel De Coninck en schrijver Maurice De Beule.

Bovenste rij: René Coppieters, Frans Cammerman, Laurent De Kegel, Kamiel Burms en Aloïs Cammerman.

Turnkampioen
Fre De Waele.

FC Scela Zele heeft in de schoot van de K.B.V.B. een unicum verwezenlijkt door in het seizoen 1949-50 de 30 wedstrijden te beëindigen zonder ook maar één punt prijs te geven: 60 op 60 dus. De promotie naar 1e Provinciaal wordt nog meer luister bijgezet ter gelegenheid van de geplande feestelijkheden van het 25-jarig bestaan van de club (25-26 juni), het overhandigen van een nieuw vaandel, geschonken door voorzitter Louis Walrave en de machtiging tot het dragen van de titel van Koninklijke Maatschappij. Vier jubilarissen worden in de bloemen gezet: Achiel Van Uytfanghe, Gustaaf en Theofiel Oste en Frans Poppe. Vanaf september worden de derby's met SK Zele opnieuw actueel. Ook de Vlaamse Kermis op het terrein - van 20 tot 23 juli - kent een grote volkstoeloop.

Het basiselftal van FC Scela Zele (van boven naar onder): Albert Christiaens, Louis Vermeulen en Paul Philips; Kamiel Heirman, Pierre Verbeeck en Henri Cluytens; Ernest De Waele, Gustaaf Smet, Georges Tranoy, Basile Robberecht en Gilbert Heirman. Links naar boven: verzorger Hippoliet Gysens, Emiel De Beule en Cesar Ronse. Rechts naar boven: grensrechter Marcel Van Puyenbroeck, Paul Van Cauteren en Philoogeen Vermeulen. Onderaan: Frans De Vriendt, Prosper Van Hecke en André Van Hassel.

De ZELENAAR

**KATHOLIEK
VLAAMS
WEEKBLAD**

UITGEVERS - EIGENAARS :
O. BRACKE & ZON, Dorpplaats 24, ZELE.
Postcheck: 85167. Telefoon: Zele 1.

ABONNEMENTEN: Losse nummers 1.50 fr.
Per 3 m. 18 fr. Per 6 m. 36 fr. Per jaar 72 fr.
Artikels moeten uiterlijk WOENSDAG av.
7 u. aankomen. Aankond. Donderdag mid.

**VOOR HET
KANTON
ZELE**

AUGUSTUS

- 1 D'H. Sophia
- 2 W'H. Alphons
- 3 D'H. Steph. A.
- 4 V'H. Dominic
- 5 Z'H. Yveon
- 6 V'er v. Ch.
- 7 M'H. Galetanus
- 8 D'H. Julinus
- 9 W'H. Zivra
- 10 D'H. Laurent
- 11 V'H. Suzanna
- 12 Z'H. Clara
- 13 Z'H. Hippol.
- 14 M'H. Eustach
- 15 G.L.V. HEEM
- 16 W'H. Romca
- 17 D'H. Isidih
- 18 W'H. Helica
- 19 Z'H. Lodew.
- 20 Z'H. Bernard J.
- 21 M'H. Johanna F.
- 22 D'Onb. O. Maria
- 23 W'H. Philippus
- 24 D'H. Bartbol.
- 25 V'H. Lodew. K.
- 26 V' Erede d. Héd.
- 27 Z'H. Cesarus
- 28 W'H. Augustijn
- 29 D'H. Joh. onth.
- 30 W'H. Rosa
- 31 D'H. Reinmond

SEPTEMBER

- 1 V'H. Hilma
- 2 Z'H. Laurent
- 3 Z'H. Remond
- 4 M'H. Rosalia
- 5 D'H. Bartolm.
- 6 W'H. Donat.
- 7 D'H. Regina
- 8 V'O.L.V. Gebr.
- 9 Z'H. Casimir
- 10 Z'H. Oger
- 11 M'H. Genilian
- 12 D'H. Guido
- 13 W'H. Anthonis
- 14 D'H. Kriev.
- 15 V'H. Niccol.
- 16 Z'H. Lambertus
- 17 Z'H. Lambertus
- 18 M'H. Stephan. J.
- 19 D'H. Ismar.
- 20 W'H. Eustach
- 21 D'H. Mattheu
- 22 V'H. August
- 23 Z'H. Tancia
- 24 Z'H. Andochian
- 25 M'H. Firmin
- 26 D'H. Justina
- 27 W'H. Colman
- 28 D'H. Wapock
- 29 V'H. Michiel
- 30 Z'H. Hieron.

Prijs per nummer: 1,75 fr. Inschrijvingsprijs voor ZES MAANDEN: 36,00 frank. De "GAZET VAN ZELE" is te bekomen bij den drukker van het blad, namelijk: Drukkerij De Geest, Dorpplaats 15, ZELE.

ALGEMEEN PLAATSELUK WEEKBLAD

ZESDE JAARGANG - N° 1 - ZA TERDAG 19 AUGUSTUS 1956.

— TOELATINGSNUMMER: Nr 886. —
Regelmattige plaatsing van artikelen en advertenties kan niet verzekerd worden. De Redactie behoudt zich het recht voor elke advertentie of artikel te weigeren.

De 2 weekbladen voor Zele. "De Zelenaar", gesticht in 1944, bekend voor zijn rubriek "In 't Uilken" van Achiel De Meirschman en de "Gazet van Zele" (1945) met de wekelijkse attractie, een karikatuur van Gustaaf Van Driessche.

REIZEN ————— VOYAGES

SPIESSENS

Naar de Gentse Floraliën
OP DONDERDAG 27 APRIL
OP ZONDAG 30 APRIL
met vertrek telkens om 1 uur namiddag.
Prijs: reis en ingangkaart 55 fr.

H. Bloedprocessie
OP MAANDAG 8 MEI. — Vertrek om 5 uur.
In de namiddag: BLANKENBERGE.
OP ZONDAG 14 MEI. — Vertrek om 10 uur.
Prijs: 100 fr.

Koninklijke Serren te Laken
OP ZONDAG 7 MEI
met een bezoek aan het kamp van BREENDONK
en een avond verblijf in BRUSSEL. — Prijs 60 fr.

Handelsfoor te BRUSSEL
OP ZATERDAG 6 MEI en ZATERDAG 13 MEI
telkens vertrek om 1 uur,
terugreis langs Brussel, met kort verblijf.
Prijs: 50 fr.

Voor inschrijvingen :
LOKERSEBAAN, 9 — ZELE TEL. 265

1951

De VN-troepen worden gedwongen te wijken in Korea en Seoul prijs te geven, doch kunnen op 12 maart de communistische strijdkrachten opnieuw verdrijven. Amerikaanse tanks overschrijden zelfs de 38e breedtegraad. Later op het jaar komen onderhandelingen op gang die op 27 november leiden tot een gedemilitariseerde zone tussen Noord- en Zuid-Korea.

Andere onrusthaarden zijn: Vietnam, waar de troepen van Ho Tsj Minh de guerillatactiek toepassen tegen de Fransen; Het Suezkanaal, waar het Egyptisch parlement het verblijf van de Britten opzegt en waaruit moeilijkheden en schermutselingen ontstaan; Tunesië, waar het verzet tegen de Fransen groeit.

De laatste veroordeelde Nazi-oorlogsmisdadigers worden opgehangen. De Franse generaal Pétain overlijdt in gevangenschap op 94-jarige leeftijd en in Jordanië wordt koning Abdoellah vermoord.

In Groot-Brittannië wordt Winston Churchill opnieuw premier en in Parijs wordt het Schumanplan (EGKS-verdrag) door 6 Westeuropese landen ondertekend. 48 landen komen in San Francisco bijeen om het vredesverdrag met Japan te ondertekenen.

Einde augustus wordt in Dusseldorf de eerste langspeelplaat op 33 1/3 toeren uitgebracht en even later wordt in Nederland het eerste televisieprogramma uitgezonden door de NTS.

In België wordt de communistische radiopropaganda verboden. Gezien de gespannen internationale toestand wordt in maart 1951 de militaire dienstplicht verlengd tot 24 maanden. In juni wordt de oprichting van het Korps voor Burgerlijke Veiligheid (bescherming van de burgerbevolking) aangekondigd. Het korps zal tot op lokaal niveau georganiseerd worden.

Elf maanden na zijn aanstelling tot Koninklijke Prins legt Boudewijn op 17 juli de grondwettelijke eed af en wordt de vijfde koning der Belgen. Koning Leopold III heeft zijn troonsafstand ondertekend en trekt zich terug uit het openbaar leven van het land. Daarmee is de koningskwestie van de baan, een twist die gedurende 6 jaar het openbaar leven heeft gedomineerd. Maar of de politieke twist tussen Franstalig België en Vlaanderen van de baan is, zal de geschiedenis uitwijzen.

Op sportgebied speelt Anderlecht kampioen van België, gevolgd door Berchem Sp. en RC Mechelen. Fiorenzo Magni wint voor de 3e achtereenvolgende keer de Ronde van Vlaanderen. Hugo Koblet is de sterkste in de Ronde van Frankrijk.

Erg populair zijn de liederen "Aan het Noordzeestrand" (Jan Verbraeken), "Waterval" (Jetty Gitari), "Kleine Wals" (Joe Heyne) en "Zie-de gij me gere" (Will Ferdy) e.a.

De Kapellestraat met rechts de steunmuur en de ingang van de ijskelder. Nu de plaats waar de woning van de broeders is opgericht. Uiterst links de nieuwe gebouwen van de ijsfabriek van Gerard Van Damme.

In de nieuwe wijk te Zele hebben reeds 110 gezinnen hun woning betrokken. In meerdere straten van de wijk gaat de uitbreiding van de bouw verder. Wel-dra verdwijnt de modderpoel en start men met de wegebouw.

Een greep uit de wekelijkse marktprijzen : boter : 80 tot 85 fr per kilo ; eieren 2,75 fr 't stuk. Onder deken Steeman wordt op 4 september de Vrije Lagere Middelbare School S. Pius X opgericht, waar het onderwijs zal waargenomen worden door de broeders Maristen. De oude ijskelder verdwijnt uit het straat-beeld van de hobbelige Kapellestraat. Eveneens op 4 september start de Staats-school met een Lagere Secundaire Afdeling, aangevuld met een familiale. De eerste gebouwen worden opgetrokken in de Aloïis De Beulelaan.

In de Sint-Ludgerus-parochie wordt onderpastoor Jozef De Jaeger in augustus benoemd tot professor aan het Klein Seminarie te Drogen. In zijn plaats komt onderpastoor Edgard Snoeck. Even de uren vermelden waarop men 's zon-dags mis kan horen : 5.30 u, 6.30 u, 7.30 u, hoogmis 8.30 u, 11 u.

De Vierwies was een oude hoekherberg die op het kruispunt van de Neereindestraat en de Waterstraat stond ; in de vijftigerjaren het Scoutslokaal, nu totaal verdwenen.

Vermelden wij het overlijden van 3 bekende Zelenaars: kleermaker Charles Tomboy, de Zelenaar die destijds de eerste auto bezat; Achiel Van Uytfanghe, uitbater van de ijzerwarenwinkel "De Balans", Markt en lange jaren de vaderlijke voorzitter van FC Scela Zele; Leopold De Bruyne, gewezen bibliothecaris van de Sint-Ludgerus-bibliotheek. Hij werkte 62 jaar in de boekerij. Een man met grote verdiensten.

Zeelers zijn van turnbedrijvigheid. Aan het 37e Bondsfeest voor Adulten van de Belgische Katholieke Turn- en Sportfederatie nemen 90 kringen deel. Talrijke muziekkorpsen verlenen hun medewerking. De individuele kampen, de grandioze optocht door de Zeelse straten en het massabondsfeest op het Scelaterrein vormen op zaterdag 14 en zondag 15 juli de hoogtepunten van deze turnhoogdagen. Het ere-comité bestaat o.a. uit de bisschoppen van België, talrijke ministers en parlemenstleden, dit alles onder de Hoge Bescherming van Z.K.H. Prins Boudewijn en Z.E. Kardinaal Van Roey. Jozef Arens is voorzitter van het inrichtend comité.

De duivensport is zeer populair in Zele want er zijn niet minder dan 6 duivenlokalen. Volgende duivenmaatschappijen zijn er gevestigd:

"Eerlijk duurt langst", kinderen Van Hecke, Kouter

"Excelsior", Louis Tercken, Zandberg

"Algemene Overeenkomst", Charles Poppe (Post), Roskotstraat 49

"Rap of niet", Leon Troch, Driesstraat

"Eerlijk en Trouw", Flor Berckmoes, Hansevelde

"De reisduif", Joz. Vercauteren, Durmen (voorheen "Eendracht maakt macht", Emiel Malschaert).

Sommige duivenmelkers spelen ook nog in omliggende gemeenten zoals o.a. bij "De Wolkenknievers", A. Van de Putte, Berlare en "Samenspel Vierverbond", Wichelen-Uitbergen.

De zwemliefhebbers kunnen terecht in het druk bezochte openluchtwembad "De Zeemeeuw" aan de Durmenbaan, enig in de streek. Aanvankelijk hadden de jongens, de meisjes, de jeugdverenigingen en het gemengd baden hun vaste uurrooster. Op de zomerse dagen is het druk aanschuiven om een badhuisje te bemachtigen. Soms krijgt men een kapstok en een zak om de kleren in bewaring te geven. Er is ook een ligweide en een klein cafétaria verbonden aan de instelling van de familie Thiébaud-Geerinck.

Fre De Waele is voor de 4e maal bondskampioen van de Katholieke Turnfederatie. Als kroon op het werk verovert hij tevens de titel van interfederaal kampioen van de nationale keurturnersploeg. Tussen de beste keurturners van de Katholieke Turn- en Sportfederatie, de Kon. Belgische Turnbond en de So-

cialistische Turnbond blijft hij in de verschillende disciplines — de brug, de ringen, het paard, het rek, de sprong en de grondoefeningen — de primus en wordt meteen nationaal kampioen. Samen met het bestuur van de turngilde en zijn familie wordt hij op 1 mei door burgemeester Van Acker gehuldigd. Na een optocht wordt hij met zijn gevolg op het gemeentehuis ontvangen.

Groepsfoto aan het gemeentehuis op 1 mei 1951. Op de foto herkennen wij Jozef Arens, onderpastoor Frans Michem, Antoine Rosseels, schepen Frans Bracke, Alfons Gysens, schepen Gustaaf Van Cauteren, Kamiel Colman, burgemeester Van Acker, Prosper Dauwe, Fre De Waele en echtgenote, Florent De Waele (met kepi), Arthur Arens, deken Emiel Steeman en schepen Maria Van Driessche. (Foto Het Volk)

Zondag 15 juli 1951. Het bondsfeest voor adulten.
Boven: tijdens de plechtige openluchtmis op het V.P.-plein (11.15u)
Onder: de deelnemende kringen stellen zich op voor de massa-demonstratie van het 37^e
bondsfeest op het Scelaterrein (15u).

In de landelijke gemeente Zele is het dames-basketbal erg in trek. BBC Star, de club van Désiré De Mets met terrein in de Drieputtenstraat, speelt al verscheidene seizoenen in 's lands hoogste afdeling. Tegenstrevers, zoals Hellas Gent, Amical Gent, Peruwelz, Blaton, Eeklo e.a. staan regelmatig geafficheerd. Tine De Mets werd zelfs meerdere keren geselecteerd voor de nationale damesploeg. Ook BBC Aurora floreert en heeft zijn speelplein in de Aloïs De Beulelaan. De derby's lokken heel wat aanhangers.

Basketbalclub STAR

Staand: trainer Roger De Neve, Margriet De Loose, Tine De Mets, Laura Coppieters, Denise Certyn, Francine De Wilde, Rachel Aspeslagh, Jeanne Pingat, Ivette Van Mossevelde, Désiré De Mets.

Gehurkt: Maria De Paepe, Greta Van Malderen, Godelieve Pieters, Anita Mertens, Marie-Constance Fiers, Annie Van Puyvelde, Rachel Van Driessche, Christiane Van Wichelen.

1952

Terwijl de krachtmeting en de stellingenoorlog in Korea overminderd voortduren, is er weer enige voortuitgang in de onderhandelingen. Onrusthaarden: de Viet Minhtroepen vallen de Franse posities aan in NW-Vietnam; olieconflict tussen Perzië (Iran) en Groot-Brittannië; bloedig geweld in Tunesië en Marokko voor autonomie en tegen het Franse gezag; ruzie tussen de 2 Duitslanden; staat van beleg en gevechten in Egypte rond de kwestie van het Suezkanaal.

In Londen overlijdt op 6 februari koning George VI. Hij wordt opgevolgd door zijn dochter Elisabeth. In juli treedt koning Faroeek van Egypte af na een staatsgreep. Op 4 november wordt de populaire generaal Dwight Eisenhower met ruime meerderheid verkozen tot nieuwe Amerikaanse president.

Einde van de Amerikaanse bezetting van Japan. Het land verkrijgt zijn volledige soevereiniteit. Op de Marshall-Eilanden wordt de eerste Amerikaanse H-bom tot ontploffing gebracht. De Navo keurt de oprichting goed van een Europees leger met inbegrip van Duitslands herbewapening.

In de luchtvaart breekt de Franse straaljager "Mystère 4" het snelheidsrecord met 1100km/u terwijl de Britse DH-106 "Comet" in gebruik wordt genomen als het eerste passagiersvliegtuig aangedreven met straalmotoren. In de V.S. worden niet minder dan 60 "vliegende schotels" (UFO's) in 2 weken tijd gesignaleerd.

Kort na nieuwjaar biedt eerste-minister Pholien het ontslag aan van de Belgische regering. Enkele dagen later vormt Jean Van Houtte een nieuwe homogene katholieke regering, de derde sedert de CVP bij de verkiezingen van 4 juni 1950 de volstreekte meerderheid veroverde.

Na stakingen brengt de Belgische regering in augustus de dienstplicht terug tot 21 maanden. Op 4 oktober opent koning Boudewijn de Noord-Zuidverbinding te Brussel, een ondergrondse treinverbinding van circa 36 km.

De eerste LP's verschijnen op de Belgische markt. Liederens zoals "Mijn moeder was een Wenerin" (Bob Benny), "Mexico" (Luis Mariano), "Padam, padam" (Edith Piaf), "Bonpapa" (Janneman) e.a. zijn erg in en komen geregeld voor op de programma's van de zangcrochets. Ook de film "Limelight" (Charlie Chaplin) is een kasnummer in de bioscoopzalen.

In Helsinki worden de XVe Olympische Spelen geopend, waaraan 69 landen deelnemen. De held van de Spelen is de Tsjechoslovaakse hardloper Emil Zatopek. Fausto Coppi wint zowel de Giro als de Tour de France. Stan Ockers wordt tweede in de Tour. In het voetbal wordt FC Luik landskampioen voor RC Mechelen, Antwerp en Union.

Op 15 april ruilt deken Emiel Steeman zijn geliefd dekenaat voor het ambt van Algemeen Bestuurder der Zusters van O.-L.-Vrouw Presentatie te Sint-Niklaas. De dankavond heeft plaats op maandag 28 april. Hij volgde op 4 oktober 1945 deken De Keukelaere op (4). De bisschop benoemt op 18 april

(4) Z.E.H. Steeman overleed te Sint-Niklaas op 8 augustus 1955.

Frans Rooms, Superior van het H. Maagdcollège te Dendermonde en afkomstig van Hamme-Sint-Anna. Op 18 mei wordt hij luisterrijk aangesteld. Deken Rooms laat in hetzelfde jaar o.a. de bouw van de middelbare school Pius X verder afwerken. Tevens zet hij zich in voor de herbouw van de Sint-Rochuskapel (Raakstraat) en richt de meisjesturngilde Sint-Lutgardis op.

Op 18 april overlijdt te Durmen pastoor Petrus De Malsche. Hij was afkomstig uit Temse en benoemd tot pastoor van Zele-Durmen op 27 januari 1932. Twintig jaar heeft hij de H. Hartparochie geleid. Op 5 mei benoemt de bisschop E.H. Hippoliet De Smedt. De feestelijke aanstelling heeft plaats op 25 mei. Pastoor De Smedt werd geboren te Zele op 9 juni 1907 als zoon van Rene De Smedt-Verhaegen.

In aanwezigheid van kanunnik Van Kerckhove wordt op zondag 22 juni te Zele-Heikant het 50-jarig bestaan herdacht van de Sint-Antonius-kapel. De werken aan de kapel namen destijds een aanvang in 1896 en werden slechts in 1902 voltooid.

Door zijn invloedrijke tussenkomsten en goede betrekkingen met de overheid slaagt burgemeester Van Acker er in niemand minder dan prinses Josephine Charlotte naar Zele te krijgen voor een bezoek ter gelegenheid van de inhuldiging van de nieuwe wijk. Iedere Zelenaar leeft naar 29 juni 1952 toe, een gebeurtenis die met gouden letters in de annalen van onze gemeente zal geboekt staan.

Een naoorlogs hoogtepunt!

In de geest van de burgemeester rijpt de stoute maar edele gedachte: bouwen. De droom wordt werkelijkheid: een nieuwe wijk zal er komen, groeien en uitbreiden. Op de dorre gronden rond de Langestraat - die aanvankelijk waren voorbestemd voor de aanleg van een nieuw kerkhof - zijn de wegeniswerken nu voltooid waarrond reeds 166 kraaknette woningen zijn betrokken.

Zondag 29 juni. De prinses komt van Lokeren waar o.a. de vernieuwde kraam-inrichting wordt bezocht en het "Prinses Josephine Charlottepark" wordt ingehuldigd. Te Zele wordt zij om 17 u stipt door de personaliteiten opgewacht aan het monument der oorlogsslachtoffers op het Koningin Astridplein, waar bloemen worden neergelegd. Een nooit-geziene massa toeschouwers verdringt zich rond het parcours. Overal wordt de prinses geestdriftig begroet. De sympathie en de trouw aan het koningshuis zijn in Zele nog erg levendig sedert de koningskwestie.

In een open wagen begeeft de prinses zich langs de bevlagde en versierde Stationsstraat, Lokerenbaan, De Deckerstraat en Markt naar het gemeentehuis waar de burgemeester haar verwelkomt en het gulden boek ondertekend wordt. Vanop de tribune aan de kerk neemt zij de optocht van de Zeelse maatschappijen en in ogenschouw. De stoet trekt via de Cesar Meeusstraat, de Oudburgstraat

Boven. De prinses met een ruiker orchideeën, geflankeerd door burgemeester Van Acker en minister De Taeye, neemt plaats op de tribune die opgericht werd met de rug tegen de kerk.
 Onder. Door de kleine Paul Arens worden bloemen aangeboden bij de aankomst van de prinses aan de triomfboog in de Roskotstraat.

Links op de foto Jozef Arens van de turngilde en de burgemeester.
 Rechts minister De Taeye, schepen Frans Bracke en schepen Maria Van Driessche.

Boven. De burgemeester met de prinses, links Bernard Matthys.
Onder. De prinses drukt de hand van de kleine Jean-Pierre Gossey terwijl de schaar voor het doorknippen van het lint aangeboden wordt door Godelieve De Paepe, naast haar vader Edward. Verder bemerken wij Bernard Matthys, mevr. Frans Bracke, de burgemeester, een hofdame, rijkswachtcommandant Beke, graaf d'Alcantara en de minister.

naar de Langestraat. Aansluitend begeeft de prinses zich samen met de autoriteiten langs de Cesar Meeusstraat, Tuitenstraat en Roskotstraat tot bij de triomfboog aan de ingang van de A-straat waar om 17.30 u het lint wordt doorgeknipt. Samen met gouverneur Van den Bogaerde en de burgemeester doet de prinses een rondrit in de wijk, waar de kinderen de haag vormen. Iets over 18 u verlaat de prinses de gemeente terwijl de plechtigheden worden voortgezet.

Vermelden wij terloops de uitgesproken redevoeringen. Op de academische zitting om 15.30 u in het gemeentehuis, wordt achtereenvolgens het woord gevoerd door burgemeester Benoit Van Acker, door Frans Bracke, voorzitter van het feestcomité en door Achiel Boeykens, secretaris van de Zeelse Bouwmaatschappij van Goedkope Woningen. Tijdens de feestzitting op de kiosk worden nog volgende toespraken gehouden : inleiding door schepen Bracke, door De Taeye, minister van Volksgezondheid en pionier van de woningbouw en van de Wet De Taeye, door oud-Zelenaar Rafaël Hulpiau, voorzitter van de N.M.G.W., door de heer Boereboom, kabinetschef van de minister van Openbare Werken Behogne en tenslotte door Edward De Paepe, voorzitter van het wijkcomité. Zijn nog aanwezig oud-Zelenaar kanunnik De Keyzer, afgevaardigde van de bisschop van Gent, volksvertegenwoordiger Bruyninckx, senator Van Laeys, deken Rooms, de parochiepastoors, de leden van de gemeenteraad e.a. genodigden. Nog enkele gegevens :

- geschenk aan de prinses : een kostbaar stuk Zeelse kant, werk van Rosalie Vergeylen,
- onthulling van een gedenksteen in de wijk,
- architect-urbanist was Lucien Van Kerckhove,
- wegeniswerken : Octaaf Roelandt, Belsele,
- bouwfirma's : Elewaut gebroeders, Belsele (32 woningen)
Heirman, Gent (134 woningen),
- in de laatste zitting van de gemeenteraad voor de inhuldiging van de wijk wordt eenparig beslist de nieuwe wijk "Burgemeester Van Ackerwijk" te noemen,
- uitzending van de plechtigheid door het N.I.R. Radio Gent op woensdag 2 juli.

Pater-Scheutist Prosper De Wilde werd vorig jaar op 29 juli tot priester gewijd en vertrekt dit jaar op 21 augustus naar Tubao op de Filippijnen. Via Marseille scheept hij in op de "Kamina" samen met Belgische Koreavrijwilligers, richting Verre Oosten (5).

Aan het conservatorium behaalt de jonge pianist Louis Pas - hij is nog geen 21 - met de uitvoering van Bach's Chromatische Fantasie en Fuga, het hoger diploma met het maximum der punten en de Medaille der Regering.

(5) Na meerdere posten bekleed te hebben op de Filippijnen overleed hij te Quezon City op 4 februari 1989.

Pater Prosper De Wilde met de kleintjes van Tubao op de Filippijnen.

Op 12 oktober worden in gans het land de 2e naoorlogse gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Te Zele komen de 3 traditionele partijen op: Benoit Van Acker leidt de CVP, dr. Van Cauteren is kopman van de liberalen en nieuwkomer Gustaaf François voert de BSP-lijst aan.

De uitslag:

partij	stemmen	%	zetels	vgl 1946
CVP	5.347	54,7	9	- 1
Liberalen	2.962	30,3	5	+ 1
Socialisten	1.462	15,0	1	-

De 15 verkozen raadsleden:

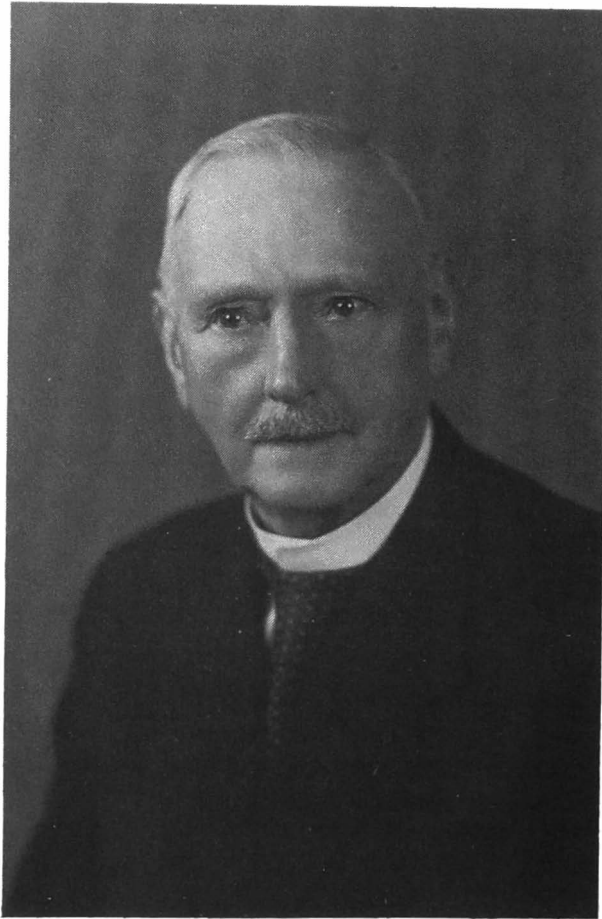
Voor de CVP: Benoit Van Acker, Gustaaf Van Cauteren, André D'Hooghe, Louis Walrave, Maria Van Driessche, Alfons Rupus, Antoine Rosseels, Robert De Brabander, Frans Bracke.

Voor de liberalen: Eugeen Van Cauteren, Adolf Rubbens, Gaston Heirman, Isidore Verbeek, Frans De Loose.

Voor de socialisten: Gustaaf François.

Samenstelling van het Schepencollege: burgemeester Benoit Van Acker; schepenen Gustaaf Van Cauteren, Frans Bracke, Maria Van Driessche.

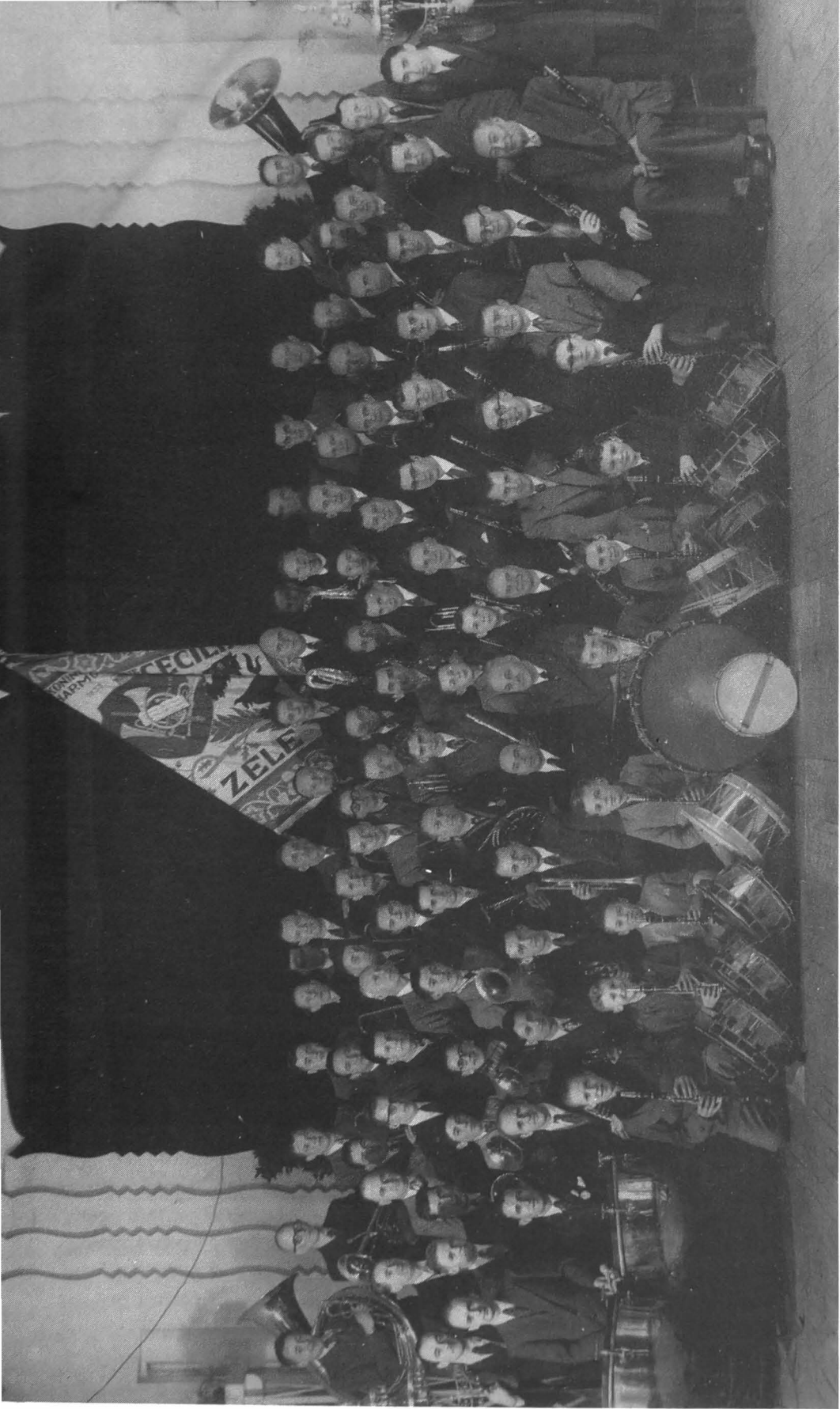
Op 24 oktober heeft de aanbesteding plaats van een ruim en functioneel gemeentehuis, getekend naar de plannen van architect Lucien Van Kerckhove. De aanbesteding wordt toegekend aan hoofdaannemer Zelenaar Charles De Brauwer.

De gevierde voorzitter Benoit Rubbens.

Tijdens het St-Ceciliafeest van de Kon. Harmonie wordt voorzitter Benoit Rubbens bijzonder in de bloempjes gezet als 50-jarig erelid en 32 jaar voorzitter. Het feest wordt van 6 tot 9 december met luister gevierd.

Vermelden wij tenslotte nog dat in december de brouwerij Rosseels stopt met het brouwen van bier, dat het briefport verhoogd wordt van 1.75 fr naar 2 fr en dat er op het marktplein verkeerslichten... geplaatst worden: aan De Kroon, aan de toren komende van Lokeren en aan de kalvarieberg (sacristie) komende van Gept. Intussen worden de 3 Zeelse cinemazalen nog druk bezocht: Cinema Moderne, Bunderstraat; Ciné Royal, Lokerenbaan en Cinema Rio, Oudburgstraat.

Groepsfoto van de muzikanten van de Kon. Harmonie Ste-Cecilia met hun dirigent Albert
De Koninck en hulpdirigent -secretaris Gustaaf Bogaert.

Fre De Waele met handstand op de brug, een houding waaruit het logo van zijn turnzaak is ontstaan.

Vooraleer naar Helsinki te vertrekken om deel te nemen aan de XVe Olympiade, geven onze 3 nationale puikturners De Groote, Riské en de Zelenaar Fre De Waele op zondag 13 juli een flinke demonstratie op het turnfeest te Zele. Onder de 212 deelnemers heeft Fre De Waele zich op 20 en 21 juli in de Mes-suhalle te Helsinki knap laten gelden. De Belgen zijn echter niet in de beste omstandigheden gestart : te laat vertrokken naar de Finse hoofdstad, geen voldoende voorbereiding ter plaatse en niet vertrouwd geraakt met de toestellen.

1952 is het jubeljaar van SK Zele dat op 2 en 3 augustus het 25-jarig bestaan viert en gemachtigd wordt de titel van Koninklijke Maatschappij te dragen. Gilbert Haegens schenkt een nieuwe vlag aan voorzitter Joseph Troch. Gezeten in open wagens doorkruisen de jubilarissen Jules Haegens, Louis Van Den Abbeele en Jozef Baert het centrum van de gemeente. En of er gefeest wordt.

De Zeelse renners Van Langenhove, Richard Roels, Dolf Heirweg en Van de Wielle zijn bijzonder actief bij de liefhebbers. Op 7 juli wint Dolf Heirweg de "Ereprijs Matrassen Star", een liefhebberswedstrijd tijdens de Kouterkerkmis. Pierre Vergeylen rijdt bij de nieuwelingen.

"Zeel jutecentrum", ook in de poststempel.

1953

Staatshoofden komen en gaan : op 5 maart overlijdt Jozef Stalin in Moskou ; koningin Elisabeth II wordt op 2 juni gekroond als koningin van Groot-Brittannië ; in de Duitse Bondsrepubliek verovert de partij van CDU-voorman Konrad Adenauer de absolute meerderheid in de Bondsdag ; in Frankrijk wordt Rene Coty verkozen tot president ; Dag Hammarskjöld volgt als secretaris-generaal van de VN Tryge Lie op ; in de S.U. wordt Chroesjtsjov partijleider en in Joegoslavië wordt Tito verkozen tot president ; generaal Naguib roept in Egypte de republiek uit.

Na een zwaar offensief van de communistische strijdkrachten in Korea wordt er op 27 juli, na 2 jaar moeizame onderhandelingen, een wapenbestand van kracht. In Polen wordt kardinaal Wyszynski gearresteerd in een conflict tussen de Poolse staat en de Kerk.

De Sovjets verklaren in het bezit te zijn van de H-bom. Op 17 juni breekt in de onrustige DDR (in vele Oostduitse steden) een volksoptand uit tegen het communistische regime. Sovjettanks worden ingezet om de bloedige opstand neer te slaan. De Franse regering stelt de onafhankelijkheid in het vooruitzicht van de koloniën Vietnam, Laos en Cambodja.

Het jaar van de mijnrampen in België. Een mijngasontploffing in Wasmes kost het leven aan 14 kompels; bij een val van een liftkooi te Quaregnon vinden 12 mijnwerkers de dood; bij een mijnexplosie te Seraing vallen 26 slachtoffers.

Een hevige storm veroorzaakt in de nacht van zaterdag 31 januari op zondag 1 februari een grote overstromingsramp in Engeland, Nederland, België en Frankrijk. De watersnood teistert bijzonder Nederland - vooral de Zeeuwse Eilanden - Groot-Brittannië en de Belgische kuststreek en het Scheldebekken. Een stormdepressie uit het noordwesten met orkaankracht veroorzaakt bij springtij extreem hoge waterstanden. In Zeeland worden Walcheren, Overflakkee, Schouwen-Duiveland en Tholen bijzonder erg getroffen: 67 grote dijkbreuken, verwoeste dorpen, eindeloze overstroomde poldergrond, duizenden dode dieren en vooral heel veel menselijk leed. Er vielen 1.320 doden te betreuren.

In Engeland is de waterramp vooral geconcentreerd tussen de Humber- en Theemsmonding en in Kent. Ook daar vallen 395 slachtoffers.

Enorme verwoestingen langs onze Belgische kust: stukgeslagen dijken, ravage in de havens, ondergelopen straten, puin in villa's en hotels en een uitgespoeld wegdek met weggeslagen tramrails.

Ontredderd staan de kustbewoners te kijken op wat eens hun trots is geweest. Ook Antwerpen, vooral de haven, de Antwerpse polders, het Land van Waas en de gemeenten langs de Schelde zijn erg getroffen zoals Lillo, Berendrecht, Zandvliet, Zwijndrecht, Melsele, Kallo, Vlassenbroek-Baasrode... Ook langs de Rupel en de Durme is de toestand zorgwekkend. Op het Belgische grondgebied vallen 22 doden.

Nabij Frankfurt stort, na het opstijgen, een Convair-toestel van Sabena neer. De 44 inzittenden komen om. Het toestel verzekerde de vlucht Salzburg-Frankfurt-Brussel.

Populair zijn de liederen "Limelight Music" (Frank Chacksfield), "Song from Moulin Rouge" (Percy Faith), "Granada" (Mario Lanzo), "Vaya con Dios" (Les Paul en Mary Ford) en "Wonderful Copenhagen" (Danny Kaye). Ook de film "Peter Pan" (Walt Disney) dateert uit deze periode.

Via de zendmasten op het Justitiepaleis te Brussel worden op 31 oktober de eerste TV-uitzendingen in het Frans en het Nederlands doorgezonden. De Walen zenden uit op 819 lijnen en de Vlamingen op 625 lijnen. Op de Vlaamse zender wordt het toneelstuk "Drie dozijn rode rozen" opgevoerd. Er wordt uitgezonden vanuit een studio op het Flageyplein te Elsene.

Op de laatste speeldag klopt FC Luik Anderlecht en behoudt de landstitel. Voor de 5e maal wint Coppi de Giro. Louison Bobet is primus in de Ronde van Frankrijk. Rik Van Steenbergen wint de klassieker Parijs-Roubaix, de hel van het noorden.

In de "doorsteek naar de Elststraat", later het nieuw Centrum genoemd, nemen einde januari de reusachtige grond- en funderingswerken een aanvang voor het nieuw op te richten gemeentehuis.

In de genadeloze stormnacht van 1 februari 1953 wordt ook het Scheldebekken getroffen. In de bocht van de Schelde te Vlassenbroek kunnen de dijken, de schokbrekers van springtij en noordwestenwinden, de catastrofe niet vermijden. In de kleurrijke en romantische notendijk worden verscheidene bresen geslagen. De troosteloze watervlakte biedt een desolate aanblik. Enkele minuten volstaan om dijkbewoners en polderboeren te ruïneren. Lang en hard bewerkte gronden worden herschapen in één grijsgrauwe watervlakte en zijn voor onafzienbare tijd verloren. De inboedel wordt vernietigd.

Ook Zele-Dijk heeft zijn deel gekregen, al zij het in minder catastrofale afmetingen. Zoals gewoonlijk zijn de bewoners zeer ongerust bij dergelijke stormen en doen 's nachts geen oog dicht. Reeds rond 5.30 u. wordt Julien Van Damme van het Kasteel van de Dijk gewekt door de conciërge. Het water staat op dit ogenblik tot op enkele centimeters onder de bovenrand van de muur, een nooit eerder gezien hoogtepil. Dadelijk worden de dieren in veiligheid gebracht en de kleinste biggetjes verhuizen zelfs naar de zolder.

Het water stijgt maar steeds, sijpelt door de dijken en stroomt over de betonnen muren rond het kasteel. De grote smeedijzeren hekkens zijn dichtgebleven en vormen samen met het meegesleurde puin een tijdelijke dam. De 2 honden zwemmen in het rond. Uiteindelijk begeeft het inrijhekkens door de formidabele druk van de vloed. In de loop van de vroege ochtend vormt zich een brede krater van meer dan 3 m. diep ter hoogte van de inrit en over de volle breedte van de straat. De weg is totaal onderbroken. De fundering van het poortgebouw en van een opslagruimte zijn onderspoeld en worden met gedeeltelijke instorting bedreigd. De kelders van het kasteel zijn totaal ondergelopen. Het brandweerkorps biedt hulp waar het meest noodzakelijk is en de inwoners staan elkaar bij op deze stormachtige en ijzige zondagvoormiddag.

De meeste omliggende woningen van de Grote en de Kleine Dijk - vooral deze welke in de dijk gebouwd zijn - lopen onder water. Grote schade wordt veroorzaakt in de magazijnen en aan de inboedel. In de kolenhandel van Kamiel Van den Bussche heeft men de voordeur langs de binnenkant versterkt met zakken kolen. Ook deze dam bezwijkt onder de hoge druk van de vloed, zodat heel het gelijkvloers in een zwarte modderige brij herschapen wordt. Door de grote bres in de dijk te Vlassenbroek valt het water plotseling en is het onmiddellijke gevaar voor een dijkbreuk in onze streek tijdelijk geweken. Een bizarre troost.

In de voormiddag wordt nog een bres geslagen in de dijk ter hoogte van het "Lammeken" te Grembergen. Hierbij worden de omliggende landerijen en

Een paar beelden van de diepe, uitgespoelde put ter hoogte van de ingang van het kasteel waardoor de straat totaal onderbroken was. De ingang met palen en hek verdwenen volledig in de put. In de landerijen is het water bijna teruggetrokken.

de weg Dendermonde-Zele herschepen in een glibberige slijk- en watermassa. Ook Appels krijgt zijn deel. Te Dendermonde staat het water 30 cm hoog in de straten en lopen de kelders onder water en in Wichelen (Paddenhoek) vallen 2 bressen in de dijk. Maar ook de Durmestreek lijdt onder het noodweer. Het water stroomt op talrijke plaatsen over de dijken terwijl de landerijen en talrijke afgelegen hoeven en woningen te Hamme-Sint-Anna en Durmen (Donkerputstraat) onder water lopen. De weg is volledig onderbroken en de tram moet in Sint-Anna terugkeren.

In 1953 viert Zele twee honderdjarigen: Petrus Van Puyenbroeck (°15 mei 1853) en Rosalie Janssens (°8 februari 1853). De eerste is beter gekend als Peken Puy en de tweede als Madame Prosper (Burm). De feestelijkheden zijn gepland voor 30, 31 mei en 1 juni. In de voorbereiding en de uitwerking der festiviteiten is gans Zele betrokken. Het hoogtepunt is de prachtige historische stoet die gevormd wordt in de nieuwe straten rond het in opbouw zijnde gemeentehuis. Aan de stoet nemen 23 groepen, 10 praalwagens en meerdere muziekkorpsen deel (6). Beide gevierden sterven in hun honderdste levensjaar: Petrus Van Puyenbroeck op 25 juli en Rosalie Janssens op 24 maart 1953. Laatstgenoemde was niet gesteld op een officiële viering. Zij overleefde zelfs de viering van Peken Puy niet meer.

Diverse tramlijnen in het land worden deficitair waardoor de ontmanteling in een versneld tempo wordt afgewerkt. Het 2e slachtoffer wordt het traject Wetteren-Hamme. Vandaag 18 april rijdt de laatste spoorauto of "mazoettram" (de AR.115) naar Hamme. De sporen zullen pas in de komende jaren uitgebroken worden. De buurtspoorweg was in gebruik genomen op 17 april 1891 en officieel ingehuldigd op 28 juni 1891.

Mgr. Oste, de Zeelse missiebisshop van Jehol (China) - in 1948 in de kathedraal van Peking tot bisschop gewijd - wordt op 8 december door het communistische regime uit China verbannen. Hij verblijft momenteel bij de uitgeweken Chinezen te Hong-Kong.

Op 25 oktober - Kristus-Koningfeest - wordt te Langevelde, onder ruime belangstelling van de wijkbevolking, de nieuwe kapel van O.-L.-Vrouw van Fatima ingezegend. De kapel staat in de buurt van het kruispunt, eertijds "De Sprinckhaen" genoemd.

Drie bekende Zelenaars overlijden in de loop van het jaar. Eugeen Famelaer (°4.10.1885 — †Gent 19.10.53) was een zeer actief man die debuteerde als onderwijzer en daarna gemeentesecretaris werd. Hij was tevens leraar aan de avondnijverheidsschool, bracht het tot inspecteur en zelfs hoofdinspecteur van het Provinciaal Technisch Onderwijs. Hij was kunstminnend en de stuwende

(6) Voor het programma en een verslag met foto's over de feestelijkheden verwijzen wij naar het artikel "Honderdjarigen te Zele" van Etienne Quintyn. Jaarboek nr 16 - 1985 - p. 93 tot 111.

De laatste mazontram naar Hamme hier aan de stopplaats van de Markt aan coiffeur De Lathouwer en ijzerwarenhandel De Balans (respectievelijk nu "Groenten en Fruit Gerrit en Marina" en Verzekeringkantoor De Brauwer).

kracht die het technisch onderwijs heeft voortgedreven tot de meest bereikbare hoogte.

Albert Meeus (°1861) overleed op 5 februari 1953. Hij was notaris en schepen. Ook zijn vader, Cesar Meeus, was notaris (1828-1918) en tijdens een periode van 35 jaar burgemeester van Zele (1872-1907). E.H. Theofiel De Keukelaere, pastoor-deken emeritus te Zele en algemeen bestuurder der Zusters van de H. Vincentius, overlijdt op vrijdag 20 maart. Hij werd op pinksteren 1929 geïnstalleerd te Zele en zal de geschiedenis ingaan als raadgever en hulp in nood - vooral tijdens de oorlogsjaren - als bouwer van schoollokalen en van de moderne materniteit, als stichter van de nieuwe parochie van Huivelde en van de vrije beroepsschool voor meisjes. Op 4 oktober 1945 nam hij als deken ontslag.

Tussen de drukte van zijn bloeiende zaak in turntoestellen, weet Fre De Waele zijn 6e bondstitel van de K.T.S.F. in de wacht te slepen en tevens voor de 2e keer interfederaal kampioen-keurturner te worden. De vaandeldrager van de Belgische turnsport was zelfs ten tijde van Michel D'Hooghe, Romain Dhoeij en Cesar Roels (de jaren 1937-38) aanvankelijk wielrenner geweest en wist bij de juniors enkele palmen in de wacht te slepen.

SK Zele en FC Scela Zele broederlijk naast elkaar op het SK-terrein vóór de wedstrijd, die
scoorloos eindigde (seizoen 1952-53).

Staand SK Zele: Heirman, Snepvangers, Vercauteren, Steeman, Van de Velde, Wouters,
Michiels, Van Reeth, De Mets, Derboven en Van Laere.

Gehurkt FC Scela Zele: A. Christiaens, Robbrecht, Veldeman, Philips, M. Christiaens,
D'Hondt, Quintelier, Goris, De Vriendt, Van Hassel en Van Hecke.

In de Provinciaal Oost-Vlaanderen eindigen de Zeelse voetbalclubs als volgt:

6e plaats SK Zele 30 15 9 6 61-52 36 p.

11e plaats FC Scela Zele 30 12 13 5 57-48 29 p.

De drukbijgewoonde derby's: op het terrein van SK Zele wordt het 0 — 0
en op Scela Zele verliest de thuisploeg met 1 — 2.

Het voetbalevenement van de vijftigerjaren is ongetwijfeld het bezoek van lands-
kampioen FC Luik aan FC Scela in het kader van de 1/32e finale in de Beker
van België. Circa 3000 toeschouwers staan op zondag 22 november 1953 dicht
opeengepakt op het Scelaterrein. Zelfs een filmploeg van de "Vlaamse Tele-
visieproeven" van het N.I.R. heeft deze ontmoeting uitgekozen om, op dins-
dag en zaterdag voor de nog schaarse TV-schermen een verslag uit te brengen.
Na de reglementaire 90 min. wijzen de bordjes 1 — 1, nadat Fons Smits op
de 88e min. de stand voor Zele in evenwicht heeft gebracht. In de extra-times
worden de Zelenaars echter te licht bevonden en gaan met 1 — 4 de boot in.

FC Scela Zele - FC Luik
Links het elftal van FC Luik
Rechts FC Scela. Staand: doelwacher Albert Christiaens, Antoine Quintelier, Raymond Adriaens, John Goris, Philoheen Vermeulen en Prosper Van Hecke.
Gehurkt: Elie De Buck, André Van Hassel, Alfons Smits, Gerard De Vriendt en Frans De Vriendt.

1954

Op het Franse legerkamp Dien Bien Phoe is de langverwachte aanval begonnen door de Viet Minh-troepen. Het kamp ligt in het noorden van Frans Indo-China (Noord-Vietnam). Na 55 dagen strijd is de vesting Dien Bien Phoe gevallen. De Franse regering verleent Vietnam de onafhankelijkheid binnen de Franse Unie. Noord- (communistisch) en Zuid-Vietnam zijn geboren. Eisenhower zegt Zuid-Vietnam zijn steun toe. Na Tunesië en Marokko komt ook Algerije in opstand. Frankrijk zendt troepen naar dit land. In de Viermogendhedenconferentie te Berlijn is geen overeenkomst bereikt over de Duitse kwestie. Er is in Egypte een akkoord voor de Britse ontruiming van de Suez-kanaalzone. Er is ook een Brits-Iraanse overeenkomst in het oliegeschil.

De eerste Amerikaanse atoomonderzeeër Nautilus komt officieel in dienst. De VS beproeven de zwaarste H-bom in de Stille Oceaan. De BRD (West-Duitsland) treedt toe tot de NAVO. Nasser wordt in Egypte eerste-minister en in de Chinese Volksrepubliek wordt Mao Zedong tot president verkozen. Theodor Heuss wordt verkozen tot Westduitse president. In West-Duitsland wordt de Lufthansa opgericht. Een nieuw verkeersvliegtuig met straalmotoren, de Boeing 707, wordt in juli in de VS getest.

Bij de Belgische parlementsverkiezingen van 11 april verliest de CVP haar volstreekte meerderheid in Kamer en Senaat. De grote overwinnaars zijn de socialisten. Sinds WO II doet voor het eerst een Vlaams-Nationalist zijn intrede. Hij wordt verkozen op de lijst van de Christelijke Vlaamse Volksunie. De regering-Van Houtte biedt haar ontslag aan. Op 22 april vormt de socialist Achiel Van Acker een kabinet, bestaande uit 9 socialisten en 7 liberalen, met een anti-clerikaal programma.

In januari wordt de elektrische treinlijn Brussel-Gent plechtig geopend. Een maand later legt koning Boudewijn de eerste steen van de Albertinabibliotheek te Brussel. Op 14 mei wordt de militaire dienstplicht van 20 op 18 maanden gebracht. Degrelle laat van zich horen. In Spanje wordt een interview bekend gemaakt van de Belgische gewezen Rex-leider met het Madrileens weekblad "El Español".

Louison Bobet wint voor de 2e keer de Ronde van Frankrijk. Zowel de Ronde van Vlaanderen als Parijs-Roubaix komen op naam van Raymond Impanis. Rik Van Steenbergen wint Milaan-San Remo. De U.E.F.A. wordt gesticht. In het WK-voetbal wordt West-Duitsland wereldkampioen in Zwitserland door Hongarije met 3 — 2 te verslaan. In de nationale competitie speelt Anderlecht kampioen voor FC Malinois en La Gantoise. Standard CL wint de, sinds 1927 niet meer betwiste, Beker van België.

Op de lijst van de hits staan talrijke populaire liederen zoals "Heideroosje" (Ray Franky), "Swedish rhapsody" (Mantovani), "Oh mein papa" (Eddie Fisher). Acht Europese landen werken samen om de eerste Eurovisie-uitzending tot stand te brengen. De Belgisch-Nederlandse spellingscommissie voltooit de woordenlijst van de Nederlandse taal. Het "groene boekje" met zijn dubbelvormen is geboren: voorkeurspelling en progressieve spelling.

Onderpastoor Frans Michem start op 3 januari in het parochieblad "De Klok" een artikelenreeks over "Oudt Zele". De parochie en de gemeente Zele komen gedetailleerd en uitvoerig aan bod in niet minder dan 188 wekelijkse afleveringen. De publicatie loopt tot 27 oktober 1957. In zijn boek "Zele en zijn geschiedenis" zal de auteur in juli 1957 de voornaamste feiten, gebeurtenissen en cijfers publiceren, de vrucht van een lang onderzoekswerk. Een geschiedenis van Zele die fel zal gekocht worden.

Reeds een jaar lang is het nieuw te bouwen gemeentehuis één bedrijvige werf. De enorme funderingswerken en de totale onderkeldering krijgen reeds vaste vormen. Tijdens een plechtigheid op de vooravond van de lente wordt rechts van de hoofdingang een kleine arduinen gedenkplaat ingemetseld, de symbolische eerstesteenlegging, met volgende tekst: "Dit gemeentehuis werd gebouwd onder het burgemeesterschap van de heer Benoit Van Acker, volksvertegen-

woordiger. Deze steen werd geplaatst op 20 maart 1954". Ondertussen worden de verbindingsstraten aangelegd richting Elststraat, Langemuntstraat (verkaveling van de ontmantelde fabriek Gallet en Cie) en de aansluiting met de nog zandige Dreefweg. De aanliggende gronden van wijlen Maurice Caesens, van Alfons Van Geffen-Goossens en van een gedeelte van het gemeentelijk domein achter de dekenij (de zgn. geitenakker naast de Dreef) worden in de verkaveling betrokken en zijn bestemd voor privébouw. De verruiming van de Markt en de ontsluiting naar het noorden toe, worden een feit. De bouwwerken kunnen starten. Een nieuw centrum zal verrijzen met volgende administratieve gebouwen: gemeentehuis met vrederecht, een postkantoor en kantoren van de belastingen. Zele zal van uitzicht veranderen.

Zicht op de kerk vanuit de Elststraat, ongeveer vanop de plaats waar de nieuwe verbindingsstraat werd aangelegd.

In Durmen wordt op zondag 25 april op onvergetelijke wijze hulde gebracht aan Moeder Berlindis die haar gouden kloosterjubiläum viert. Zij verblijft sinds 1905 in het klooster van de wijk en heeft gedurende 48 jaar haar beste krachten gewijd aan de opvoeding van de Durmense jeugd. Drie feestelijke bogen en straten onder vlagjes en spreuken sieren de wijk. Als geschenk ontvangt zij van de dankbare wijkbewoners bloemen en een prachtig gasfornuis.

Als gekende Zelenaar overlijdt meester-schoenmaker Michel Cornelis (Dr. Arm. Rubbensstraat) op 13 mei in de leeftijd van 89 jaar. Eerder stil en zwijzaam trad Michel op als de violist bij uitstek, vioolleraar voor beginners en copïist van toneelteksten en muziekpartituren. Hij was vooral actief in het mid-

MÜZIEKSCHRIFT MICHEL CORNELIS

Handwritten musical score for a brass band, featuring multiple staves with notes, rests, and dynamic markings. The score includes a key signature of one flat and a 2/4 time signature. The music is written in a style characteristic of early 20th-century brass band compositions. The score is divided into two systems by a vertical line. The first system contains the first five staves, and the second system contains the remaining five staves. The notation includes various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are also some dynamic markings such as 'f' and 'ff'. The score is written in a clear, legible hand.

den van de Fanfare, de Zeelse Concertvereniging "Vermaak en Kunst", in de toneelgroep "Rose Kate" en in de toneelafdeling van de "Leerzuchtige Broeders".

Op het VP-plein wordt de kapel van de H. Maria Goretti, gebouwd volgens de plannen van onderpastoor Snoeck, ingewijd.

Een blik op de marktprijzen van 27 april: boter 80 fr per kilo; eieren 1.40 tot 1.45 fr 't stuk. Voor de "Samenwerkende Maatschappij Melkerij De Rode Molen" wordt het een historisch moment, want vanaf 1954 maakt zij deel uit van de Intercoöperatieve Zuivelfabriek "De Melkweg" te Kallo. Later zal de intercoöperatieve worden omgedoopt in Zuivelindustrie SV Inco. De melkaanvoer gaat te Zele steeds in stijgende curve. In 1927 was de aanvoer 3 700 000 liter, in 1950 was het reeds 7 600 000 liter en nu gaat het nagenoeg om 9 000 000 liter met circa 500 leveranciers. Zelfstandige voerders met paard en melkwagen worden aangesteld om de melk op de hoeve op te halen. In 1970 kwam de tankwagen.

De Zeelse voetbalclubs doen het goed: SK Zele eindigt met 40 p. als 2e rangschikte op 6 p van kampioen SK Deinze. Scela Zele eindigt op de 4e plaats met 32 p. Beide derby's worden door roodgroen gewonnen.

Etienne Quintyn.

Wordt vervolgd.

GERAADPLEEGD

- Th. Luykx. Politieke geschiedenis van België.
- Meerdere auteurs. De Fifties in België. Catalogus ASLK.
- Kroniek van de 20ste eeuw. Elsevier.
- Fr. Michem. Afleveringen "Oudt Sele" 1954-1957. De Klok van Zele.
- H.O.K. Jaarboeken.
- Eigen documentatie.

Met dank aan: mevrouwen Susanne De Loose-D'hooghe en Simonne Spiessens-Van Lokeren alsook aan de heren Jozef Arens, Frederik De Waele, Aloïs de Wilde, Julien en Filip Van Damme, en aan de Kon. Harmonie Ste-Cecilia.

ZEELSE DIALEKTNAMEN VOOR VOGELS

Het is me niet bekend of er vóór 1945 in de gemeente Zele personen waren die zich bekommerden om de juiste namen van de vogels die hier voorkwamen. Hiermee bedoel ik niet de wetenschappelijke latijnse naam, maar wel de algemene Nederlandse.

Velen —vooral vogelvangders, jagers en boeren— noemden de vogels met een dialektnaam. Voor sommige soorten vloeide hun "bijnaam" voort uit het gedrag, kleur en geluid, hun eigen.

Merkwaardig is, dat in de naburige gemeenten voor een vogelsoort soms een totaal andere dialektnaam werd gebruikt. Zelfs in onze eigen gemeente bleek die niet altijd uniform te zijn. Zo spraken de inwoners van de Heikant over een keispieper, terwijl de rest van Zele het had over een tietagoo of dovvele mieëze of kieëze, als ze het hadden over de koolmees.

Een dialektnaam kan en mag dus geen sleutel zijn bij de determinatie van een soort. Het bewaren waard nochtans zijn de klankjuweeltjes en meerdere kleurrijke woorden die hier in zwang waren. Te vermelden valt ook nog dat lang niet alle vogelsoorten die hier voorkwamen en verbleven met een dialektnaam werden aangeduid.

Deze lijst bevat ook de verschillende soorten die hier de laatste 40 jaar zijn verdwenen. Naar de huidige milieugegevens ziet het er zelfs niet naar uit dat populaties die talrijk onze velden en beemden bewoonden, en waarvan nu bij ons geen enkel exemplaar meer te vinden is, nog ooit zullen terugkeren.

Latijnse naam (1)	Nederlandse naam	Dialektnaam
Tachybaptus ruficollis	Dodaars	Dobberken
Anas platyrhynchos	Wilde eend	Blokenze
Anas crecca	Wintertaling	Alfk'n
Anas querquedula	Zomertaling	Alfk'n
Anas penelope	Smient	Fluitenze
Anser anser	Gans	Letterzettere
Crex crex	Kwartelkoning	Bruinscheiere
Gallinula chloropus	Waterhoen	Watterkiekk'n
Fulica atra	Meerkoet	Nonne, krodde
Falconidae accipitridae	Dagroofvogel (Alg.)	Klampere
Buteo buteo	Buizerd	Bruuwieël
Accipiter nisus	Sperwer	Duiveklampere
Falco tinnunculus	Torenvalk	Muizepakkere
Coturnix coturnix	Kwartel	Kwakkel

(1) De latijnse benamingen komen overeen met die in het standaardwerk van David Attenborough en Christopher Perrins "Vogels van Europa".

<i>Pluvialis apricaria</i>	Goudplevier	Snelvogel
<i>Lymnocyptes minimus</i>	Bokje	Kleine sneppe
<i>Numenius arquata</i>	Wulp	Fluitere (Officiële Nederlandse naam van een zeldzame zangvogel)
<i>Larus canus</i>	Stormmeeuw	Blaavoet
<i>Columba palumbus</i>	Houtduif	Stokduive, bozduive, valduive
<i>Asio otus</i>	Ransuil	Katuil
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nachtzwaluw	Geitemelkere
<i>Lullula arborea</i>	Boomleeuwerik	Tierloan, zoet lievkek'n
Hirundinidae	Zwaluw (Alg.)	Zwallem
<i>Apus apus</i>	Gierzwaluw	Keirksprrie
<i>Riparia riparia</i>	Oeverzwaluw	Grontswallem
<i>Oriolus oriolus</i>	Wielewaal	Geiele willewoal
<i>Corvus monedula</i>	Kauw	Kaken
<i>Garrulus glandarius</i>	Vlaamse gaai	amse wuiten, annewuiten
Paridae	Mees (Alg.)	Kieëzeken
<i>Parus major</i>	Koolmees	Tietagoo, keiespiepere, kieëze
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Winterkoning	Povetietsjen, poverk'n, pietterkeuninksk'n,
<i>Turdus viscivorus</i>	Grote lijster	Krekellestere, papelestere
<i>Turdus pilaris</i>	Kramsvogel	Blaakop (dzjakkker)
<i>Turdus philomelos</i>	Zanglijster	Franse lestere (tsjieper)
<i>Turdus iliacus</i>	Koperwiek	Schrieër
<i>Turdus merula</i>	Merel	Meierloo, meierloan
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Tapuit	Kottsjakker
<i>Saxicola torquata</i>	Roodborsttapuit	Botter, roetfogelken
<i>Hippolais icterina</i>	Spotvogel	Zeveslougere
<i>Sylvia communis</i>	Grasmus	Treite
<i>Prunella modularis</i>	Heggemus	Weiermusse, (blaa wintermusse)
<i>Anthus anthus</i>	Pieper (Alg.)	Piepelink
<i>Anthus pratensis</i>	Graspieper	Kantlieëweirk, (piepelink)
<i>Anthus trivialis</i>	Boompieper	Idem
<i>Motacilla alba</i>	Witte kwikstaart	Peierdewachter
<i>Motacilla flava</i>	Gele kwikstaart	Koeëwachter
<i>Sturnus vulgaris</i>	Spreeuw	Sprie
<i>Lanius excubitor</i>	Klapekster	Eksterke va stieën
<i>Lanius collurio</i>	Grauwe klauwier	Bont'n oan
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Appelvink	Dovvele vinke, (ertefretter)

Carduelis spinus	Sijs	Tierrijne
Carduelis cannabina	Kneu	Meuzeleier
Carduelis flavirostris	Frater	Stieënkneuter
Carduelis flammea	Barmsijs	Ingelse tierrijne (ruenote)
Serinus serinus	Mid. Europese kanarie	Pierrewietterk'n
Fringilla montifringilla	Noordvink of keep	Kweikere
Carduelis chloris	Groenling	Groenvinke, mof
Emberiza citrinella	Geelgors	Groenselink
Miliaria calandra	Grauwe gors	Botter
Emberiza hortulana	Ortolaan	Graa groenselink
Emberiza schoeniclus	Rietgors	Rietmusse
Passer domesticus	Huismus	Papmusse
Passer montanus	Ringmus	Stieënotter
Alauda arvensis	Veldleeuwerik	Liewweirk
Carduelis carduelis	Putter	Destelvinke
Laridae	Meeuw (Alg.)	Zieëmieë
Pyrrhula pyrrhula	Goudvink	Bloevinke

De doodaars kwam hier vroeger veel voor, hij is van dezelfde familie als de fuut. Vooral in de grachten langs de Schelde kon men hem regelmatig waarnemen. Bij onraad duikt hij onder. Hij werd indertijd door vangers dan gevolgd en deze konden hem zo gemakkelijk pakken; hij werd dan gedood om zijn vlees.

De winter- en zomertaling, die hier nog zelden worden waargenomen, werden hier intens bejaagd, omwille van hun klein formaat ten opzichte van andere eenden. Ze werden halfken genoemd. Deze prachtige eenden zijn hier als 't ware uitgeroeid door de jagers.

De ganzen die men hier vanaf half oktober ziet overtrekken naar hun winterverblijf, vliegen omwille van aerodynamische redenen in V- of W-formatie. Soms wordt een A of I geformeerd, vandaar hun naam letterzetters.

De kwartelkoning kwam hier vroeger in meerdere exemplaren voor, maar is nu totaal verdwenen. Toch werd in de zomer van '81 nog een zingend mannetje waargenomen op Zele-Dijk.

Roofvogels zoals de buizerd, de sperwer en de torenvalk, om de meest talrijke te noemen, werden hier vroeger druk gevangen en bejaagd. De duivenbond betaalde immers voor een stel poten van hen een flinke premie! Verder was men van mening dat zij heel wat mooie vogels in de natuur verslonden.

De kwartel kwam hier 40 jaar terug bij ons zeer talrijk voor, hij werd vooral gevangen omwille van zijn vlees en als kooivogel.

De boomleeuwerik trok 40 jaar terug massaal over onze streken en werd met duizenden gevangen om opgegeten te worden. Hij wordt nu nog zeer sporadisch waargenomen.

Verbazing en ongeloof alom wanneer men vogelvaarders vertelde dat de piepeling (graspieper en boompieper) het zogenaamde kantlewerk was.

De gras- en boompieper hebben ongeveer dezelfde paarvlucht, namelijk al zingend haast vertikaal de lucht ingaan, gevolgd door een parachute-achtig dalen; met uitgestrekte vleugels dalen beide soorten tot op een tiental meter van hun landingsplaats, vervolgens trekken ze de vleugels samen om als een vallende steen te landen. Deze manier van vliegen lijkt heel goed op die van de veldleeuwerik. Tijdens de trek is van dit soort vlucht bij de piepers niets te merken.

Enkele paartjes graspiepers broeden hier nog. De boompieper is hier als broedvogel jammerlijk verdwenen, ook de graspieper werd hier vroeger met duizenden gevangen om gedood te worden.

De klapekster werd vroeger regelmatig gevangen en onmiddellijk gedood. Men veronderstelde dat hij al eens vogeltjes roofde. De klapekster komt hier als broedvogel niet meer voor.

De groenling werd hier vroeger ook met duizenden gevangen en gedood.

Het sijsje of tireine was en is een zeer populaire kooivogel. Na het afschaffen van de vogelvangst wordt deze vogel hier meer en meer waargenomen.

De kneuter of meuzeleir broedt hier nog in redelijk aantal, hij werd in het verleden ook in grote getale gevangen en gedood. De terreinen van het "vlas-kot" waren een geliefde verblijfplaats voor de kneu en ook voor de vogelvaarders.

De geelgors, ook hij nestelde in onze velden met honderden. Het was zelfs zo erg dat de vangers van jonge vinken eerst de agresieve "groenselink" moesten wegvangen op de voederplaats, gezien hij geen gelegenheid gaf aan jonge vinken om te eten. Ook moeten wij zijn typische maar prachtige zomervang missen. Hij is nu op enkele paartjes na verdwenen.

DE EVOLUTIE VAN ONS VOGELSBESTAND.

Tot mijn spijt heb ik diegenen die het gezondheidsrapport van onze fauna (verschenen in het jaarboek 1972 - '73) te pessimistisch en onderschat vonden, geen gelijk kunnen geven. Niet minder dan twaalf vogelsoorten, destijds als broedvogel op onze gemeente vastgesteld, komen hier nu niet meer voor.

De waterral, de kerkuil, de rietzanger, de sprinkhaanrietzanger, de wielewaal, het goudhaantje, de boompieper, het paapje, de klapekster, de oeverzwaluw,

de roodborsttapuit en de grauwgors hebben het blijkbaar te gortig gevonden om hier nog te broeden.

Van de resterende aangehaalde soorten wordt op één uitzondering na een sterke achteruitgang in aantal vastgesteld.

Slechts de kievit nam in aantal toe.

Verontrust kijken we uit naar de zo bezongen leeuwerik, waarvan de streekeigen populatie bijna verdwenen is. Slechts 35 à 40 paar bieden hier nog enige weerstand aan de verloedering van onze natuur.

De gierzwaluw, de huiszwaluw en de grauwe vliegenvanger baren zorgen. Slechts enkele paartjes van deze soorten broeden hier nog. Zelfs de eens zo algemeen voorkomende boerenzwaluw gaat zienderogen achteruit.

Er wordt gevreesd dat we van de prachtige melancholische zomerzang van de geelgors weldra niet meer zullen genieten. Slechts een handvol zangposten blijven over. Dit doet alle hoop verzwinden dat hij het nog lang zal uithouden.

Het monotone liedje van de lieflijke fitis wordt minder en minder gehoord.

Men kan zich natuurlijk afvragen of er in de toekomst ooit iemand één of meerdere diersoorten zal missen en of het wel de moeite waard is iets te ondernemen om te bewaren wat we nog hebben.

Had men indertijd de irissen van Van Gogh op de vuilnisbelt laten liggen, daar zou nu toch ook niemand om getreurd hebben!

Er is slechts één verschil, dat men nu weet wat men weggooit.

Jozef De Raedt

Heem - en Oudheidkundige Kring
van Zele

ZEELS LEXICON

oftewel

Een Afel Zilse Woord'n

DEEL 2

Karel van Malderen

Roland de Beule

oeppetoep

nonchalante persoon

on den dieë moet te da niet froug'n, azzue nen oeppetoep

oetelen

treuzelen

zij weirk gat troug feruit, ei's frieëd on't oetelen

okkazje

gelegenheid

ei eet t'okkazje nog nie gat om mi te kerremes bei zij moedder om vloan te goan

ollebezen

blauwe aalbessen

ons moedder kan azzu goeën drank mouke van ollebezen

ommes

kapmes

'k em mijn ommes geslepe vur stovout te kapp'n

onderlijveken

onderhemdje

mijn onderlijveke was nat fan 't swieët

ongezond'n

vervelend iemand

dei 's ne vrieën ongezond'n den dieën, ei eed attijt ambras

ontgieëst'n

verminderen van een verdoving

'k foel nog niet in mijne mont, mijn'n tant es nog nie ontgieëst

ontrievv'n

ontnemen van het laatste van iemands voorraad

krij'k nog e kommeke kaffee, Merrie? 'k ontriev'ou toch nie, ee

op tuk

spel met ijzeren bol

wei go mit ten bolleket op tuk spelen

opperste

zolder

der lig feel bazaar op 't opperste, kuis'nt mor aa ne kieër op

overkomm'n

vrijen

zijn vraa ee vertelt tat tsje wel drei kirr'n overkomt per dag

overpampelen

bepotelen

zij lief kwaam er nog aa veur'n as tsj er mi gevreen ou, ei oud eur gilleganZ overpampelt

paljee

overloop

alle kammers bove, kommen uit op de paljee

palluffe

deugniet

onze klein'n ez een echte palluffe ont wurr'n, ei eed ou ligge veur'n dag
g'er eirg in et

paltoo

mantel

mij moedder ee ne nieve paltoo gekocht

pant

kleine mistnet

ang ne pant tuss'n de truskesbezen en de weiere, te zull'n der de
meierlooz i' vliegg'n

pandaar

parelhoen

mijne gebuur ee kiekkez e pandaars luepen i zijn'n of

panduulle

hangklok

boven de schaa ang't te panduulle

panneut'n

neuten, zagen

ei voeld em nie goet, ei 'z aa gil den dag on't panneut'n

pannelappere

watertor

die beek es fergeve van de pannelappers

pappieremazzak

papieren zak (Heikant)

ge moet ammel 't fuil in die pappieremazzak doen

paptoetere

fopspeen

't gatsje van onze kleine zijne paptoeter es te gruet, 't schapke verslikt em attijt

parlassant'n

diskussiëren

die twieë manne zijn on't parlassant'n over de polletiek

parravvang

schutsel

ze zaat eur in de kuipe te wass'n achter ne parravvang en onze klein'n zaat te sjoer'n deur de spleten

pattrijze

soort insekt

in de zomer vange me van die orranje pattrijz'n

pazingeleier

perzikboom

op sijne pazingeleier stoat er genieëne pazink

pazink

perzik

i rijpe pazinge zit er veel zap

peen

cichorei

mij moedder doet attijt peen in eure kaffee, te ziet tsje vele zwertere

peierdekalle

paardepenis

dien ingst ee gie verstant fan dekk'n, wemmen der de peierdemister moet'n beioal'n om zijn peierdekalle de weg te wijz'n

peierdemistere

veearts

mi peierdemisterz eed attijt ambras, as ge ze vandoen et sijn ze noeët nie tuis, mor ilder rekeninge sture ze vil te vroeg

peierdenuege

spiegelei

bak mei ne kieër twieë peierdenuegen bei mijnen bottram

peierdezjuullei

perenstroop

nen bottram mi peierdezjuullei es goed op kamp

pense

koevoet - bundel kaphout

van as ge mi ou pense ieëne stieën losgekregen et, volgt te rest fan tselfsten

in de winter mouken de boere pens'n out

peperkurreken

lange wrat

ons grutmoeëder eed azue een gruede peperkurr' angen onder eur kinne

perrele

zware val

ei ee tor noggaa ne kieër ne perrel gegeven as tsje van de kerremes kwaam, ei was su zat az e veirken

perrelen

vallen

ei es tegen de gront geperrelt

persiënne

rolluik

ze zijn aa go sloup'n, alle persiënne zijn toe

pertang

nochtans

oe komt ta da g'azzu zit te bibberen, 't es pertang schue weer

petse

mager groot meisje - wis

de Rolle zij liev ez een lange petse le

moeder Zjuuljaa sload attijt op ons bluete bille mi een petse

pezerik

stuk varkensvet om zagen en zeisen in te vetten
't feirken ez duet, ik krijg d'eps' en gei de pezerik

pezewevere

muggezifter
onz'n onderpaster es ne pezewevere, ei ka niets verdroug'n

pieëze

mep
as ge nie brouf sijt, za'k ou een pieëze ront ou urre geven

piekkappiek

vitterig
die twee zij vrieë piekkappiek tege makkoar

piekskesdroat, piekdroat

schrikdraad
ront te wei sta ne piekskesdroat

piellepap

beschuitpap
gif mei ne kieër een gruete talluere piellepap

pielle

batterij - exact
mijn zaklampe goa ne mieër, de piell' ez op
die kan noggaa oaze schiet'n, 't es ter piell' op

piellemutse

slaapmuts
mij moe eur piellemuts' es fil te gruete, ze zakt tot over eur urr'n

piepdolleken

spitsmuis
in onzen of sitte veel piepdollekes, ons katte kadder eur i geneier'n

pieren

een soort caféspeel spelen

op Seel es ter genieën kaffee ne mieër wor da se pieren

pierlafijneman

muggezifter

Mister Kool zit alluuz uit te pluiz'n, 't es ne echte pierlafijneman

pierlowie

zeveraar

van die pierlowie meugde niets geluev'n

pietternelle

lieveheersbeestje

lat tie pietternelle gerust op de ruez'n, dad it 't fernijn op

pietterpotternakt

volledig naakt

ze woare pietterpotternakt go zwummen

pijpekuisere

schorseneer

as ge veel pijpekuisers geten et, kan 't rammelen in de broekstroate

pille

tak van een boom

ei ou sijnen buem te goet gesnoeët, der sta genieën pille ne mieër op

pint'aat

een glas bier (afkomstig van oud bier van Landuyt)

gif mei ne kieër een pint'aat

pinte

een halve liter

gif mei ne kieër een pinte melk

pionglievvere

onderdeel van een fiets

ik rei lievver mi ne pionglievver as mi nen torpidoo, te kan ek achteruit tert'n

pierrei

prei

de pierrei i mijne lochtink sta schuen

pierruus

grasparkiet

i mijn vleuge zitt'n drei pierruussen

pijkes (va - weten)

van niets weten

ei es su zat dat tsje va pijkes niemmer wit

plakkoat

reklamebord

mi te kiezzink zett'n z'ammel ulder plakkoaten buiten

plammastere

pleister

mijne klein'n es gevall'n, 'k sa een plammaster op sij weze plakk'n

plansier

trottoir

op Wezepeol zitt'n z'in de zomer 't souvest'n te proat'n op 't plansier

plansierkoartere

slechte kaarter

kunde gei ou vraa nie uitkomm'n, ge zij nen echte plansierkoartere

platschijtere

bangerik

die platschijtere gad iedere kieër luep'n as tsje ne stier zied afkomm'n

plattienne

broodbakvorm - brood met een bepaalde vorm

gif mei de plattiennekes ne kieër oan, 'k ga bruet bakk'n
ik eet lievver e plattienneken az e ront

plong

zekering

't ez ier piekkedonker, de plongs sij gesmolte zekere

plumkes

kleine anjers

edde gei uek plumkes in oun of stoan? Die riekke goet, ee

pluut

kraaknet

kuist ou voet'n av as ge doar binne komt want sijn vraa ez een vrieë
pluutte

poale

paal om brood in de oven te steken

den bakker doet attijt ist wa blom op sijn poale, anders plakt er den
dieëg oan

poeëse

portie

w'emma ons mi zeel kerremes een poeësse poalink galt op de jarremert

poeffere

iemand die zijn schulden niet afbetaalt

'k em nog duzzent frang op em tegoet, 't es nen echte poeffere

poeppegat

snoepje

'k em vier poeppegatsjes fur ne frang gekocht, azzue goeë

poettere

betonbalk

de poetters boven de vusters wurre vandoug gestoken

poettrel

ijzeren geprofileerde balk

ze zijn drei gruete poettrelz on 't steke vur de kappe van de schole

pollek'n

proefbroodje

'k goan e pollek'n bakk'n, te zie'k mittenieën of d'n oven aa weirem es

pollang

takel

wei goan die ker uit te beke trekke mit tie pollang

polloo

alpijnse pet

ik be mijne polloo kwijt, 'k em niets ne mieër om op mijne kop te zett'n

pongkoek

honingkoek, ontbijtkoek

't 's meirgest'n eet ek attijt een schelle pongkoek bei mijn bottramm'n

poppe

wijfje van vogel

een poppe kost attijt minder as ne man omda se nie ka zing'n

poren

peuren, vissen met een koord en een tros wormen

de Zaterdag poord onze Sjef attijt nor poalink

potteierde

klei

ik be mei vandoug om potteierde gewist nor 't Schelze vur mijn ballapijpe

potse

muts

as g'in de keirk komt moet ou pots' afdoen

poverken

winterkoninkje

'k peiz dan 't kaat got wurr'n, 'k em aa e poverke gezien

pree

zakgeld - loon

mijne kleine krijg seine pree va zij moeddere

az de mann'n 't Frijdags uldere pree gekregen eien zitt'n ze lank op kaffee

prekel'n

voortbewegen op een ijsstoel met stokken met spijkers

ei prekelt mi sijn'n ijsstoel, ei got er noggaa iez e gat fandeur

prijkeleus

gevaarlijk

go fan die aa lieëre, z'es fil te prijkeleus

pront

elegant

ei ee goe uit sijn uege gekeken as tsje traad'n, ei eed een pronte vraa

puggelink

lichte uitslag op het lichaam

kek ne kieër, 'k em puggelink op mijn eirmen

puiloemme

kikkervisje

'k goa puiloemme go vangen in de beke

pulle

drinkbus

ei ee sijn pulle mi kaffee vergete meepakke nor zij weirk

punne

gierigaard, vrek

on de dieë moet te nie frouge vur een lotsje van d'n tombelaa te kuep'n, 't ez een echte punne

reiel

slank

ons Merrie es su reiel as nen buenestouk

reikurde

schoenveter

de reikurde va mijn voetbalschoene zij vil te lank

reir

rammelaar, mannelijk konijn

'k be mi mijn moere ne kieër bij nen andere reir gewist fur nen betere kwieëk

rekkebuzze

soort snoep

mijne mont plakt, 'k em een rekkebuzz' opgeten

remiezze

afdak

leg 't stoovout onder de remiezze dan't kan druegen tege van de wintere

reuzel'n

ritselen, knisperen

in d'n erfst uerde de bloar'n onder ou voete reuzel'n as ge got wandel'n

rezzekes

eventjes

as ge nog rezzekes furt toet es't gedoan

riebbedebie (- zijn)

weg zijn

mijn'n ont es riebbenedebie, ei eed een teve gezien

riestemelk

eerste melk na het kalven

gif ta kalfke mor dierrekt wa riestemelk want 't sta noggaa slap op zijn puet'n

riggelatteur

hangklok in houten kast

't es vijf uren op de riggelatteur boven de schaa

riggeleren

schikkingen treffen

riggeleer gei da tor ne kieër, da ta tor nie uit t'ant lupt

ritser

glijbaan

'k be mi mijn broek on de ritser blijven ang'n, der ez een gruete scheur in

rochtingen

bouwland zaaiklaar maken

't kurr'n ez af, meire gom me rochtingen dam men 't noste weke roupe keune zoan

roal

eigenaardig

dei's ne roale keirele, ei zit mei attijt te bekijk'n

roeën

gooien

't es gieëne goeë poatere, ei za rap sijn kap over d'ouge roeën

rotelkodde

lange pook

oelsjt ta fier ne kieër op mi te rotelkodde

ruet

hespeworst

'k goan een schelle ruet of drei bakken in de panne

ruezeronk

wat men krijgt wanneer men geïrriteerd wordt

as de dieë begint te proat'n krijg ek de ruezeronk

ruffe

vlug meisje

't ez een ruffe van e meisk'n, z'eed ou ligge veur'n da ge't wit

ruiter

constructie met stokken om hooi of stro te drogen

't was schue weer e w'emme ligge vreïn achter ne ruiter struet

schabbaalek

ellendig

die vent moet siek zijn, ei ziet er schabbaalek uit

schabbernak, schavvernak

nekvel

'k sa em dor ne kieër bei zijne schabbernak go pakke, zi

schalloens

scheel

't ez e vrieë schue meiske, mor ze kek su schalloenz as nen ottere

schalloenzje

ajuinpijpjes

snei te schalloenzje van d'ajuin'n uek mor in de soeppe, dei's gezont

schallunder'n

toetakelen

ei's fan d'n trap gevall'n, zij weze was frieë geschallundert

schammotteren

verdonkeremanen, doen verdwijnen

de sjokkelat es weer op, onze kleine za em weer wel geschammotteerd
eien

schampavvie

weg, ontsnapt

'k sij schampavvie tuis, 'k goan een pinte go pakk'n

schapperen

missen - aan de aandacht ontsnappen

ei 's te loat opgestoan, ei ee sijn'n trein geschappeert

'k ben da fergeten doen, 't es mei geschappeert

scheiereleiereweiere

haag van hagebeuk

der zitte veel molderz in de scheiereleiereweiere

scheieresliep

schaarslijper

vandoug ez de scheieresliep mi sijn kerre gepasseert om de scheier'n en
de mess'n te slijp'n

scheies

houten plankje met inkepingen om touw op te winden

mijne vliegger kan nie ueger, mij scheies ez leeg, de klou ez op

schele

deksel

zet tie schele ne kieër op de merremiet

scherlabieën

schrijlings

ei 's blijven ang'n on de piekskesdroat, ei zaat er scherlabieëns over

scherminkele

lelijke vrouw

den dieën eed uek uit sijn uegen nie gekeken as tsje trade mi ta scherminkele

scherringeleier

seringenstruik

't es goe weer, de scherringeleier stoa te blomm'n

scheute (op - zett'n)

op voorhand werken

zet tien oek van die mure mor aa op scheute, te keumen e mondag dierrekt furt mets'n

schieëfsjieëkere

platbroek

as't brant suld' uek go luepe gei, ee! Lulleke schieëfsjieëkere!

schijn

klep van een pet

de zonne zit in ou ueg'n, doet ou schijn nor beneen

schippers (- sijn)

weg zijn

't es tijt om nor uis te goan, 'k be schippers

schoeër

bedelaar

vroegger kwamen der ammets schoeërz on ons deure nor nen bottram vroug'n, nou doen allieën de boeëieëmers da nog

schoeffeleier

gulzigaard

die schoeffeleier eed ammel de snoep fur em g'aan, der schiet niet ne-
mieër overe

schoeffel'n

gulzig eten

dien boer es sijn eten nor binn'n on 't schoeffel'n

schoenkel'n

binnensmonds lachen

't es nen ambetante vent, ei doe nie as schoenkel'n as g'er tege prat

schou

bang - onguur

'k be schou van 't onweer
azzuu ne schou keierele

schoverdein'n

schaatsen

as 't gevrozen eet kunde schoverdein'n op de Donke

schrammoelzj'n

sintels

go smet te schrammoelzj'n ne kieër buit'n

schrensel'n

licht schuren

'k em zout gesturt op 't taffele, mijn taffellouke schrenselt

schufteg

zeer erg

onze knecht toe fa gil d'n dag gieën steke, 't es te schufteg

schuffeleier

flierefluiten

Zjeraar stik fa z' leve gieën klueten uit, 't sa ne schuffeleier blijv'n

schurremurre

bekakt

ei zaag er mor schurremur' uit as s'em zein dat tsje d'n iste prijs geschappeerd ou mi sijn duiven

sebiet

dadelijk

ik sa da sebiet ne kieër doen

sekepeze, zekerpeze

muggezifter

w'emmen ne goeë sikkreteier, 't ez een echte sekepeze

sens

twee centiem (vóór W.O. I)

deiz e flutsje va ne sens

sepiett'n

zwezerikken

gif mei nen bottram mi sepiet'n op, zurgt ta ze goe gebakke zijn

seskes

stuipen

mijne klein'n ee te seskes gekregen

seute, seutekaa

karakterloze, simpele vrouw

ze ziet eruit az een echte seute, ze zoud eur azzuu nie meuge loate goan

siettekerre

zjspan van een moto

ons Merrie rei mee in de siettekerre va mijne mottoo

sinteier'n

citern

't regert aa een gille mont, mijne sinteier'n es ful

sjacher' n

verkopen volgens niet al te eerlijke methodes
die groenselboer ka neig sjacher' n

sjamfoettere

deugniet
sloot ten dieë mor goa zulle, azzue ne sjamfoettere

sjumpettere

politieagent
Iddegaar de sjampettere smheet onz alle nacht' n buit' n bei Belpoo

sjarze

deken
in de winter leg ek twee sjarz' n op mijn bedde

sjepong

jas, vest (Heikant)
die menieër ee ne schuene sjepong oan

sjette

breiwol
die sjette kost feel, ' t sa nen dieren trui wurr' n

sjiekke

tabakspruim - kauwgom
as tsj' in de keirk komt stikt tsj' attijt sijn sjiekke toebbak i zijnen
broeksak
Rozeke verkupt fier sjiekke vur ne frang

sjiekk' n

dubben
ei kost er gieëne kant o krijg' n, ei zaat er vrieët op te sjiekk' n

sjizlong

lange zetel, chaise- longue
die tweeë zitt' n te vreïn op de sjizlong

sjoek'n

gebakje - iemand die lief is

bei dien bakker emme ze gruete sjoekes
kom ier mij klei sjoek'n, da'k ou een biske geef

sjoelbak

cafespel

w'emmen noar de vergeierink nog wa op de sjoelbak gespilt

zjozzemienne

jasmijn

mij moedder ee feel zjozzemienn'n in eur'n of stoan

slappe treuze

spekkie (snoepgoed)

bei Rozeke kost'n de slappe treuz'n ne sens

slempere

pannekoek

ons moe ee mi lichtmesse slempers gemakt

slets

pantoffel

ons vadder zijn sletse zij versleten

slokk'n

gulzig eten - gapen van te grote schoenen

ei zit sijn eten nor binn'n te slokk'n

g'et ou schoenne weer vil te gruet gekocht, ze slokk'n

sluere

arme meid

ons Merrie ziet er aad uit, 't ez een echte sluere gewurr'n

sluns

uit vorm

'k em in d'n drup gestoan, gil mij kostuum es sluns

smeier'n

vreten

op die traafieëste es ter noggaa gesmeiert

smeierink

pak slaag

as ge nie brouf sijt, za'k ou ne kieër een smeierink geven

smiekkel

mond - gezicht

ge moet ou smiekkel aan

ei es gevall'n e gil zijne smiekkel ligd open

smokkel

hutsepot

in de winter moet te ne kieër smokkel ete va moedder Allies, 't es frieë goeën

smouz'n

verdonkeremanen

onze kleine smouzd attijt kleigelt, as tsje kommissie gedoan eet

smuis

gebroken koeken, afval van koeken

op de mert stoad e kroum mi smuis, 'k go mei ne zak kuep'n

snelzjieëkere

slip zonder kruis

de boerrinne ez on 't piess'n boven de gracht, z' eed eure snelzjieëker oan

sneukel'n

snoepen

die gaste keune sneukel'n da g' er goestink fa krijgt

sneutink

doopkleed

vur mijn'n twidde klein'n em ek ne nieve sneutink gekocht

snoek (- sitt'n)

water in de schoenen krijgen

'k em over die beke probbere spring'n, mor 'k saat snoek

snottebelle, snottewiekke

neusvocht

zie tie klein'n ne kieër luepe mi sijn snottebell'n

snottink

kleed waaronder borstvoeding werd gegeven

'k go mei ne propere snottink oandoen, de klein'n eed op d'n deze gezieëvert

spieëkelbak

spuwbak met zand

in d'n oek van de kaffee stoat er ne spieëkelbak op de gront

spieët'n

zich haasten

'k moet spieët'n om in tets op 't schole te zijn

spinnekoppe

spin - spinneweb

der krupt een spinnekop op de muurre
doet te spinnekopp'n uit t' oekk'n mit te koppejougere

spinse

bundel kaphout

bei Lernoo kunde spins'n out kuepe vur de kante van de gracht'n te versteirk'n

sponseteirve

maïs

'k em gil dien akker vul mi sponseteirve gezet

sponsouteneweiere

taxushaag

een sponsouteneweiere es neig fergiftigt

spoun

braken

van dad ete moet ek spoun

spriewwoal

duegniet - sperwer

die kleine stik fan allez uit, 't ez e vrieë spriewwoal

'k peis dat er e spriewwoal in de gebure wunt, want er zij niet te veel keun'n te zien in 't felt

stampere

bolvormige lollie

krijk uek ne stampere? Nieë, kupt ou zelv ieën'n, de mijn'n ez bakkanst'n op

stazzje

verdieping

ei eed em e niev uis gezet, 't es ter ieë mi drei stazzjen

stekelbagge

stekelbaars

god de mee stekelbagge vangen in de beke

stekpot

luciferhouder in ronde vorm

der stoa ne stekpot op 't taffele

stieëger'n

een tegengoesting krijgen

az ek mossele zien begint ta te stieëgeren bei mei

stiffe

bijzit

'k em de Sjarel gezie mi sijn stiffe

stikkelbeze

kruisbes

'k em zjuust ne gille kurf stikkelbeze getrokk'n

stoefferken

lefdoekje

as tsje nor de kerremes goat stikt tsj' attijt e stoefferken i zij pepsaksk'n

stoffelienne

soort bloem

tsirreworreg ziedde gieën stoffelien'n ne mieër in d' ovinge van 't rijk folk

storse

overgordijn

doe te storse nor beneen, dat te zunne nie i mijn uege schent

stroell'n

wateren

zie tie vent ne kieër stroell'n tegen dien buem

suurtoe

vooral

da suurtoe meugde nie toen

tabboart

slaapkleed

ze kwaam zjuust uit eur bedde, z'oud eur'n tabboart nog oan

tammelette

eigen gemaakt snoepje

zijn tammelette woar'n nie goet want ze steven nie op as tsje z'op de pompstieën goot

tantelaffeier'n

omslag

ge moet er nie su veel tantelaffeiere ront mouk'n, 't sop ez de kuele nie weiert

tantietter'n

toetakelen

ei wou mi e meiske van Uivelde vreïn, mor z'emmin em dor noggaa getantiettert noar de kerremes

teek

regenworm

ei es teke go vangen om te viss'n

tefrent

verschillend

zijn frak en zijn broek emmen tefrente kleur'n

teiink

bericht, tijding

ze wil nor zijn begroufenis nie goan omda se gieën teiink gat eet

teies

vervelend iemand

den dieë ka zouge si, 't es nen echt'n teies

tembere

postzegel

'k em nor de post om tembers gewist, 't sijn ander as froeggere

temper

beslagje om saus te dikken

'k moet rap mijn'n temper mouken of mijn sause kabbelt

temteren

plagen

ge moet ou kat azzuu nie temteren, of ze za ou kravv'n

teppen

onnozele hals

't ka nie miss'n dad iedderieën em uitlacht, der lup gieëne grutter'n
teppe ront as tsjei

tert'n

trappen

mijne voet toe mei geweldige zieër, 'k peiz da 'k mei mistort'n eien

teste

ketel

'k em een teste soeppe gekokt

tetse

koperen (sier) nagel

as ge ne zetel wild overtrekke mi stoffe, edde wel ondert tetse nuedeg

teut

tuit

den dieën ee Got gezien deur den teut fan de kaffeepot

teutekop

domkop

dien teutekop fertel nie anders as sieëvere

tiekke

ondeugend meisje

d'eis ne kieër een tiekke van e meiske si

tieële

tijl

gif mei die tieële, da 'k d'n afwas kan doen

tieren

aarden

nen aa struik ferplant'n deug nie, ei tiert ter nie

tierrijne

sijs

ang wa spek in d'elsestuiken, te kommen der de tierrijn'n op af

tiette

vodje met brood en suiker voor baby's, soort fopspeen

onze klein'n ez on 't schrieën, gifd em ne kieër een tiette^e

tietteruege

ontstoken oog

mijne klein'n eed een tietteruege van in de kaa te luep'n

tiettsj'n

zakje

lupt agгаа om een tiettsj'n blasel, anders krijg ek mijne witte was nie schuen

tietsk'n

beetje

der moet een tietske mieër zout in de soeppe

tingel

brandnetel

ei es mi sij gat in de tingels gevall'n, ei lupt aa gil den dag te kravv'n

tink'n

pinnen aan een riek of gaffel

dien boer zaat achter mei mi ne riek mi lange tink'n

tsjolle

om mee te sollen

mi tie tsjolle kunde doe wa da ge wilt

toempelpatrijze

voorwaartse rol

die ertiest'n in de sierke makt'n d' ieën toempelpatrijz' achter d'andere

toepterremutse

slaapmuts

ik fiel ost achterover az ek dien aan zaag liggen, die dreeg nog een toepterremutse

toet'n

drinken

onze kleine za nen dikke wurr'n, ei ee wirraa gil zijn papfles uitgetoet

torpiddo

fietsrem waarbij men achteruit moet trappen
'k e mei ne vielloo gekocht mi nen torpiddo

tot

bij, op
ei werkt aa gil zij leven tot te stoke Ribbuuzzens

totebeze

kus
gif mei ne kieër drei totebezen

transperante

vliegenraam
zet te transperant in dat te vliegge nie binne komm'n

travveier

spooroverweg
ei wund on d'n travveier, dordeur kan tsj' ammel de trein'n uere
passeren

travvalzje

dubbele brug (om paarden in te beslaan)
bint ta peiert goe fast in de travvalzje, dan 't nie got luepen az ek et
besloan

travvou (op -)

werf
ei werkt aa joar'n tot Fiel Niezzenz op travvou

treien'n

lekken
'k peis dat er e gat i mijn dak es, want 't treient tat frieët es

treiter'n

plagen
ge moet stoppe mi mei te treiter'n, 'k ben 't beu, nem

treitstok

plaaggeest

gil die fammielle zijn echte treitstokk'n, ze keun'n niemand grust loat'n

treksak

accordeon

as tsje zijn'n treksak boven alt, ez iedderieën dierrekt on 't sing'n

tremen

handvaten van een kar of kruiwagen - benen

zijne kerrewouge scheuv uit sijn and'n, want s' ou zieëp on de treme
gesmeiert

da meisken ee frieë lange tremen

triep

worst

tot Kroukerz op de Koutere verkuepe ze de beste witte trieppe va gil
Zeel

trieffong

bout om iets vast te zetten

'k em nog e poar trieffongs nuedeg fur mij ploat'n dak

tringel

fietsbel

az ge gieën tringel op ou gieddong stoan et, te moet uit te gebure va zjander m Lionnaar blijv'n

troeteleier, oeteleier

treuzelaar

dien troeteleier werkt op mijn zenuuw'n, ei gerak noeët nie kleier mi sij weirk

troet'n

achterlijk iemand

ge zij su onnuez'l on 't toen as nen echt'n troet'n

trottiennette

autoped

w'emmen onze klein'n een nieve trottiennette gekocht fur zijne verjoardag

trunte

vrouw die veel zaagt

den dieë zijn vraa ez een gruete trunte

truskesbezen

rode aalbessen

vanachter'n in d'n of stoan der twieë struike mi truskesbezen

tsjettekaa

reuma

'k ka vandoug niets ne mieër doen, 'k ep last fan 't tsjettekaa

tsjiek'n

kuikentje

'k em die tsjiek'ez in een dueze gestoken

tsjoep

tol met rand aan

die gast'n emmen elk ulder'n eigen tsjoep om mi te spelen

tsjoer'n

kijken

ei zit nor de vogels te tsjoer'n

tsjokk'n

zuigen - zuigend klotsen

eiz aa vijf joar en ei tsjokt nog attijt op sijn' n duim
'k em snoek gezeten, mijn bott'n tsjokk'n

tsjonke

verwaarloosde vrouw

dien boer zijn vraa ez een echte tsjonke

tsjuutte

varken

wei go van den achternoen ons tsjuutte slacht'n

tueverballeken

van kleur veranderend snoepje

achter vijf meniette zaag mijn tueverballeke groen

tuielperte

voorwaartse rol

ei was su kontent tat tsj' een tuielperte maakt'n

tuitemie

domme vrouw

uer ne kieër wa da s'ont seggen es, 't ez een echte tuitemie

turrele

dwaas

die ee fazz'leve nog noeët iet goe gedoan, azzue nen turrele

tuutte

fopspeen

onze klein'n begost frieët te schrieën, ei ou sijn tuutt' ost binne geslikt

twendroat

naaigaren

lupt agгаа bei Elvieër Kopers om een tuite twendroat, da'k furt kan noan

twensten

terwijl

twensten da se zulder on't ete zijn kunde gei die kommiessen doen

uess'n

hozen

ik waz eur on't treiteren binst ta s'ont schure was e z'uest'n nor mei mi wattere

uitschijt'n

uitkalven van (bijv.) een dijk - uitschelden

't wur gevaarlek on 't Schelze, d'n dijk o Van Akkeleins ez on't uitschijt'n

'k em em dor ne kieër goed uitgescheten

uppelink

peluw

'k sloup attijt mi nen dikken uppelink onder mijne kop

urfgat

oprit van een weide

on 't urfgat van die wei verzinkte van de more, ze zoun der e kalduit moett'n onder mouken

urrelap

bof

in onze Jan zijn klasse zitten der drei gaste mi ten urrelap

urrendul

overstuur

van aal da lawweit wurrek urrendul

urzeuipere

insekt

as mij vou zijne kemp uittoet, zit tsj'attijt fergeve van d'urzeuipers

urs

egel

w'emmen nen urz in onz'n of sitt'n, 'k em er op getort'n

usken

w.c.

ei ez ier nie, ei zit op 't usken

uukk'n

jeuken

die zweier es feir genezen, ze doe nie az uukk'n

uissel

handweegtoestel

as die voddeman zijn'n uissel gebruikt te ligd'er attijt op

vanneigen (vanneigensten)

natuurlijk

zaat tsjei ten uek nog op kaffee? Vanneigest'n dadde

verdestreweren

iets kapot maken

de gasten emmen mi 't gasmasjien gespilt en z'emme't ferdestreweert

verfurtelen

struikelen

past op fan die takken da g'ou nie ferfurtelt

vergeven

overvol

die kaffee zaat fergeve van 't folk

verguert

oververzadigd

'k em alle douge smokkel geten, 'k be der i verguert

vereielen

verslanken

mijn vraa stoad op rizzjiem, z'es neig' fereielt

verket

vork

ei moet nog lieër'n ete mi sij mez e zij verket

verlieën

vervelen

'k em niet te doen, 't ferli mei iere

verluir'n

verwarren

ei ee sijn oar i gieën weke gekamt, 't es gillegans ferluirt

vermangelen

verwisselen

ik em mi mijne moat biellekez on't fermangele gewist

verneutelt

misbakken

Sjarelke za uuk noeët gruet wurr'n, 't es mor e verneutelt fentsj'n

vernichelen

verkneukelen

't es kerremes, mijn gaste vernichelen ulder aa

veroaren

huid irriteren

zijn broekke spande zu neig dat er zijn bille va veroard'n

verpass'n

verkopen aan een prijsje

mijn vraa ee sonder da'k et wiest onz'n ottoo verpast

verrumpelen

kreuken

van in nen ottoo te zitte verrompel'n ou klieër'n

versmokkelen

verdrinken

as ge got swummen in de Donke moet t' oplett'n da ge nie fersmokkelt

versmuer'n

verdrinken

ei'z deur 't ijs geschoten e versmuert

vertein

niet volgen bij het kaartspel

as g'ieëne kieër verteit, meugde niemmer meedoen, gei vuile zeurzak

vertrassemonteren

iets kapot maken

'k e mijne riggelateur gillegans fertrassemonteert mi em zelf te wille mouken

vertrek

w.c.

de Polle zaat te schrieën op 't fertrek omdat er gieë pappier ne mieër was

verwerrelen

verstrikken

mijn'n elletriekdroat kom nie toe, ei 's ferwerrelt

verzaa

begrip

Mark sa noeët keun'n tapp'n, ei eet er gieë verzaa van

vetmoa

vette witte rups

der kruipe vetmoan uit 't flieës

viermoa

vette veelkleurige rups

der kreup azzue ee dikke viermoa in onz'n appeleier

visspoan

schuimspaan

pak 't fispoan ne kieër da'k den brom van de soeppe ka schepp'n

viettesse

versnelling

onze Fons reid op ne vielloo mi tien viettes'n

vleuge

grote vogelkooi

der zitte veel kanellevogelz i zjzn vleuge

vliegende seskes

acute stuipen

'k em aa twieë kirr'n de vliegende seskes gat

vliemmeken

scherp mes - flinterdun plakje vlees

gif mei ne kieër e vliemmeken da'k die plekke kan uitkravv'n op mijn
blad

snei wa fliemmekez eps af fur tuss'n den bottram

vlieëskaze

witte kers

ik eet fele lievver vlieëskazen as kroukers

vlouge

halfgare vrouw

az die vlouge binne sturmt es 't gedoa mi ons ruste

vogelbenaar

vogelschrik

kek nou, der zitt'n drei muss'n op d' eirme van die vogelbenaar

vore

reet, spoor van het ploegen

der stoa feel watter in die vore, 't ez aal more

vouge

mep

'k em em dor een goeë vouge ront sijn urre gegeven

voute

kelderkamer

'k em ruuzze mi mijn vraa; 'k moet op de voute go sloup'n

vrei

voederstal

al ne kieër wa bieët uit te vrei vur de jonge muttens

vriivelen

wrijven

mijne rug ee kaa, vriivelt mei ne kieër

vurkint

kind van gehuwde vrouw, geboren voor het huwelijk

Sizzeirienne es fa z' leven uek mi e pakske van Bruussel gekomm'n, eur
Zuulmaken ez e vurkint

wadd'n

halfgare kerel

azzue ne wadde va ne vent

wanne

grote zeef

der zit nog feel kav in 't kurr'n, 't moet nog deur de wanne

was (zijne - verliezz'n)

ontgoocheld zijn als men iets niet krijgt

as ge mei ne kieër nie lot drinken go'k mijne was verliezz'n

watterbloaren

luiken

't souvesten doek attijt te watterbloaren toe tegen de dieven

weiere

haag

ei ee sijn weiere geschoren

weieren

inspannen

ei zaat em op 't usken te weieren da't frieët was

werrele

grendel

edde de werrel toe gedoan?

werte

wrat

'k em last mi 't stapp'n, der stoan twieë wert'n op mijne voet

wezen

aangezicht

as ge nie brouf sijt krijg'd'een lap op ou wezen

wiettele

domme kerel

wa edde nou wirraa gedoan? Ge zij nen echte wiettele

wietters

geld

die keierel ka kuepen wadda tsje wilt, ei ee wietters genoeg

wietzewuiten

dommerik

die vent es nen echte wietzewuiten, ei wit fan toeten of bloazen

wisse

wilgetwijg

mij moedder eur wisse stad attijt kleier on de schaa, as men ons foett'n
nie afgekeusen emme slaug s'er mi op onz bieën'n

wittebuik

witte kers

de vogelz emmen d'n elft fa mijn wittebuiken opgeten

zale

lompe vrouw

die vraa waggelt gelek een ganze, 't ez een echte zale

zeventieën

muggezifter

mi tieë sjampetter emmek attijt ambras, 't es nen echte zeventieën

zibbedeüs

muggezifter

w'emmen ne goeë kassier, 't es nen echte zibbedeüs

zipkinne

lange kin

oe wil Merrie die vent mi azzue een zipkinne

zjannoffle

anjer

az ek den iste kieër bei mij lief tuis kwaam emmek eur ne schuene
boekkee zjannoffels mee gedoan

zjieëkere

vervelende zeur

mijnen boaz es ne vrieë zjieëkere

zjiezjieppeken

gommetje, soort snoep

ik ben ongemakkelek gewurr'n, 'k em ne gille zak zjiezjieppekes uitgeten

zjiktieële

nachtemmer

Merrie ast ou da g'ier mi te zjiktieële zijt want 't ez ueg wattere

zjuullei

confituur

ik wil krikkezjuullei vur op mijnen bottram

zjummenas

turnvereniging

deis noggaa ne klinks'n! Vanneigest'n dadde, ei'z aa twuntég joar bei
de zjummenas

zjuustepee

muggezifter

bei den dieë kunde noeët iets sjuust toen, dien beu zjuustepee

zoeë

domme vrouw - graszode

deiz een echte domme zoeë

ieër da ge begint te zoan, moette zurgen dadammel de zoeë wegsijn

zoeën

koken

't watter in de muer zoeë nog niedde

zuilen

licht slapen

as tsje geten eet tsnoens legt tsj'em attijt een alv uurken te zuilen

zulle

dorpel

az ek klei was moest ek attijt op de zulle stoan om on de belle te keun'n

zwee

schuin, niet in de haak

die ieën mure sto zwee op d'andere

zweeouk

schrijnwerkersgereedschap om hoeken over te brengen

Aviel makt'n em koat omda te Polle mi sijne zweeouk schampavie was

zwenselen

onzeker gaan of rijden

ge kostent azzue zien da tsje keizer was, ei zwenseld'n van d'n ieëne kant nor d'n anderen